

Ukaz o proglašenju Zakona o službenim kontrolama

Proglašavam **Zakon o službenim kontrolama**, koji je donijela Skupština Crne Gore 28. saziva na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 19. maja 2026. godine.

Broj: 01-009/26-923/2

Podgorica, 25. maj 2026. godine

Predsjednik Crne Gore,

Jakov Milatović, s.r.

Na osnovu člana 82 stav 1 tačka 2 i člana 91 stav 1 Ustava Crne Gore, Skupština Crne Gore 28. saziva, na Šestoj sjednici Prvog redovnog (proljećnjeg) zasijedanja u 2026. godini, dana 19. maja 2026. godine, donijela je

Zakon o službenim kontrolama

Zakon je objavljen u "Službenom listu CG", br. 72/2026 od 28.5.2026. godine, a stupio je na snagu 5.6.2026.

I. OSNOVNE ODREDBE

Predmet

Član 1

Ovim zakonom utvrđuju se pravila za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, nadležni organi za organizaciju, sprovođenje i koordinaciju službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, finansiranje službenih kontrola, administrativnu pomoć i saradnju sa drugim državama i državama članicama Evropske unije, komunikaciju i izveštavanje, uslove koji treba da budu ispunjeni za unošenje životinja i roba u Crnu Goru, naknade i troškove za službene kontrole, sistem službenih i nacionalnih referentnih laboratorija, upotreba evropskog informacionog sistema za upravljanje informacijama i podacima u vezi sa službenim kontrolama, kao i druga pitanja od značaja za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

Primjena

Član 2

(1) Ovaj zakon se primjenjuje na službene kontrole koje se sprovode radi potvrde ispunjenosti propisanih zahtjeva utvrđenih ovim zakonom i propisanih zahtjeva iz oblasti:

1) hrane i bezbjednosti hrane, integriteta u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije hrane, uključujući pravila kojima je cilj da se obezbijede poštene prakse u trgovini i zaštita interesa potrošača i informacije za potrošače, proizvodnju i upotrebu materijala i predmeta koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom;

2) namjernog uvođenja u životnu sredinu genetički modifikovanih organizama u svrhu proizvodnje hrane i hrane za životinje;

3) hrane za životinje i bezbjednosti hrane za životinje u svim fazama proizvodnje, prerade i distribucije i upotrebe hrane za životinje, uključujući zahtjeve kojima se obezbjeđuje poštena trgovačka praksa i zaštita zdravlja i interesa potrošača i informisanje potrošača;

4) zdravlja životinja;

5) sprečavanja i svođenja na najmanju moguću mjeru rizika za zdravlje ljudi i životinja koji proizlaze iz nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda;

6) zahtjeva za dobrobit životinja;

7) zaštitnih mjera protiv štetnih organizama bilja;

8) stavljanja na tržište i upotrebu sredstava za zaštitu bilja i održivu upotrebu pesticida, osim uređaja za primjenu pesticida;

9) organske proizvodnje i označavanja organskih proizvoda;

10) upotrebe i označavanja oznaka zaštićenog porijekla, zaštićenih oznaka geografskog porijekla i garantovano tradicionalnih specijaliteta.

(2) Čl. 7, 8, 9 i 11, član 19 st. 2 i 3, član 22, čl. 25 do 34, čl. 37 do 41, čl. 43 do 48, član 91, čl. 91 do 104 i član 108 ovog zakona primjenjuju se na druge službene aktivnosti koje sprovode nadležni organi u skladu sa ovim zakonom.

Izuzeće od primjene

Član 3

Ovaj zakon se ne primjenjuje na službene kontrole u cilju potvrđivanja ispunjenosti zahtjeva utvrđenih propisima kojim se uređuju:

1) organizacija tržišta poljoprivrednih proizvoda, osim u dijelu provjera koje se odnose na pravila trgovine, kada se tim provjerama utvrde moguće prevarne ili obmanjujuće prakse u pogledu tržišnih standarda;

2) zaštita životinja koje se koriste u naučne svrhe;

3) veterinarski lijekovi, osim u dijelu službenih kontrola za unos životinja i hrane životinjskog porijekla radi provjere usaglašenosti zabranjene upotrebe antimikrobnih lijekova radi posticanja rasta i povećanja prinosa kod životinja koje se uzgajaju za proizvodnju kao i radi provjere usaglašenosti sa pravilima kojima su utvrđeni antimikrobni lijekovi namijenjeni isključivo za liječenje ljudi.

Unos u Crnu Goru i izvoz

Član 4

Službene kontrole se vrše radi verifikacije ispunjenosti propisanih zahtjeva iz člana 2 ovog zakona, kada su ti zahtjevi primjenljivi za životinje i robu koja se unosi u Crnu Goru ili koja će biti izvezena iz Crne Gore.

Službene kontrole i službene aktivnosti

Član 5

(1) Službene kontrole u skladu sa ovim zakonom predstavljaju svaki oblik aktivnosti koju sprovode nadležni organi u skladu sa podjelom nadležnosti iz člana 7 ovog zakona ili delegirano tijelo kome je nadležni organ povjerio određene poslove službenih kontrola ili određene poslove povezane sa drugim službenim aktivnostima, radi verifikacije usaglašenosti:

1) subjekata, u skladu sa ovim zakonom, kao i sa drugim propisima iz oblasti navedenim u čl. 2, 3 i 4 ovog zakona, i

2) životinja ili roba, u skladu sa ovim zakonom, kao i sa drugim propisima iz oblasti navedenim u čl. 2, 3 i 4 ovog zakona, uključujući i one koji se odnose na izdavanje službenog sertifikata ili službene potvrde.

(2) U skladu sa ovim zakonom druge službene aktivnosti su aktivnosti koje nijesu službene kontrole, ali ih sprovode nadležni organi ili delegirana tijela ili fizička lica kojima su povjerene određene druge službene aktivnosti u skladu sa ovim zakonom i pravilima iz člana 2 ovog zakona, uključujući aktivnosti kojima je cilj potvrda prisustva bolesti životinja ili štetnih organizama bilja, sprečavanje ili suzbijanje širenja bolesti životinja ili štetnih organizama bilja, iskorjenjivanje tih bolesti životinja ili štetnih organizama bilja, davanje ovlaštenja ili odobrenja kao i izdavanje službenih sertifikata ili službenih potvrda.

Značenje izraza

Član 6

Pojedini izrazi upotrijebljeni u ovom zakonu imaju sljedeće značenje:

1) **propisi o hrani** (*food regulations*) su zakoni i drugi propisi koji uređuju oblast hrane, a naročito bezbjednost hrane, uključujući sve faze proizvodnje, prerade i distribucije hrane, kao i hrane za životinje koja se proizvodi ili kojom se hrane životinje za proizvodnju hrane;

2) **propisi o hrani za životinje** (*feed regulations*) su zakoni i drugi propisi koji uređuju oblast hrane za životinje uopšteno, a naročito bezbjednost hrane za životinje, uključujući sve faze proizvodnje, prerade i distribucije ili upotrebe hrane za životinje;

3) **nadležni organi** (*competent authorities*) su organi odgovorni za organizaciju i sprovođenje službenih kontrola u oblastima navedenim u članu 2 ovog zakona i u skladu sa podjelom nadležnosti iz člana 7 ovog zakona, a prema potrebi i odgovarajući organi drugih država;

4) **nadležni organ za kontrolu organske proizvodnje** (*organic control authority*) je organizacija javne uprave za organsku proizvodnju i označavanje organskih proizvoda, na koje su nadležni organi, u cjelini ili dijelom prenijeli svoje nadležnosti u vezi sa primjenom propisa koji uređuje organsku proizvodnju, uključujući, prema potrebi, odgovarajuće tijelo druge zemlje ili tijelo koje djeluje u drugoj zemlji;

5) **delegirano tijelo** (*delegated body*) je posebno pravno lice kojem su nadležni organi povjerili (*delegated*) sprovođenje određenih poslova službenih kontrola ili određenih poslova povezanih sa drugim službenim aktivnostima;

6) **postupci za verifikaciju kontrola** (*control verification procedures*) su uspostavljeni postupci i radnje koje sprovode nadležni organi radi obezbjeđivanja dosljednosti i efektivnosti službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;

7) **sistem kontrola** (*control system*) je sistem koji obuhvata nadležne organe, uključujući resurse, strukture, uspostavljene

sisteme i postupke kojima se obezbjeđuje sprovođenje službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom i zahtjevima iz čl. 24 do 33 ovog zakona;

8) **plan kontrole** (*control plan*) je plan koji donose nadležni organi, a koji sadrži informacije o organizaciji i strukturi sistema službenih kontrola, njegovom funkcionisanju sa detaljnim planom službenih kontrola koje treba sprovesti tokom određenog perioda u svakoj oblasti u skladu sa čl. 2, 3 i 4 ovog zakona;

9) **životinje** (*animals*) su kičmenjaci i beskičmenjaci;

10) **bolesti životinja** (*animal diseases*) je pojava infekcije i/ili infestacije kod životinja, sa ili bez kliničkih ili patoloških manifestacija (znakova), izazvana sa jednim ili više uzročnika bolesti;

11) **roba** (*goods*) je sve što je obuhvaćeno jednom ili više oblasti definisanih čl. 2, 3 i 4 ovog zakona, osim životinja;

12) **hrana** (*food*) je svaka supstanca ili proizvod, prerađen, djelimično prerađen ili neprerađen koji je namijenjen za ishranu ljudi ili se može očekivati da će ga ljudi konzumirati, a obuhvata i piće, žvakaće gume i svaku drugu supstancu, uključujući i vodu koja se namjenski ugrađuje u hranu tokom njene proizvodnje, pripreme ili obrade i koja ispunjava na kontrolnim tačkama propisane vrijednosti parametara za vodu u skladu sa posebnim zakonom o obezbjeđivanju zdravstveno ispravne vode za ljudsku upotrebu, pri čemu hrana ne obuhvata:

- hranu za životinje;
- žive životinje, osim ako su pripremljene za stavljanje na tržište za ishranu ljudi;
- biljke prije žetve, berbe ili sakupljanja;
- medicinske proizvode u skladu sa zakonom o lijekovima;
- kozmetičke proizvode u skladu sa zakonom o kozmetičkim proizvodima;
- duvan i duvanske proizvode u skladu sa zakonom o ograničavanju upotrebe duvanskih proizvoda;
- narkotike ili psihotropne supstance u skladu sa Jedinostvenom Konvencijom Ujedinjenih Nacija o narkoticima iz 1961. godine i Konvencije Ujedinjenih Nacija o psihotropnim supstancama iz 1971. godine;
- rezidue i kontaminante;
- medicinska sredstva u skladu sa zakonom o medicinskim sredstvima;

13) **hrana za životinje** (*feed*) je svaka supstanca ili proizvod, uključujući i dodatke hrani za životinje, aditive, bilo da je prerađena, djelimično prerađena ili neprerađena, a namijenjena je za ishranu životinja;

14) **nusproizvodi životinjskog porijekla** (*animal by-products*) su cijela tijela ili djelovi životinja, proizvodi životinjskog porijekla ili drugi proizvodi dobijeni od životinja koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi, uključujući jajne ćelije, embrione i sjeme;

15) **dobijeni proizvodi** (*derived products*) su proizvodi dobijeni postupkom obrade, odnosno prerade nusproizvoda životinjskog porijekla;

16) **bilje** (*plants*) je živo bilje i živi djelovi bilja uključujući:

- a) sjeme u botaničkom smislu, osim onog koje nije namijenjeno sjetvi (planting);
- b) plodove, u botaničkom smislu;
- c) povrće;
- d) krtole, lukovice, gomolje, rizome, korijenje, podloge, vriježe;
- e) izdanke, stabljike, živiće (runners);
- f) rezano cvijeće;
- g) grane sa lišćem ili bez njega;
- h) rezana stabla koja su zadržala lišće;
- i) listove, lišće;
- j) kulture biljnog tkiva, uključujući kulture ćelija, germplazmu, meristeme, himerične klonove, mikropropagandni materijal;
- k) živi polen i spore;
- l) pupove, rodne grane, reznice, plemke, kalemove;

17) **štetni organizmi bilja** (*pests of plants*) su fitosanitarni rizici koje predstavlja bilo koja vrsta, soj ili biotip patogenih organizama, životinja ili parazitsko bilje štetno za bilje ili biljne proizvode;

18) **sredstva za zaštitu bilja** (*plant protection products*) su proizvodi, u obliku u kojem se isporučuju korisniku, a koja se sastoje ili sadrže aktivne supstance, protektante ili sinergiste, a koja se koriste za sljedeće namjene:

- za zaštitu bilja ili biljnih proizvoda od svih štetnih organizama ili za sprečavanje djelovanja tih organizama, osim u slučaju kada su ovi proizvodi namijenjeni za druge svrhe (higijenske), a ne za zaštitu bilja i biljnih proizvoda;
- utiču na životne procese bilja, kao što su supstance koje djeluju na rast, osim sredstava za ishranu bilja i biostimulatora;
- za čuvanje biljnih proizvoda, osim ukoliko nije drugačije uređeno propisima kojima se uređuju konzervansi;
- za uništavanje neželjenog bilja ili djelova bilja, izuzimajući alge, osim ukoliko se ti proizvodi koriste na zemljištu ili u vodi radi zaštite bilja;
- za kontrolu ili sprečavanje neželjenog rasta bilja, izuzimajući alge, osim ukoliko se ti proizvodi koriste na zemljištu ili u vodi radi zaštite bilja;

19) **proizvodi životinjskog porijekla** (*products of animal origin*) su:

- hrana životinjskog porijekla, uključujući med i krv;
- žive školjke, bodljokožci, plaštaši, morski puževi namijenjeni ishrani ljudi;

- druge životinje koje se dostavljaju krajnjem potrošaču žive, radi pripreme za konzumiranje;

20) **reproduktivni materijal** (*germinal products*) su:

- sjeme, jajne ćelije i embrioni namijenjeni za vještačku reprodukciju;

- jaja za priplod;

21) **biljni proizvodi** (*plant products*) su neprerađeni materijali biljnog porijekla, prerađeni proizvodi koji po svojoj prirodi ili načinu prerade mogu biti nosioci rizika od širenja karantinskih štetnih organizama, osim u slučaju ako je drugačije propisano posebnim propisom, drvo se smatra biljnim proizvodom, i ako ispunjava sljedeće kriterijume:

- zadržava cijelu ili njen dio svoje prirodne oblike površine, sa korom ili bez nje;

- nije zadržalo svoju prirodnu obliku površinu zbog piljenja, rezanja ili cijepanja;

- u obliku je iverja, čestica, piljevine, drvnog otpada, strugotina ili drvnih ostataka i ako nije prošlo preradu upotrebom ljepljive, toplote ili pritiska ili kombinacijom navedenog, radi proizvodnje peleta, briketa, šperploča ili daske od iverja;

- se koristi ili se namjerava koristiti kao materijal za pakovanje, bez obzira na to da li se ili se ne koristi za prevoz robe;

22) **drugi objekti** (*other objects*) znači bilo koji materijali ili objekti, osim bilja ili biljnih proizvoda, koji mogu da sadrže ili šire štetne organizme, uključujući zemlju ili uzgojni supstrat;

23) **opasnost** (*hazard*) je svaki uzročnik ili stanje koji može da ima štetan uticaj na zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili životnu sredinu;

24) **rizik** (*risk*) je funkcija vjerovatnoće nastajanja nepovoljnog uticaja na zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili životnu sredinu i ozbiljnost tog uticaja, koji nastupa kao posljedica te opasnosti;

25) **službena sertifikacija** (*official certification*) je postupak kojim nadležni organi izdaju garanciju o usaglašenosti sa jednim ili više zahtjeva propisanim u čl. 2 i 4 ovog zakona;

26) **službeno lice za sertifikaciju** (*certifying officer*) je:

a) službenik nadležnog organa ovlašten za potpisivanje službenih sertifikata ili

b) drugo fizičko lice koje je nadležni organ ovlastio za potpisivanje službenih sertifikata u skladu sa pravilima utvrđenim u zahtjevima iz čl. 2 i 4 ovog zakona;

27) **službeni sertifikat** (*official certificate*) je papirni ili elektronski dokument potpisan od strane službenog lica za sertifikaciju, kojim se garantuje usaglašenost sa zahtjevima iz čl. 2 i 4 ovog zakona;

28) **službena potvrda** (*official attestation*) je svaka etiketa, oznaka ili drugi oblik potvrde koju izdaju subjekti pod nadzorom nadležnog organa kroz ciljane službene kontrole, ili koje izdaje nadležni organ, a kojima se pruža garancija u pogledu usklađenosti sa jednim ili više zahtjeva u skladu sa ovim zakonom i čl. 2 i 4 ovog zakona;

29) **subjekat** (*operator*) je svako fizičko ili pravno lice koje podliježe izvršavanju jedne ili više obaveza utvrđenih u oblastima iz čl. 2 i 4 ovog zakona;

30) **revizija** (*audit*) je sistematsko i nezavisno provjeravanje kojim se utvrđuje da li su postupanja i rezultati tog postupanja u skladu sa planiranim postupanjima za sprovođenje i da li se postupanja sprovode efikasno i da li su odgovarajuća za postizanje ciljeva;

31) **rangiranje** (*rating*) je klasifikovanje subjekata prema ocjeni njihove usaglašenosti sa kriterijumima rangiranja;

32) **službeni veterinar** (*official veterinarian*) je veterinar određen (*appointed*) od organa uprave nadležnog za poslove veterinarstva koji je ili službenik ili u drugom svojstvu i koji ima odgovarajuće kvalifikacije za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom i relevantnim zahtjevima čl. 2 i 4 ovog zakona;

33) **službeno lice za zdravlje bilja** (*official plant health officer*) je fizičko lice određeno od organa uprave nadležnog za zdravstvenu zaštitu bilja koji je ili službenik ili u drugom svojstvu i koji ima odgovarajuće kvalifikacije za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom i relevantnim zahtjevima u skladu sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona;

34) **specifični rizični materijal** (*specific risk material*) se sastoji od sljedećih tkiva ako potiču od životinja čije je porijeklo iz treće zemlje ili iz jedne od njenih regija sa kontrolisanim ili neodređenim rizikom od goveđe spongiformne encefalopatije (BSE):

1) kod goveda:

- starijih od 12 mjeseci: lobanja, osim kosti donje vilice, uključujući mozak, oči i kičmenu moždinu sa ovojnicom;

- starijih od 30 mjeseci: kičmeni stub, osim pršljenova repa, transverzalnih i spinalnih izdanaka vratnih, grudnih i lumbalnih pršljenova, medijalnog grebena i krila krsne kosti, uključujući dorzalne korjenove ganglija;

- krajnici, poslednja četiri metra tankog crijeva, slijepo crijevo i mezenterijum, bez obzira na starost goveda;

2) kod ovaca i koza starijih od 12 mjeseci, odnosno koje imaju stalne sjekutiće koji su izbili kroz desni: lobanja uključujući mozak i oči i kičmenu moždinu sa ovojnicom, osim ako nije drugačije propisano, ne obuhvata proizvode koji sadrže ili su nastali iz tih tkiva;

35) **dugo putovanje** (*long journey*) je putovanje koje traje duže od osam sati i počinje trenutkom kretanja prve životinje iz pošiljke;

36) **uređaji za primjenu pesticida** (*pesticide application equipment*) su aparatura namijenjena za upotrebu sredstava za zaštitu bilja, uključujući sve pripadajuće djelove potrebne za efikasno funkcionisanje opreme kao što su: dizne (mlaznice), manometri, filteri, sita, uređaji za čišćenje rezervoara;

37) **pošiljka** (*consignment*) je određeni broj životinja ili količina robe obuhvaćena istim službenim sertifikatom, službenom potvrdom ili bilo kojim drugim dokumentom, koja se prevozi istim prevoznim sredstvom i koja dolazi iz istog područja ili iste države, osim robe koja je predmet posebnih propisa iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona koji uređuju štetne organizme bilja koja pripada istom tipu, klasi ili opisu;

38) **granično kontrolno mjesto** (*border control post*) je mjesto sa pripadajućim objektima koje je odredila država Crna Gora za sprovođenje službenih kontrola u skladu sa članom 54 stav 1 ovog zakona;

39) **izlazna tačka** (*exit point*) je granično kontrolno mjesto ili bilo koje drugo mjesto koje je odredila država Crna Gora gdje životinje napuštaju carinsko područje Crne Gore obuhvaćeno posebnim propisom o dobrobiti životinja tokom transporta i odgovarajućih operacija;

40) **unošenje u Crnu Goru ili unos u Crnu Goru** (*entering the or entry into the*) znači unos životinja i robe na teritoriju Crne Gore sa drugih teritorija, osim u slučaju robe koja se unosi a koja je predmet propisa iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona, u skladu sa propisom kojim se uređuje zdravlje bilja;

41) **pregled dokumentacije** (*documentary check*) je pregled službenih sertifikata, službenih potvrda i drugih dokumenata, uključujući i komercijalne dokumente, koji moraju pratiti pošiljku u skladu sa članom 2 stav 1, 63 stav 1 ovog zakona ili u skladu sa posebnim propisom iz člana 83 st. 2 i 3, člana 107 stav 3, člana 108 stav 1 ovog zakona;

42) **identifikacijski pregled** (*identify check*) je vizuelni pregled kojim se potvrđuje/verifikuje da sadržaj i etiketa (labelling), oznake (mark) i pečati na pošiljci, uključujući oznake na životinjama, žigovi (pečati) i prevozna sredstva, odgovaraju informacijama navedenim u službenim sertifikatima, službenim potvrđama i drugoj pratećoj dokumentaciji;

43) **fizički pregled** je provjera životinja ili robe i prema potrebi provjera pakovanja, prevoznog sredstva, označavanja i temperature, uzorkovanje za analize, testiranja ili dijagnostiku, kao i ostale potrebne provjere kako bi se verifikovala usaglašenost sa zahtjevima iz čl. 2 i 4 ovog zakona;

44) **tranzit** je premještanje iz jedne treće države u drugu preko teritorije Crne Gore pod carinskim nadzorom, osim u slučaju pravila za tranzit koja se vrše u skladu sa specifičnim zahtjevima propisa koji uređuje zdravstvenu zaštitu bilja;

45) **carinski nadzor** (*supervision by the customs authorities*) označava radnje koje uopšteno preduzimaju carinski organi sa ciljem da obezbijede poštovanje carinskih propisa i, gdje je primjenjivo, drugih odredbi koje se odnose na robu podložnu takvim radnjama;

46) **carinska kontrola** (*control by the customs authorities*) označava posebne radnje koje preduzimaju carinski organi radi obezbjeđivanja usklađenosti sa carinskim i drugim propisima koji uređuju ulazak, izlazak, tranzit, kretanje, skladištenje i krajnju upotrebu robe koja se kreće između carinske teritorije Crne Gore i zemalja ili teritorija van te teritorije, kao i prisustvo i kretanje unutar carinske teritorije Crne Gore robe koja nije porijeklom iz Crne Gore i robe stavljene u postupak krajnje upotrebe;

47) **službeno zadržavanje** (*official detention*) je postupak kojim nadležni organ obezbjeđuje da se životinje i robe pod službenim kontrolama ne premještaju niti se njima rukuje, sve dok se ne donese odluka o njihovom krajnjem odredištu, a postupak obuhvata i skladištenje koje sprovodi subjekat, u skladu sa uputstvom i pod nadzorom nadležnog organa;

48) **dnevnik puta** je dokument utvrđen propisom o dobrobiti životinja za vrijeme putovanja i odgovarajućih operacija koji sadrži podatke o:

- 1) licu koje planira dugo putovanje priprema, ovjerava pečatom i potpisuje sve stranice plana puta;
- 2) djelovima koje sadrži, pri čemu se sve stranice dnevnika povezuju: planiranje (dio 1), mjesto polaska (dio 2), mjesto odredišta (dio 3), izjava prevoznika (dio 4) i obrazac izvještaja o odstupanjima (dio 5);
- 3) organizatoru koji mora:
 - za svaki plan puta da odredi poseban broj;
 - obezbijedi da nadležni organ u mjestu polaska dobije potpisan primjerak dijela 1. dnevnika puta, ispravno ispunjen, osim brojeva veterinarskog sertifikata, dva radna dana prije vremena polaska;
 - da se pridržava uputstva koje daje nadležni organ;
 - obezbijediti da dnevnik puta bude ovjeren pečatom;
 - obezbijediti da dnevnik puta prati životinje tokom putovanja do tačke odredišta ili, u slučaju izvoza u treću zemlju, barem do mjesta izlaska;
- 4) držaoci u mjestu polaska i, kad se mjesto odredišta nalazi unutar područja Crne Gore, držaoci u mjestu odredišta treba da ispune i potpišu relevantne dijelove dnevnika puta i izvještavaju nadležni organ što je prije moguće o svakom odstupanju u dijelu 5 dnevnika;
- 5) kada se mjesto odredišta nalazi na području Crne Gore, držaoci u mjestu odredišta čuvaju dnevnik puta, osim dijela 4, najmanje tri godine od datuma dolaska u mjesto odredišta, a dnevnik puta daje se na zahtjev nadležnom organu na uvid;

49) **službeni pomoćnik** (*official auxiliary*) je predstavnik nadležnog organa osposobljen u skladu sa članom 25 ovog zakona i zaposlen za sprovođenje određenih zadataka službenih kontrola ili određenih zadataka povezanih sa drugim službenim aktivnostima;

50) **meso i jestivi nusproizvodi klanja** su, u skladu sa članom 56 stav 2 tačka 1 ovog zakona proizvodi navedeni u dijelu od 0201 do 0208 u propisu o tarifnoj i statističkoj nomenklaturi i zajedničkoj carinskoj tarifi;

51) **zdravstvena oznaka** je oznaka koja se stavlja nakon službene kontrole iz člana 25 stav 2 tač. 1 i 3 ovog zakona koja je sprovedena i kojom se potvrđuje da je meso podobno za ishranu ljudi.

II. NADLEŽNI ORGANI

Nadležnosti nadležnih organa i opšte obaveze

(1) Nadležni organ za sprovođenje ovog zakona kao i ostalih propisa kojima su uređene oblasti iz člana 2 stav 1 ovog zakona je organ uprave nadležan za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove (u daljem tekstu: Uprava).

(2) Nadležni organ za sprovođenje ovog zakona kao i ostalih propisa kojima su uređene oblasti iz člana 2 stav 1 tač. 1 i 10 ovog zakona je organ državne uprave nadležan za poljoprivredu (u daljem tekstu: Ministarstvo).

(3) Nadležni organ za sprovođenje ovog zakona kao i ostalih propisa kojim je uređena oblast iz člana 2 stav 1 tačka 2 ovog zakona je organ državne uprave nadležan po životnu sredinu.

(4) Izuzetno od stava 1 ovog člana, za potrebe sprovođenja ovog zakona u dijelu službenih kontrola prilikom unošenja i izvoza životinja i roba i drugih spoljnotrgovinskih aktivnosti, Uprava sarađuje sa organom državne uprave nadležnim za finansije, sa organom uprave nadležnim za poslove carina, sa organom državne uprave nadležnim za unutrašnje poslove i sa organom uprave nadležnim za policiju u sprovođenju službenih kontrola kojima se verifikuje usaglašenost sa zahtjevima, pravilima navedenim u ovom zakonu i propisima iz oblasti iz člana 2 ovog zakona.

(5) Nadležni organi iz st. 1, 2 i 3 ovog člana mogu povjeriti određene poslove službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti iz svoje nadležnosti delegiranim tijelima i fizičkim licima za obavljanje drugih službenih aktivnosti kao stručnih poslova od javnog interesa u skladu sa čl. 35 do 40 ovog zakona.

(6) Revizije (audit) delegiranih tijela i fizičkih lica iz stava 5 ovog člana sprovode nadležni organi iz st. 1, 2 i 3 ovog člana.

(7) Nadležni organi iz st. 1, 2 i 3 ovog člana dužni su da obezbijede sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa načelima i uslovima iz ovog zakona.

(8) Nadležni organi iz st. 1, 2 i 3 ovog člana dužni su da obezbijede transparentnost i povjerljivost službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti u skladu sa ovim zakonom.

(9) U slučajevima kada postoje mogući rizici za zdravlje ljudi, životinja ili bilja ili za životnu sredinu, a na osnovu procjene vrste, ozbiljnosti i obima takvih rizika, nadležni organi iz st. 1, 2 i 3 ovog člana odlučuju o tome postoji li javni interes za otkrivanje informacija obuhvaćenih obavezom čuvanja profesionalne tajne iz člana 15 stav 1 ovog zakona.

(10) Nadležni organi iz st. 1, 2 i 3 ovog člana utvrđuju procedure o mehanizmima saradnje radi obezbjeđivanja efikasne i efektivne koordinacije radi dosljedne organizacije i sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u svim oblastima primjene iz člana 2 ovog zakona, a u svrhu ispunjavanja obaveza iz ovog zakona.

Nadležnosti Ministarstva

Član 8

(1) Ministarstvo donosi i predlaže politiku iz oblasti navedenih u članu 2 ovog zakona kao i propise za sprovođenje ovog zakona.

(2) Ministarstvo sprovodi službene kontrole i druge službene aktivnosti u oblasti iz člana 2 stav 1 tač. 9 i 10 ovog zakona o čemu izvještava Upravu.

Nadležnosti i ovlašćenja Uprave

Član 9

(1) Uprava je centralni nadležni organ odgovoran za saradnju i komunikaciju sa Evropskom komisijom i drugim državama članicama u vezi sa sprovođenjem službenih kontrola u svim oblastima primjene iz člana 2 ovog zakona.

(2) Uprava je odgovorna za sprovođenje službenih kontrola u svim područjima primjene iz člana 2 ovog zakona, povjeravanje određenih zadataka službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti delegiranim tijelima (pravnim licima) i fizičkim licima u skladu sa čl. 35 do 40 ovog zakona.

(3) Uprava je nadležna za sprovođenje zadataka iz stava 1 ovog člana i to:

1) kontrolu dobre proizvođačke prakse i dobre higijenske prakse, kao i postupaka vezanih uz primjenu načela na osnovu analize opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka u objektima;

2) prikupljanje podataka o informacijama iz prehrambenog lanca;

3) ante mortem pregled;

4) kontrola postupanja u skladu sa propisima o dobrobiti životinja;

5) post mortem pregled;

6) postupanja sa specifičnim rizičnim materijalima i ostalim nusproizvodima;

7) uzorkovanje za laboratorijske analize;

8) uzorkovanje u svrhu monitoringa;

9) kontrola usaglašenosti sa propisima koji uređuju posebne zahtjeve higijene za proizvode životinjskog porijekla koji se odnose na primjenu identifikacionih oznaka, kao i provjera usaglašenosti sa ostalim zahtjevima sledljivosti u objektima;

10) službena sertifikacija i povjeravanje fizičkom licu obavljanje drugih službenih aktivnosti kao stručnih poslova od javnog interesa;

11) obezbjeđivanje finansiranja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti koje sprovodi ili povjerava u skladu sa odredbama ovog zakona i u skladu sa propisima koji uređuju oblasti iz člana 2 ovog zakona;

12) službenu sertifikaciju, osim kada je sertifikovanje povjereno delegiranim tijelima, uz uspostavljeni sistem

verifikacije;

13) ovlašćivanje (*authorization*) i ukidanje ovlašćenja službenih i referentnih laboratorija u skladu sa ovim zakonom, kao i reviziju službenih i referentnih laboratorija;

14) sprovođenje inspekcijskog nadzora nad radom službenih i referentnih laboratorija;

15) pripremu i koordinaciju sprovođenja Višegodišnjeg nacionalnog plana službenih kontrola (u daljnjem tekstu: VNPSK);

16) izradu godišnjeg i višegodišnjeg izvještaja o sprovođenju VNPSK i dostavljanje izvještaja Evropskoj komisiji;

17) upotrebu informacionih sistema koje vodi Evropska komisija i određivanje kontakt tačaka za komponente sistema IMSOC: ADIS, iRASFF, EUROPHYT i TRACES i kontakt tačaka za sprovođenje posebnog propisa koji uređuje pravila za funkcionisanje sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole;

18) učestvuje u pružanju svih oblika administrativne pomoći drugim državnim organima u skladu sa ovim zakonom;

19) omogućava nadležnim organima drugih država sprovođenje nadzora;

20) planira, izrađuje, koordinira i izvještava o sprovođenju programa monitoringa;

21) izrađuje vodiče i procedure za sprovođenje drugih službenih aktivnosti;

22) vodi i ažurira registre;

23) vrši i druge poslove u skladu sa ovim zakonom.

(4) Uprava je odgovorna za:

1) obezbjeđivanje efikasne i efektivne koordinacije, dosljednosti i efektivnosti službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti koje sprovodi, odnosno povjerava u skladu sa ovim zakonom;

2) sprovođenje inspekcijskih nadzora i revizija delegiranih tijela i fizičkih lica koja sprovode određene zadatke;

3) obezbjeđivanje komunikacije i izvještavanje o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima koje sprovodi, odnosno povjerava u skladu sa ovim zakonom;

4) izvještavanje o sprovođenju službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u svrhu izrade godišnjeg izvještaja;

5) izradu godišnjih planova službenih kontrola, uključujući i koordinisane planove službenih kontrola, izradu planova monitoringa i planova za uzorkovanje;

6) izradu plana monitoringa pošiljki koje se unose u Crnu Goru;

7) izradu drugih planova, po potrebi, u skladu sa ovim zakonom;

8) izradu plana upravljanja kriznom situacijom u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje;

9) izradu kriznih planova u području zdravlja životinja i zdravlja bilja u skladu sa propisima o zdravlju životinja i propisima o zdravstvenoj zaštiti bilja;

10) izradu procedura za sprovođenje službenih kontrola koje sprovodi odnosno povjerava u skladu sa ovim zakonom.

Nadležnosti i odgovornosti iz djelokruga organa uprave nadležnog za poslove carina i nadležnog organa policije

Član 10

(1) Nadležni organ carine (u daljem tekstu: Uprava carina) sprovodi službene kontrole i druge službene aktivnosti i to:

1) nad kućnim ljubimcima, u skladu sa propisom o nekomercijalnom premještanju kućnih ljubimaca;

2) nad robom, koja je dio ličnog prtljaga putnika, a namijenjena je za ličnu potrošnju ili upotrebu kao putnički prtljag i male pošiljke robe koje se šalju fizičkim licima i koje nijesu namijenjene stavljanju na tržište, u skladu sa u propisom kojim se ove pošiljke izuzimaju od pregleda;

3) nad drvenim materijalom za pakovanje, u skladu sa propisom o zdravlju bilja;

4) izvještajava o sprovedenim službenim kontrolama u svrhu izrade godišnjeg izvještaja;

5) sarađuje u izradi VNPSK-e sa nadležnim organom.

(2) Uprava carina sprovodi službene kontrole sredstava za zaštitu bilja na svim graničnim kontrolnim mjestima određenim za pogranični promet u cilju otkrivanja prevarnih radnji.

(3) Pravila o sprovođenju službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

(4) Nadležni organ policije obavlja službene kontrole nad robom koja je dio ličnog prtljaga putnika, a namijenjena je za ličnu potrošnju ili upotrebu.

(5) Nadležni organ odgovoran za verifikaciju usklađenosti sa zahtjevima iz člana 9 stav 2 ovog zakona, određene odgovornosti povezane sa službenim kontrolama ili drugim službenim aktivnostima može da prenese na jedno ili više kontrolnih nadležnih organa za organsku proizvodnju u skladu sa propisima o organskoj proizvodnji, pri čemu se svakom dodjeljuje kodni broj.

(6) Detaljna pravila za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti iz stava 1 ovog člana propisuje Ministarstvo.

Obavješćavanje

Član 11

(1) Uprava obavještava Evropsku komisiju o kontakt detaljima i svim promjenama koji se odnose na:

- 1) nadležne organe iz člana 7 ovog zakona;
 - 2) određenim nadležnim organima iz člana 9 ovog zakona;
 - 3) kontrolne nadležne organe za organsku proizvodnju iz člana 10 stav 5 ovog zakona;
 - 4) tijelima iz člana 35 ovog zakona.
- (2) Informacije iz stava 1 ovog člana, Uprava objavljuje na internet stranici.

Opšte obaveze nadležnih organa i kontrolnih nadležnih organa za organsku proizvodnju

Član 12

(1) Nadležni organi iz člana 7 st. 1 i 2 ovog zakona i kontrolni nadležni organi za organsku proizvodnju moraju:

1) da imaju uspostavljene procedure i/ili postupke koje obezbjeđuju efikasnost i adekvatnost službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;

2) da imaju uspostavljene procedure i/ili postupke koje obezbjeđuju nepristrasnost, kvalitet i dosljednost službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti na svim nivoima;

3) da imaju uspostavljene procedure i/ili postupke koje obezbjeđuju da su lica koja sprovode službene kontrole i druge službene aktivnosti slobodna od bilo kojeg konflikta interesa;

4) da imaju ili da imaju pristup adekvatnim laboratorijskim kapacitetima za analize, testiranje i dijagnostiku;

5) da imaju ili da imaju pristup dovoljnom broju odgovarajućeg kvalifikovanog i iskusnog osoblja kako bi se službene kontrole i druge službene aktivnosti mogle obavljati efikasno i efektivno;

6) da imaju odgovarajuće i propisno održavane objekte i opremu koja obezbjeđuje da lica službene kontrole i druge službene aktivnosti vrše efikasno i efektivno;

7) da imaju zakonska ovlašćenja za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, kao i preduzimanje mjera utvrđenim ovim zakonom i pravilima iz člana 2 ovog zakona;

8) da imaju zakonska ovlašćenja koja obezbjeđuju licima koja vrše službene kontrole i druge službene aktivnosti pristup prostorijama i dokumentaciji koju čuva subjekat (operator) radi pravilnog obavljanja svojih zadataka;

9) da imaju planove za krizne situacije i da su spremni da ih primijene u slučaju hitnosti, kada je to primjereno, u skladu sa članom 2 ovog zakona.

(2) U slučaju postupka ovlašćivanja službenog veterinara, ovlašćivanje se vrši rješenjem u pisanoj formi kojim se definišu službene kontrole i druge službene aktivnosti i sa njima povezani poslovi za koje je ovlašćenje dato i kojim je obezbijeđeno da je lice slobodno od bilo kojeg konflikta interesa, pri čemu se svi zahtjevi koji se odnose na lica zaposlena u Upravi odnose i na sve službene veterinare.

(3) U slučaju postupka ovlašćivanja službenog lica za zdravlje bilja (*official plant health officer*), ovlašćivanje se vrši rješenjem u pisanoj formi kojim se definišu službene kontrole i druge službene aktivnosti i sa njima povezani poslovi za koje je ovlašćenje dato i kojim je obezbijeđeno da je lice slobodno od bilo kojeg konflikta interesa, pri čemu se svi zahtjevi koji se odnose na lica zaposlena u Upravi odnose i na sva službena lica za zdravlje bilja (*official plant health officer*).

(4) Lica koja vrše službene kontrole i druge službene aktivnosti u skladu sa ovim zakonom moraju da:

1) imaju odgovarajuću obuku radi kompetentnog obavljanja dužnosti i dosljednog sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti;

2) prate razvoj u svojoj oblasti nadležnosti i prema potrebi se redovno dodatno obučavaju; i

3) prema potrebi obučavaju se za:

a) različite kontrolne metode i tehnike, kao što su inspekcija, verifikacija, provjera (*screening*), ciljana provjera (*targeted screening*), uzorkovanje i laboratorijske analize, testiranje i dijagnostika;

b) procedure za kontrolu;

c) primjenu propisanih zahtjeva iz člana 2 ovog zakona;

d) procjenu neusaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona;

e) opasnosti u proizvodnji, preradi i distribuciji životinja i roba;

f) različite faze proizvodnje, prerade i distribucije, kao i moguće rizike po zdravlje ljudi, a gdje je primjenljivo i po zdravlje životinja i bilja, dobrobit životinja, kao i po životnu sredinu;

g) evaulaciju primjene HACCP principa i dobre poljoprivredne prakse;

h) sisteme upravljanja, kao što su programi obezbjeđivanja kvaliteta kojima upravljaju subjekti i njihova procjena u onoj mjeri u kojoj su relevantni za zahtjeve utvrđene pravilima iz člana 2 ovog zakona;

i) sistem službenog serifikovanja;

j) planove u kriznim situacijama, uključujući komunikaciju sa drugim državama, državama članicama i Evropskom komisijom;

k) sudske postupke i pravne posledice službenih kontrola;

l) ispitivanje pisanog, dokumentovanog materijala i drugih evidencija, uključujući one koje se odnose na međulaboratorijsku uporednu analizu, akreditaciju i procjenu rizika, a koje mogu biti relevantne za procjenu usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, pri čemu se mogu obuhvatiti i finansijski i komercijalni aspekti;

m) kontrolne procedure i zahtjeve za unos životinja i roba u Crnu Goru porijeklom iz drugih država;

n) bilo koje druge oblasti koje su neophodne da se obezbijedi da se službene kontrole i druge službene aktivnosti vrše

u skladu sa ovim zakonom.

(5) Nadležni organi iz člana 7 st. 1 i 2 ovog zakona, prema podjeli nadležnosti donose i sprovode godišnje programe obuka kako bi lica koja sprovode službene kontrole i druge službene aktivnosti bila obučena u skladu sa stavom 4 ovog člana.

(6) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona u sprovođenju službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti obezbjeđuju efikasnu i efektivnu koordinaciju i saradnju u skladu sa procedurama iz člana 7 stav 10 ovog zakona.

Revizije/auditi nadležnih organa

Član 13

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona uspostavljaju unutrašnju samostalnu organizacionu jedinicu za nezavisno sprovođenje unutrašnjih revizija nadležnog organa, sa ciljem utvrđivanja adekvatnosti sprovođenja planiranih i sprovedenih službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti kao i efektivnosti preduzetih mjera i postignutih ciljeva u skladu sa ovim zakonom.

(2) Jedinica iz stava 1 ovog člana utvrđuje stanje, sačinjava izvještaj i predlaže preduzimanje mjera u skladu sa rezultatima unutrašnje revizije kako bi se obezbijedila usklađenost zahtjeva ovog zakona.

(3) Audit se vrši na osnovu godišnjeg plana za vršenje unutrašnje revizije jedinice iz stava 1 ovog člana.

(4) Način vršenja revizije (audita) propisuje Ministarstvo.

Pravo na žalbu

Član 14

(1) Protiv rješenja nadležnih organa iz člana 7 ovog zakona može se izjaviti žalba u vezi sa članom 62, članom 72 st. 4 i 12, članom 73, članom 110 stav 3 tačka 2 i članom 111 st. 1 i 2 ovog zakona, od strane pravnog ili fizičkog lica, u roku propisanom u skladu sa zakonom koji uređuje upravni postupak.

(2) Žalba iz stava 1 ovog člana ne odlaže izvršenje rješenja i ne utiče na obavezu preduzimanja hitnih mjera za uklanjanje ili ograničavanje rizika za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili, u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, rizika za životnu sredinu u skladu sa ovim zakonom i pravilima iz člana 2 ovog zakona.

Obaveze čuvanja poverljivih informacija od strane nadležnih organa

Član 15

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona, obezbjeđuju da se informacije do kojih su došli pri izvršavanju svojih dužnosti u okviru službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, ne otkrivaju trećim stranama kada su te informacije zbog svoje prirode obuhvaćene obavezom čuvanja profesionalne tajne, u skladu sa stavom 4 ovog člana i posebnim propisom koji uređuje tajnost i zaštita podataka o ličnosti.

(2) Lica zaposlena u nadležnom organu, kao i druga lica koja su uključena u sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti dužna su da poštuju obavezu poverljivosti u skladu sa ovim zakonom i zakonom o državnim službenicima i namještenicima.

(3) Zahtjevi iz st. 1 i 2 ovog člana primjenjuju se na nadležne organe za organsku proizvodnju, delegirana tijela i fizička lica kojima su prenijete određene aktivnosti službenih kontrola, kao i na službene laboratorije.

(4) Kada ne postoji preovlađujući javni interes za otkrivanje informacija obuhvaćenih obavezom čuvanja poslovne tajne iz st. 1 i 2 ovog člana, i ne dovodeći u pitanje situacije u kojima je otkrivanje zahtjeva po zakonu, takve informacije uključuju informacije čije bi objavljivanje ugrozilo:

1) svrhu inspekcija, provjera ili revizija;

2) zaštitu komercijalnih interesa subjekata ili bilo kog drugog pravnog ili fizičkog lica; ili

3) zaštitu sudskih postupaka i pravnih savjeta.

(5) Prilikom utvrđivanja da li postoji preovlađujući javni interes iz stava 4 ovog člana za otkrivanje informacija obuhvaćenih poslovnom tajnom iz st. 1 i 2 ovog člana, nadležni organi uzimaju u obzir i moguće rizike po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, ili po životnu sredinu, kao i vrstu, ozbiljnost i obim takvih rizika.

(6) Pored obaveza utvrđenih st. 1 do 4 ovog člana, nadležni organi mogu da objavljuju informacije o ishodu službenih kontrola ili na drugi način učine dostupnim javnosti informacije o ishodu službenih kontrola u vezi sa pojedinačnim subjektima pod uslovom ako su ispunjeni sledeći uslovi:

1) da je subjektu pružena mogućnost izjašnjenja na informacije i/ili podatke koje nadležni organ namjerava da objavi ili na drugi način stavi na uvid javnosti, uzimajući u obzir hitnost situacije; i

2) da informacije i/ili podaci koje nadležni organ objavljuje ili na drugi način stavlja na uvid javnosti sadrže i komentar dotičnog subjekta ili se informacije objavljuju zajedno sa njegovim komentarima.

Opšta pravila o službenim kontrolama

Član 16

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona redovno sprovode službene kontrole svih subjekata na osnovu rizika i sa odgovarajućom učestalošću, uzimajući u obzir:

1) utvrđene rizike povezane sa:

- životinjama i robom;
- aktivnostima koje obavlja subjekat;
- mjestom obavljanja djelatnosti ili aktivnostima subjekata;
- upotrebom proizvoda, postupaka, materijala ili supstanci koje mogu uticati na bezbjednost, integritet i cjelovitost ili bezbjednost hrane za životinje, zdravlje ili dobrobit životinja, zdravlje bilja ili koji, u slučaju genetički modifikovanih organizama i sredstava za zaštitu bilja, mogu štetno uticati na životnu sredinu.

2) sve informacije koje ukazuju na mogućnost dovođenja potrošača u zabludu, naročito u vezi sa prirodom, identitetom, osobinama, sastavom, količinom, rokom upotrebe, zemljom porijekla ili mjestom porijekla, i metodom izrade ili proizvodnje hrane;

3) rezultate prethodno sprovedenih službenih kontrola subjekta i njihovu usaglašenost sa odredbama iz člana 2 ovog zakona;

4) pouzdanost i rezultati samokontrola koju su sproveli subjekti ili treća strana na njihov zahtjev, uključujući prema potrebi uspostavljene privatne šeme obezbjeđenja kvaliteta, radi provjere usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona i

5) sve druge informacije koje bi mogle ukazivati na neusaglašenost sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona.

(2) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona, službene kontrole sprovode redovno, sa odgovarajućom učestalošću koja je utvrđena na osnovu rizika, radi identifikacije mogućeg namjernog kršenja pravila iz člana 2 ovog zakona, učinjenog kroz prevare ili obmane, dodatno uzimajući u obzir i povezane informacije koje se razmjenjuju putem mehanizama administrativne pomoći, kao i druge informacije koje ukazuju na mogućnost takvih kršenja.

(3) Službene kontrole sprovedene prije stavljanja na tržište ili premještanja određenih životinja i roba radi izdavanja službenih sertifikata ili službenih potvrda propisanih zahtjevima iz člana 2 ovog zakona kao uslov za stavljanje na tržište ili premještanje životinja ili robe sprovode se u skladu sa:

1) zahtjevima iz člana 2 ovog zakona i

2) zahtjevima iz posebnih propisa donijetih u skladu sa čl. 25 do 34 ovog zakona.

(4) Službene kontrole sprovode se bez prethodne najave, osim u slučajevima kada je prethodna najava neophodna i propisno opravdana za potrebe sprovođenja službene kontrole, a u slučaju službenih kontrola po zahtjevu subjekta, nadležni organ odlučuje da li će službene kontrole biti sprovedene sa prethodnom najavom ili bez nje, pri čemu službene kontrole uz prethodnu najavu ne isključuju sprovođenje službenih kontrola bez prethodne najave.

(5) Službene kontrole sprovode se na način koji će obezbijediti da se administrativno opterećenje i ometanje poslovanja subjekata svede na najmanju moguću mjeru, ali da to ne utiče negativno na efikasnost tih kontrola.

(6) Nadležni organi sprovode službene kontrole na isti način, prilagođavajući kontrole specifičnim situacijama, bez obzira da li životinje i robe:

1) su dostupne na tržištu Crne Gore,

2) su namijenjene izvozu iz Crne Gore ili

3) se unose u Crnu Goru.

(7) Subjekti koji životinje i robu unose u Crnu Goru dužni su da prijave pošiljku nadležnom organu koji vrši pregled pošiljke.

Subjekti, procesi i aktivnosti na koje se primjenjuju službene kontrole

Član 17

(1) U mjeri u kojoj je to neophodno za utvrđivanje usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona službene kontrole se sprovode nad:

1) životinjama i robom u svim fazama proizvodnje, prerade, distribucije i upotrebe;

2) supstancama, materijalima ili drugim predmetima koji mogu uticati na svojstva ili zdravlje životinja i robe i njihovu usaglašenost sa primjenljivim zahtjevima u svim fazama proizvodnje, prerade, distribucije i upotrebe;

3) subjektima u pogledu djelatnosti koje obavljaju, uključujući držanje životinja, opremu, prevozna sredstva, prostore i prostorije i druga mjesta pod njihovim nadzorom, njihovog okruženja i povezane dokumentacije.

(2) Pored podataka iz postojećih lista ili registara uspostavljenih na osnovu zahtjeva iz člana 2 ovog zakona, nadležni organi mogu da koriste, za potrebe sprovođenja ovog zakona, registre ili liste za druge potrebe.

(3) Izuzetno od stava 1 tačka 3 ovog člana ovog člana, listu subjekata koji mogu biti izuzeti zbog neproporcionalnosti administrativnog opterećenja u poređenju sa rizikom koji se odnosi na njihove djelatnosti propisuje Vlada Crne Gore (u daljem tekstu: Vlada).

Transparentnost službenih kontrola

Član 18

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona vrše službene kontrole uz visok nivo transparentnosti i najmanje jednom godišnje učine dostupnim javnosti, uključujući i putem objavljivanja na internetu, relevantne informacije koje se odnose na organizaciju i sprovođenje službenih kontrola, a takođe obezbjeđuju redovno i blagovremeno objavljivanje informacija o sljedećem:

- 1) vrsti, broju i rezultatima službenih kontrola;
- 2) vrsti i broju utvrđenih slučajeva neusaglašenosti;
- 3) vrsti i broju slučajeva u kojima su nadležni organi preduzeli mjere u skladu sa članom 111 ovog zakona; i
- 4) vrsti i broju slučajeva u kojima su izrečene kaznene mjere u skladu sa članom 117 ovog zakona.

(2) Informacije iz stava 1 ovog člana mogu se staviti na raspolaganje javnosti i kroz objavljivanje godišnjeg izveštaja o sprovedenim službenim kontrolama, u skladu sa članom 105 stav 1 ovog zakona.

(3) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona obezbjeđuju da se sve netačne informacije koje se stave na raspolaganje javnosti na pravilan način isprave.

(4) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona mogu da objave ili da na drugi način stave na raspolaganje javnosti informacije o rejtingu pojedinačnih subjekata na osnovu rezultata jedne ili više službenih kontrola, pod uslovom da su:

- 1) kriterijumi za rejting objektivni, transparentni i javno dostupni; i
- 2) da je postupak rejtinga pravičan, dosljedan i transparentan.

Dokumentovane procedure za sprovođenje kontrole

Član 19

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona sprovode službene kontrole u skladu sa procedurama koje se ažuriraju prema potrebi.

(2) Procedure iz stava 1 ovog člana moraju biti u pisanoj formi i sadrže oblasti i uputstva za osoblje koja sprovode službene kontrole, uzimajući u obzir sljedeće tematske oblasti:

1) organizaciju nadležnih organa i odnos između centralnog nadležnog organa i organa kojima je centralni nadležni organ prenio obavezu sprovođenja službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti;

2) odnos između nadležnih organa i delegiranih tijela ili fizičkih lica kojima su povjereni zadaci vezani za službene kontrole ili druge službene aktivnosti;

3) izjavu o ciljevima koji se žele postići;

4) zadatke, odgovornosti i obaveze osoblja;

5) procedure uzorkovanja, kontrolne metode i tehnike, uključujući laboratorijske analize, testiranje i dijagnostiku, tumačenje rezultata i odluke koje proizlaze;

6) programe za provjere i ciljane provjere;

7) međusobnu pomoć u slučaju da službene kontrole zahtijevaju da mjere preduzme više država;

8) aktivnosti koje se preduzimaju nakon sprovedenih službenih kontrola;

9) saradnju sa drugim sektorima i službama koje mogu imati relevantne odgovornosti ili saradnju sa subjektima;

10) verifikaciju primjerenosti metoda uzorkovanja, laboratorijskih analiza, testiranja i dijagnostike;

11) bilo koje druge aktivnosti ili informacije potrebne za efektivno funkcionisanje službenih kontrola.

(3) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona moraju da imaju uspostavljene procedure za verifikaciju kontrola.

(4) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona:

1) preduzimaju korektivne mjere u svim slučajevima kada su nedostaci utvrđeni kroz procedure verifikacije kontrole; i

2) prema potrebi ažuriraju dokumentovane procedure iz stava 1 ovog člana.

(5) Na delegirana tijela i nadležne organe za organsku proizvodnju primjenjuju se odredbe iz st. 1, 2 i 3 ovog člana.

Zapisnici o službenim kontrolama

Član 20

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona, za svaku službenu kontrolu koja se sprovede sačinjavaju pisani zapisnik, koji može biti u papirnom ili u elektronskom obliku.

(2) Zapisnik mora da sadrži:

1) cilj službene kontrole;

2) kontrolne metode koje su primijenjene;

3) rezultat službene kontrole;

4) po potrebi mjere koje nadležni organi zahtijevaju od dotičnog subjekta da preduzme kao rezultat njihovih službenih kontrola.

(3) Ako se za potrebe istrage ili sudskog postupka ne zahtjeva drugačije, subjektu nad kojim je sprovedena službena kontrola, dostavlja se kopija zapisnika iz stava 1 ovog člana na njegov zahtjev, osim u slučaju izdavanja službenog sertifikata ili službene potvrde.

(4) Nadležni organi o svakom slučaju neusaglašenosti utvrđenom službenom kontrolom bez odlaganja u pisanom obliku obavijestavaju subjekte.

(5) Kada službene kontrole zahtijevaju stalno, odnosno redovno prisustvo osoblja ili predstavnika nadležnog organa u objektima subjekta, zapisnik iz stava 1 ovog člana sačinjava se učestalošću koja omogućava:

- 1) redovno informisanje o stepenu usaglašenosti;
- 2) informisanje bez odlaganja u slučaju neusaglašenosti utvrđene tokom službene kontrole.

(6) St. 1, 2 i 3 ovog člana primjenjuju se i na delegirana tijela, nadležne organe za organsku proizvodnju i fizička lica kojima su povjereni specifični zadaci službenih kontrola.

Metode i tehnike za službene kontrole

Član 21

Metode i tehnike za službene kontrole, moraju da obuhvate, gdje je to odgovarajuće:

- 1) provjeru kontrola koje je uspostavio subjekat, kao i dobijenih rezultata;
- 2) inspekciju:
 - opreme, prevoznog sredstva, objekata i drugih mjesta pod kontrolom subjekata i njihove okoline;
 - životinja i roba, uključujući polupreradene proizvode, sirovine, sastojke, pomoćne supstance i druge proizvode koji se koriste za pripremu i proizvodnju roba ili hranjenje ili liječenje životinja;
 - čišćenja i održavanja proizvoda i procesa;
 - sledljivosti, označavanja, prezentacije i reklamiranja i relevantnih materijala za pakovanje, uključujući materijale koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom;
- 3) kontrole higijenskih uslova u objektima subjekta;
- 4) procjene procedura dobre proizvodne prakse, dobre higijenske prakse, dobre farmerske prakse i procedura zasnovanih na analizama opasnosti i kritičnim kontrolnim tačkama (*hazard analysis critical control points*) (u daljem tekstu: HACCP principi);
- 5) provjere dokumenata, sledljivosti zapisa i drugih zapisa koji mogu biti relevantni za procjenu usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona uključujući, gdje je primjenljivo, dokumentaciju koja prati hranu, hranu za životinje i supstance ili materijale koji ulaze u ili izlaze iz objekta;
- 6) intervju sa subjektom i osobljem subjekta;
- 7) verifikacija mjerenja koja je izvršio subjekat i drugih rezultata testiranja;
- 8) uzorkovanje, analize, dijagnostike i testiranja;
- 9) audit subjekata;
- 10) bilo koje druge aktivnosti koje je potrebno izvršiti za identifikaciju neusaglašenosti.

Obaveze subjekata

Član 22

(1) Radi sprovođenja službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti, subjekat, na zahtjev nadležnih organa dužan je da omogući pristup:

- 1) opremi, prevoznom sredstvu, prostorima i drugim mjestima pod kontrolom subjekta, kao i njihovoj okolini;
- 2) informacionom upravljačkom kompjuterskom sistemu;
- 3) životinjama i robom koje su pod njegovom kontrolom;
- 4) dokumentima i bilo kojim drugim relevantnim informacijama.

(2) U toku službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, subjekat je dužan da sarađuje i da pruža pomoć osoblju nadležnih organa iz člana 7 ovog zakona i nadležnih organa za organsku proizvodnju pri obavljanju njihovih zadataka.

(3) Pored obaveza iz st. 1 i 2 ovog člana, subjekat odgovoran za pošiljku životinja ili roba koje se unose u Crnu Goru, dužan je da sve informacije koje se tiču pošiljke stavlja bez odlaganja na raspolaganje, u papirnom ili elektronskom obliku.

(4) Na osnovu člana 17 st. 2 i 3 ovog zakona, subjekti su dužni da dostavljaju najmanje sljedeće ažurirane podatke:

- 1) svoj naziv i pravni oblik; i
- 2) specifične aktivnosti koje obavljaju, uključujući aktivnosti koje se preduzimaju putem komunikacije na daljinu, i mjesta pod njihovom kontrolom.

(5) Obaveze subjekata utvrđene ovim članom primjenjuju se i u slučajevima kada službene kontrole i druge službene aktivnosti obavljaju službeni veterinari, službena lica za zdravlje bilja, delegirana tijela, nadležni organi za kontrolu i fizička lica kojima su određeni zadaci službenih kontrola ili određeni zadaci vezani za druge službene poslove povjereni.

(6) Uslove za saradnju i razmjenu informacija između subjekata i nadležnih organa u vezi sa dolaskom i istovarom životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona, kada je potrebno da se obezbijedi njihova potpuna identifikacija i efikasno obavljanje službenih kontrola nad tim životinjama i robom propisuje Vlada.

Dodatni zahtjevi za službene kontrole i druge službene aktivnosti u određenim oblastima

Član 23

(1) U oblastima uređenim pravilima propisanim čl. 16 do 28 ovog zakona, ta pravila se primjenjuju pored ostalih pravila utvrđenih ovim zakonom.

(2) Prilikom donošenja propisa iz stava 1 ovog člana, nadležni organi iz člana 7 ovog zakona uzimaju u obzir sljedeće:

1) iskustvo stečeno od strane nadležnih organa i subjekata u poslovanju sa hranom i hranom za životinje u primjeni postupaka sistema analize opasnosti i kritičnih kontrolnih tačaka (HACCP), u skladu sa propisom o higijeni hrane i propisom o higijeni hrane za životinje;

2) naučni i tehnološki razvoj;

3) očekivanja potrošača u pogledu sastava hrane i promjena u obrascima potrošnje hrane;

4) rizike za zdravlje ljudi, zdravlje životinja i zdravlje bilja povezane sa životinjama i robom; i

5) informacije o mogućim namjernim povredama propisa izvršenim putem prevarnih ili obmanjujućih praksi.

(3) Prilikom donošenja propisa iz stava 1 ovog člana, i ukoliko to ne sprječava ostvarenje ciljeva koje slijede pravila iz člana 2 ovog zakona, nadležni organi iz člana 7 ovog zakona uzimaju u obzir i sljedeće:

1) potrebu olakšavanja primjene tih propisa, uzimajući u obzir prirodu i veličinu malih subjekata u poslovanju;

2) potrebu omogućavanja kontinuirane primjene tradicionalnih metoda u bilo kojoj fazi proizvodnje, prerade ili distribucije hrane, kao i proizvodnje tradicionalne hrane; i

3) potrebe subjekata u poslovanju koji se nalaze u regionima sa posebnim geografskim ograničenjima.

Posebna pravila

Član 24

(1) Posebna pravila za sprovođenje službenih kontrola i mjera koje preduzima nadležni organ u vezi sa proizvodnjom proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih za ishranu ljudi iz člana 25 ovog zakona podrazumjeva da:

1) pod odgovornošću službenog veterinara znači da službeni veterinar povjerava obavljanje određene radnje službenom pomoćniku (auxiliary);

2) pod nadzorom službenog veterinara znači da određenu radnju obavlja službeni pomoćnik pod odgovornošću službenog veterinara, a službeni veterinar je prisutan na mjestu obavljanja tokom vremena potrebnog za izvršenje te radnje;

3) ante mortem pregled (pregled prije klanja) je verifikacija, prije samog klanja, propisanih zahtjeva u vezi sa zdravljem ljudi i životinja, dobrobiti životinja, uključujući, prema potrebi, klinički pregled svake pojedinačne životinje i verifikaciju informacija o lancu hrane u skladu sa propisom o higijeni hrane životinjskog porijekla;

4) post mortem pregled (pregled nakon klanja) je verifikacija, u klanici ili objektu za obradu divljači, usaglašenosti sa zahtjevima koji se primjenjuju na:

- trupove u skladu sa značenjem izraza „trup“ utvrđenim propisom o posebnim zahtjevima higijene hrane životinjskog porijekla, radi odlučivanja da li je meso podesno za ishranu ljudi;

- bezbjedno uklanjanje specifičnog rizičnog materijala; i

- zdravlje i dobrobit životinja.

Posebna pravila za sprovođenje službenih kontrola i mjere koje preduzima Uprava u vezi sa proizvodnjom proizvoda životinjskog porijekla namijenjenih za ishranu ljudi

Član 25

(1) Službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa pravilima iz člana 2 ovog zakona, a koja se odnose na proizvode životinjskog porijekla namijenjene za ishranu ljudi, obuhvataju verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima utvrđenima u propisu o higijeni hrane, propise o posebnim zahtjevima higijene hrane životinjskog porijekla, propise o nus proizvodima životinjskog porijekla i dobijenim proizvodima životinjskog porijekla koji nijesu namijenjeni za ishranu ljudi, i zaštitu dobrobiti životinja tokom klanja, kada je primjenljivo.

(2) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana sprovode se u proizvodnji mesa i obuhvataju:

1) ante mortem pregled koji u klanici obavlja službeni veterinar, kome može pomagati u odnosu na odabir životinja službeni pomoćnik obučan za vršenje tog posla;

2) izuzetno od tačke 1 ovog stava, kod živine i lagomorfa, ante mortem pregled obavlja službeni veterinar ili pod nadzorom službenog veterinara ili, ako postoje dovoljne garancije, pod odgovornošću službenog veterinara;

3) post mortem pregled obavlja službeni veterinar, pod nadzorom službenog veterinara ili, ako postoje dovoljne garancije, pod odgovornošću službenog veterinara;

4) druge službene kontrole koje u klanicama, objektima za rasjecanje mesa i objektima za obradu divljači obavlja službeni veterinar ili, pod nadzorom službenog veterinara ili, ako postoje dovoljne garancije, pod odgovornošću službenog veterinara, radi verifikacije usaglašenosti sa propisanim zahtjevima za:

- higijenu pri proizvodnji mesa;

- prisustva rezidua veterinarskih medicinskih proizvoda i kontaminenata u proizvodima životinjskog porijekla namijenjenih za ishranu ljudi;

- revizije dobre higijenske prakse i postupaka koji se zasnivaju na načelima HACCP-a;

- laboratorijska testiranja radi otkrivanja prisutnosti uzročnika zoonoza i bolesti životinja kao i verifikaciju

usaglašenosti sa mikrobiološkim kriterijumima u skladu sa propisom o mikrobiološkim kriterijumima za hranu;

- rukovanje i odlaganje nusproizvodima životinjskog porijekla i specifičnog rizičnog materijala;

- zdravlje i dobrobit životinja.

(3) Uprava može, na osnovu analize rizika, dozvoliti osoblju klanice da pomogne u obavljanju zadataka koji se odnose na službene kontrole iz stava 2 ovog člana u objektima za klanje živine ili lagomorfa, ili u objektima za klanje životinja drugih vrsta, da obavlja određene zadatke uzorkovanja i testiranja u vezi sa tim kontrolama, pod uslovom da osoblje:

1) djeluje nezavisno od proizvodnog osoblja klanice;

2) prođe odgovarajuću obuku za obavljanje tih zadataka; i

3) obavlja te zadatke u prisustvu i prema uputstvima službenog veterinara ili službenog pomoćnika.

(4) Ako službenim kontrolama iz stava 2 tač. 1 i 3 ovog člana nijesu utvrđeni nedostaci zbog kojih meso nije podobno za ishranu ljudi, zdravstvenu oznaku za domaće papkare, divlje sisare iz uzgoja (osim lagomorfa) i krupnu divljač, stavlja službeni veterinar, pod nadzorom službenog veterinara, pod odgovornošću službenog veterinara ili osoblje klanice u skladu sa uslovima iz stava 3 ovog člana.

(5) Službeni veterinar je odgovoran za odluke donesene nakon službenih kontrola predviđenih u st. 2 i 4 ovog člana čak i ako je obavljanje radnje povjereno službenom pomoćniku.

(6) Za potrebe službenih kontrola iz stava 1 ovog člana koje se vrše na živim školjkama, uključujući pektinide, bodljokošce, morske krastavce i morske puževe, Uprava klasifikuje proizvodno područje i područje za prečišćavanje.

(7) Ministarstvo propisuje:

1) kriterijume i uslove za utvrđivanje, odstupajući od stava 2 tačka 1 ovog člana, kada se ante mortem pregled u određenim klanicama može obavljati pod nadzorom ili pod odgovornošću službenog veterinara, pod uslovom da ta odstupanja ne utiču na ostvarivanje ciljeva ovog zakona;

2) kriterijume i uslove za utvrđivanje, u pogledu živine i lagomorfa, kada su ispunjene dovoljne garancije da se službene kontrole mogu sprovoditi pod odgovornošću službenog veterinara u vezi sa ante mortem pregledima iz stava 2 tačka 2 ovog člana;

3) kriterijume i uslove za utvrđivanje, odstupajući od stava 2 tačka 1 ovog člana, kada se ante mortem pregled može obaviti van klanice u slučaju prinudnog klanja;

4) kriterijume i uslove za utvrđivanje, odstupajući od stava 2 tač. 1 i 2 ovog člana, kada se ante mortem pregled može obaviti na gazdinstvu porijekla;

5) kriterijume i uslove za utvrđivanje kada su ispunjene dovoljne garancije da se službene kontrole mogu sprovoditi pod odgovornošću službenog veterinara u vezi sa post mortem pregledom i aktivnostima revizije iz stava 2 tač. 3 i 4 ovog člana;

6) kriterijume i uslove za utvrđivanje, odstupajući od stava 2 tačka 3 ovog člana, kada u slučaju prinudnog klanja post mortem pregled obavlja službeni veterinar;

7) kriterijume i uslove za utvrđivanje, odstupajući od stava 6 ovog člana, kada se proizvodna i područja za ponovno polaganje ne treba da budu klasifikovana u odnosu na;

- *Pectinidae*; i

- ako nijesu filtratori: bodljokošce i morske puževe;

8) posebna odstupanja u odnosu na vrste *Rangifer tarandus tarandus*, *Lagopus lagopus* i *Lagopus mutus*, radi omogućavanja nastavka dugogodišnjih lokalnih i tradicionalnih običaja i praksi, pod uslovom da ta odstupanja ne utiču na ostvarivanje ciljeva ovog zakona;

9) kriterijume i uslove za utvrđivanje, odstupajući od stava 2 tačka 4 ovog člana, kada službene kontrole u objektima za rasijecanje mogu obavljati lica koja za tu svrhu odredi Uprava i koja su odgovarajuće obučena;

10) posebne minimalne zahtjeve za osoblje Uprave, kao i za službenog veterinara i službenog pomoćnika, u cilju obezbjeđivanja adekvatnog izvršavanja poslova iz ovog člana, uključujući posebne minimalne zahtjeve u pogledu obuka;

11) odgovarajuće minimalne zahtjeve za obuke zaposlenih u klanici koji pomažu u obavljanju poslova u vezi sa službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima u skladu sa stavom 3 ovog člana;

12) posebne zahtjeve za sprovođenje službenih kontrola i ujednačenu minimalnu učestalost tih kontrola, uzimajući u obzir specifične opasnosti i rizike koji postoje u vezi sa svakim proizvodom životinjskog porijekla i različitim postupcima kojima je podvrgnut, kada je neophodan minimalni nivo službenih kontrola radi odgovora na prepoznate jedinstvene opasnosti i rizike koje ti proizvodi životinjskog porijekla mogu predstavljati;

13) uslove za klasifikaciju i monitoring klasifikovanih proizvodnih područja i područja za ponovno polaganje živih školjki, bodljokožaca, morskih krastavaca i morskih puževa;

14) slučajeve u kojima Uprava, u vezi sa specifičnim neusaglašenostima, preduzima jednu ili više mjera iz člana 110 stav 2 i člana 111 stav 2 ovog zakona;

15) praktične aranžmane za sprovođenje ante mortem i post mortem pregleda iz stava 2 tač. 1, 2 i 3 ovog člana, uključujući uniformne zahtjeve neophodne za obezbjeđivanje dovoljnih garancija kada se službene kontrole sprovedu pod odgovornošću službenog veterinara;

16) tehničke zahtjeve za zdravstvenu oznaku i praktične aranžmane za njeno stavljanje;

17) posebne zahtjeve za sprovođenje službenih kontrola i ujednačenu minimalnu učestalost tih kontrola nad sirovim mlijekom, mliječnim proizvodima i proizvodima ribarstva, gdje je potreban minimalni nivo službenih kontrola radi odgovora na prepoznate jedinstvene opasnosti i rizike koje oni mogu predstavljati;

(8) Dozvoljava se povjeravanje određenih poslova službenih kontrola iz ovog člana jednom ili više fizičkih lica u skladu

sa članom 37 ovog zakona.

Posebna pravila za sprovođenje službenih kontrola i mjere koje preduzima Uprava u vezi sa reziduama relevantnih supstanci u hrani i hrani za životinje

Član 26

(1) Službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tač. 1 i 3 ovog zakona moraju da uključe službene kontrole, koje se sprovode u bilo kojoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije, nad relevantnim supstancama, uključujući supstance koje se koriste u materijalima koji su namijenjeni da dolaze u kontakt sa hranom, kontaminante, neodobrene, zabranjene i nepoželjne supstance čija upotreba ili prisutnost na usjevima ili životinjama ili tokom proizvodnje ili prerade hrane ili hrane za životinje može dovesti do pojave rezidua tih supstanci u hrani ili hrani za životinje.

(2) Ministarstvo propisuje bliže zahtjeve koji se odnose na:

1) za sprovođenje službenih kontrola iz stava 1 ovog člana i postupanje nadležnih organa nakon tih kontrola u odnosu na specifične zahtjeve u vezi sa sprovođenjem službenih kontrola, uključujući, prema potrebi, obim uzoraka i fazu proizvodnje, prerade i distribucije u kojoj se uzorci uzimaju, u skladu sa metodama uzorkovanja i laboratorijskih analiza iz člana 41 stav 11 ovog zakona, uzimajući u obzir specifične opasnosti i rizike povezane sa supstancama iz stava 1 ovog člana;

2) mjere koje preduzima Uprava nakon sprovođenja službenih kontrola iz stava 1 ovog člana, a koja se odnose na:

a) slučajeve kada Uprava u vezi sa neusaglašenostima ili u vezi sa sumnjom na neusaglašenost preduzima jednu ili više mjera iz čl. 110 i 111 ovog zakona;

b) slučajeve kada Uprava u vezi sa neusaglašenostima ili u vezi sa sumnjom na neusaglašenost u pogledu životinja i robe iz trećih zemalja preduzima jednu ili više mjera iz čl. 71 do 78 ovog zakona;

3) ujednačenom praktičnom uređenju za sprovođenje službenih kontrola iz stava 1 ovog člana i za mjere koje preduzima nadležni organ nakon tih službenih kontrola, a koja se odnose na:

a) ujednačene minimalne učestalosti službenih kontrola, uzimajući u obzir opasnosti i rizike povezane sa supstancama iz stava 1 ovog člana;

b) posebna dodatna uređenja i posebni dodatni sadržaj, uz one predviđene u članu 103 ovog zakona, za pripremu relevantnih dijelova VNPSK iz člana 102 stav 1 ovog zakona;

c) posebna praktična uređenja za aktivaciju mehanizma administrativne pomoći predviđenog u čl. 100 do 105 ovog zakona;

(3) Dozvoljava se povjeravanje određenih poslova službenih kontrola iz ovog člana jednom ili više fizičkih lica u skladu sa članom 37 ovog zakona.

Posebna pravila za sprovođenje službenih kontrola i mjere koje preduzima Uprava u vezi sa životinjama, proizvodima životinjskog porijekla, reproduktivnim materijalom, nusproizvodima životinjskog porijekla i dobijenim proizvodima

Član 27

(1) Službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tač. 1, 3, 4 i 5 ovog zakona uključuju službene kontrole koje se sprovode u bilo kojoj fazi proizvodnje, prerade i distribucije na životinjama, proizvodima životinjskog porijekla, reproduktivnom materijalu, nusproizvodima životinjskog porijekla i dobijenim proizvodima.

(2) Ministarstvo propisuje bliže zahtjeve koji se odnose na:

1) sprovođenje službenih kontrola životinja, proizvoda životinjskog porijekla, reproduktivnog materijala, nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda za verifikaciju usaglašenosti sa uslovima iz člana 2 stav 1 tač. 4 i 5 ovog zakona i za mjere koje preduzima Uprava nakon službenih kontrola u vezi sa:

a) posebnim zahtjevima za sprovođenje službenih kontrola životinja, proizvoda životinjskog porijekla i reproduktivnog materijala, kako bi se odgovorilo na prepoznate opasnosti i rizike za zdravlje ljudi i životinja kroz službene kontrole koje se sprovode sa ciljem verifikacije usaglašenosti sa mjerama za prevenciju bolesti, i kontrolnim mjerama utvrđenim u skladu sa pravilima iz člana 2 stav 1 tačka 4 ovog zakona;

b) posebnim zahtjevima za sprovođenje službenih kontrola nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda kako bi se odgovorilo na posebne opasnosti i rizike za zdravlje ljudi i životinja kroz službene kontrole koje se sprovode sa ciljem verifikacije usaglašenosti sa pravilima iz člana 2 stav 1 tačka 5 ovog zakona;

c) slučajevima kada Uprava, u vezi sa neusaglašenošću ili u vezi sa sumnjom na neusaglašenost, mora da preduzme jednu ili više mjera iz čl. 110 i 111 ovog zakona.

2) ujednačeno praktično uređenje za sprovođenje službenih kontrola iz stava 1 ovog člana u vezi sa:

a) ujednačenom minimalnom učestalošću službenih kontrola životinja, proizvoda životinjskog porijekla i reproduktivnog materijala kada je minimalni nivo službenih kontrola potreban kako bi se odgovorilo na prepoznate ujednačene opasnosti i rizike po zdravlje ljudi i životinja kroz službene kontrole koje se sprovode sa ciljem verifikacije usaglašenosti sa mjerama za prevenciju i nadzor bolesti utvrđenih u skladu sa pravilima iz člana 2 stav 1 tačka 4 ovog zakona; i

b) ujednačenom minimalnom učestalošću službenih kontrola nusproizvoda životinjskog porijekla i dobijenih proizvoda, kada je minimalni nivo službenih kontrola potreban kako bi se odgovorilo na posebne opasnosti i rizike po zdravlje ljudi i životinja kroz službene kontrole koje se sprovode sa ciljem verifikacije usaglašenosti sa pravilima iz člana 2 stav 1 tačka 5 ovog zakona.

(3) Dozvoljava se povjeravanje određenih poslova službenih kontrola iz ovog člana jednom ili više fizičkih lica u skladu sa članom 37 ovog zakona.

Posebna pravila za sprovođenje službenih kontrola i za mjere koje poduzima Uprava u vezi sa zahtjevima za dobrobit životinja

Član 28

(1) Službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 6 ovog zakona sprovode se u svim odgovarajućim fazama proizvodnje, prerade i distribucije u poljoprivredno-prehrambenom lancu.

(2) Službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima za dobrobit životinja, a posebno u vezi sa zaštitom životinja tokom prevoza i povezanih radnji, obuhvataju:

1) u slučaju dugih putovanja u Crnoj Gori i sa trećim zemljama, sprovođenje službenih kontrola prije utovara kako bi se provjerilo da li su životinje sposobne za prevoz;

2) u slučaju dugih putovanja u Crnoj Gori i sa trećim zemljama domaćih kopitara koji nisu registrovani kopitari i domaćih životinja koje pripadaju vrstama goveda, ovaca, koza i svinja, i prije tih putovanja:

- službene kontrole dnevnika puta kako bi se verificovalo da li je dnevnik (plan) puta realističan i ukazuje li na usaglašenost sa zahtjevima za zaštitu životinja tokom prevoza i povezanih radnji; i

- službene kontrole za verifikaciju da li prevoznik koji je naveden u dnevniku puta ima važeće ovlaštenje za prevoz, sertifikat o odobrenju za prevozno sredstvo za duga putovanja i sertifikate o osposobljenosti vozača i pratioca;

3) na graničnim kontrolnim mjestima iz člana 65 stav 1 ovog zakona i na izlaznim mjestima (*exit points*):

- službene kontrole podobnosti životinja koje se prevoze i prevoznog sredstva radi verifikacije usaglašenosti sa zahtjevima propisa o zaštiti životinja tokom transporta i povezanih radnji (zahtjevi koji se odnose na zahtjeve u pogledu prevoznih sredstava i zahtjeve za duga putovanja domaćih kopitara i domaćih životinja vrsta goveda, ovaca, koza i svinja);

- službene kontrole za verifikaciju da li su prevoznici usaglašeni sa primjenljivim međunarodnim sporazumima i imaju li važeća ovlaštenja prevoznika i sertifikate o osposobljenosti vozača i pratioca; i

- službene kontrole za verifikaciju da li se domaći kopitari i domaće životinje koje pripadaju vrstama goveda, ovaca, koza i svinja prevoze ili će se prevoziti na dugim putovanjima.

(3) Tokom sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, Uprava:

1) preduzima potrebne mjere kako bi se spriječilo ili svelo na najmanju moguću mjeru bilo koje kašnjenje između utovara životinja i njihovog odlaska, ili tokom prevoza;

2) ne zadržava životinje tokom prevoza, osim ako je to striktno neophodno iz razloga dobrobiti životinja ili razloga povezanih sa zdravljem životinja ili ljudi, a ako se životinje tokom prevoza moraju zadržati duže od dva sata, Uprava mora da obezbijedi preduzimanje odgovarajućih mjera za brigu o životinjama i po potrebi, njihovo hranjenje, napajanje, istovar i smještaj.

(4) Ako se tokom službenih kontrola iz stava 2 tačka 2 ovog člana utvrdi neusaglašenost i ako je organizator ne ukloni prije dugog putovanja odgovarajućim izmjenama načina prevoza, Uprava mora da zabrani dugo putovanje.

(5) Kada Uprava nakon službenih kontrola iz stava 2 tačka 3 ovog člana utvrdi da životinje nisu sposobne da završe putovanje, mora da naredi istovar, napajanje, hranjenje i odmor životinja sve dok ne budu sposobne da nastave putovanje.

(6) Obavještenje o neusaglašenosti sa pravilima iz stava 1 ovog člana Uprava dostavlja:

1) državama koje su izdale ovlaštenje prevozniku;

2) državi koja je izdala sertifikat o odobrenju prevoznog sredstva, ako je utvrđena neusaglašenost sa nekim od pravila koja se primjenjuju na prevozno sredstvo;

3) državu koja je izdala sertifikat o osposobljenosti vozača ako je utvrđena neusaglašenost sa nekim od pravila koja se primjenjuju na vozače.

(7) Dozvoljava se povjeravanje određenih poslova službenih kontrola iz ovog člana jednom ili više fizičkih lica u skladu sa članom 37 ovog zakona.

(8) Ministarstvo propisuje bliža pravila za:

1) sprovođenje službenih kontrola za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 6 ovog zakona, uzimajući u obzir rizik za dobrobit životinja u vezi sa uzgojnim aktivnostima i prevozom, klanjem i usmrćivanjem životinja koja se odnose na:

a) posebne zahtjeve za sprovođenje takvih službenih kontrola kako bi se odgovorilo na rizik povezan sa različitim životinjskim vrstama i prevoznim sredstvima, i u odnosu na potrebe za sprečavanje neusaglašenih praksi i ograničavanje patnje životinja;

b) slučajeve kada Uprava za posebne neusaglašenosti mora da preduzme jednu ili više mjera iz člana 110 stav 2 i člana 111 st. 2 i 3 ovog zakona;

c) verifikaciju zahtjeva za dobrobit životinja na graničnim kontrolnim mjestima i izlaznim mjestima i minimalnih

zahtjeva koji se primjenjuju na izlazna mjesta;

d) posebne kriterijume i uslove za aktiviranje mehanizama administrativne pomoći predviđenih u čl. 100 i 101 ovog zakona;

e) slučajeve i uslove kada službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima za dobrobit životinja mogu uključivati upotrebu posebnih indikatora dobrobiti životinja zasnovanim na mjerljivim kriterijumima učinka, i o oblikovanju takvih indikatora na osnovu naučnih i tehničkih dokaza;

2) ujednačenom praktičnom uređenju za službene kontrole koje se sprovode za verifikaciju usaglašenosti sa pravilima iz člana 2 stav 1 tačka 6 ovog zakona kojima se utvrđuju zahtjevi za dobrobit životinja i za mjere koje preduzima Uprava nakon tih službenih kontrola, koja se odnose na:

a) ujednačenu minimalnu učestalost službenih kontrola, kada je minimalni nivo službenih kontrola potreban kako bi se odgovorilo na rizik koji je povezan sa različitim vrstama životinja i prevoznim sredstvima, i u vezi sa potrebom za sprečavanje neusaglašenih praksi i ograničavanje patnje životinja; i

b) praktičnog uređenja za čuvanje pisanih zapisnika o službenim kontrolama.

Posebna pravila o službenim kontrolama i za mjere koje preduzima Uprava u vezi sa zahtjevima u pogledu zdravlja bilja

Član 29

(1) Službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona uključuju službene kontrole štetnih organizama, bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata i profesionalnih subjekata i drugih lica koje podliježu tim pravilima.

(2) Ministarstvo propisuje bliža pravila za:

1) sprovođenje službenih kontrola na bilju, biljnim proizvodima i drugim objektima za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona koja se primjenjuju na tu robu i za mjere koje preduzima Uprava nakon sprovođenja tih službenih kontrola, koje se odnose na:

a) posebne zahtjeve za sprovođenje tih službenih kontrola u odnosu na unos u Crnu Goru i premještanja unutar Crne Gore određenog bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koji podliježu zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona, kako bi se odgovorilo na prepoznate opasnosti i rizike za zdravlje bilja u odnosu na određeno bilje, biljne proizvode i druge objekte određenog porijekla ili izvora; i

b) slučajeve kada Uprava, u vezi sa posebnim neusaglašenostima mora da preduzme jednu ili više mjera iz člana 110 stav 2 i člana 111 st. 2 i 3 ovog zakona;

2) ujednačeno praktično uređenje za sprovođenje službenih kontrola na bilju, biljnim proizvodima i drugim objektima radi verifikacije usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona koja se primjenjuju na tu robu i za mjere koje preduzima Uprava nakon tih službenih kontrola, koja se odnose na:

a) ujednačene minimalne učestalosti službenih kontrola, kada je minimalni nivo službenih kontrola potreban kako bi se odgovorilo na prepoznate ujednačene opasnosti i rizike za zdravlje bilja u odnosu na određeno bilje, biljne proizvode i druge objekte određenog porijekla ili izvora;

b) ujednačene učestalosti službenih kontrola koje Uprava sprovodi nad subjektima koji su ovlašćeni za izdavanje biljnih pasoša u skladu sa zahtjevima za subjekte koji su ovlašćeni da izdaju biljne pasoše, u skladu sa propisom o zaštitnim mjerama protiv štetnih organizama bilja, uzimajući u obzir činjenicu da li su ti subjekti sproveli plan upravljanja štetnim organizmima bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata koje proizvode, kako je navedeno u posebnom propisu;

c) ujednačene učestalosti službenih kontrola koje Uprava sprovodi nad subjektima koji su ovlašćeni za primjenu oznake na drvenom materijalu za pakovanje, drvetu i drugim objektima u kontekstu fitosanitarnih mjera ili za izdavanje službene potvrde za bilje, biljne proizvode ili druge objekte koji nijesu drveni materijal za pakovanje u skladu sa propisom o zaštitnim mjerama protiv štetnih organizama bilja.

(3) Dozvoljava se povjeravanje određenih poslova službenih kontrola iz ovog člana jednom ili više fizičkih lica u skladu sa članom 37 ovog zakona.

Posebna pravila o službenim kontrolama i mjerama koje Uprava preduzima u vezi sa genetički modifikovanim organizmima u svrhu proizvodnje hrane i hrane za životinje i genetički modifikovane hrane i hrane za životinje

Član 30

(1) Službene kontrole za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona uključuju službene kontrole na genetički modifikovanim organizmima u svrhu proizvodnje hrane i hrane za životinje i na genetički modifikovanoj hrani i hrani za životinje, sprovedenim u svim relevantnim fazama proizvodnje, prerade i distribucije u cijelom poljoprivredno-prehrambenom lancu.

(2) Ministarstvo propisuje bliže zahtjeve za:

1) sprovođenje službenih kontrola iz stava 1 ovog člana i za mjere koje preduzima Uprava nakon takvih službenih kontrola, uzimajući u obzir potrebu za obezbjeđivanjem minimalnog nivoa službenih kontrola kako bi se spriječile prakse kojima se krše zahtjevi iz člana 2 stav 1 tačka 2 ovog zakona i koja se odnose na:

a) posebne zahtjeve za sprovođenje službenih kontrola kako bi se odgovorilo na identifikovane ujednačene opasnosti i rizike u vezi sa:

- prisutnošću u poljoprivredno-prehrambenom lancu genetički modificiranih organizama za proizvodnju hrane i hrane za životinje i genetički modificirane hrane i hrane za životinje koja nije odobrena u skladu sa zahtjevima utvrđenim propisom o namjernom uvođenju genetički modificiranih organizama u životnu sredinu i o genetički modificiranoj hrani i hrani za životinje;

- uzgojem genetički modificiranih organizama za proizvodnju hrane i hrane za životinje i pravilnom primjenom plana monitoringa baziranog na procjeni rizika za životnu sredinu kod namjernog uvođenja genetički modificiranih organizama u skladu sa propisom o namjernom uvođenju genetički modificiranih organizama u životnu sredinu i o genetički modificiranoj hrani i hrani za životinje;

b) slučajeve kada Uprava u vezi sa posebnim neusaglašenostima mora da preduzme jednu ili više mjera iz člana 110 stav 2 i člana 111 st. 2 i 3 ovog zakona.

2) ujednačenom praktičnom uređenju za sprovođenje službenih kontrola iz stava 1 ovog člana, uzimajući u obzir potrebu za obezbjeđivanjem minimalnog nivoa službenih kontrola za prevenciju praksi kojima se krše ova pravila u pogledu ujednačene minimalne učestalosti takvih službenih kontrola kada je minimalni nivo službenih kontrola potreban kako bi se odgovorilo na identifikovane ujednačene opasnosti i rizike u vezi sa:

a) prisutnošću u poljoprivredno-prehrambenom lancu genetički modificiranih organizama za proizvodnju hrane i hrane za životinje i genetički modificirane hrane i hrane za životinje koja nije odobrena u skladu sa propisom o namjernom uvođenju genetički modificiranih organizama u životnu sredinu i o genetički modificiranoj hrani i hrani za životinje;

b) uzgojem genetički modificiranih organizama za proizvodnju hrane i hrane za životinje i pravilnom primjenom plana monitoringa koji se odnosi na namjerno uvođenje genetički modificiranih organizama u životnu sredinu, monitoring neželjenih efekata genetički modificiranih organizama hrane i hrane za životinje nakon stavljanja u promet, kao i informacije koje podnosioci zahtjeva moraju da dostave prilikom odobravanja genetički modificiranih organizama hrane i hrane za životinje, uključujući moguće uticaje na zdravlje u skladu sa propisom o namjernom uvođenju genetički modificiranih organizama u životnu sredinu i o genetički modificiranoj hrani i hrani za životinje.

(3) Dozvoljava se povjeravanje određenih poslova službenih kontrola iz ovog člana jednom ili više fizičkih lica u skladu sa članom 37 ovog zakona.

Posebna pravila o službenim kontrolama i mjere koje preduzima Uprava u vezi sa sredstvima za zaštitu bilja

Član 31

(1) Službene kontrole koje se sprovode za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 8 ovog zakona i moraju da uključuju službene kontrole aktivnih supstanci i protektanata, sinergista, koformulanata i adjuvanata u skladu sa propisom koji uređuje stavljanje na tržište sredstva za zaštitu bilja.

(2) Za potrebe utvrđivanja učestalosti službenih kontrola iz stava 1 ovog člana zasnovanih na riziku, Uprava uzima u obzir i sljedeće:

1) rezultate relevantnih aktivnosti monitoringa, uključujući one koje se odnose na rezidue pesticida, a sprovode se u skladu sa propisom koji uređuje zahtjeve za maksimalne količine rezidua pesticida u ili na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog porijekla i one koje se odnose na stanje površinskih voda, stanje podzemnih voda i zaštićenih područja, u skladu sa propisima iz oblasti voda;

2) informacije o neautorizovanim sredstvima za zaštitu bilja, uključujući ilegalnu trgovinu sredstvima za zaštitu bilja, i rezultate relevantnih kontrola od strane nadležnog nacionalnog organa za izvoz i unos opasnih hemikalija; i

3) informacije o trovanjima povezanim sa sredstvima za zaštitu bilja, uključujući informacije o potencijalno štetnim ili neprihvatljivim efektima sredstva za zaštitu bilja u skladu sa propisom o stavljanju sredstava za zaštitu bilja na tržište, kao i informacije o hitnim zdravstvenim odgovorima dostupnim od strane imenovanog centra nadležnog na prijem usklađenih informacija o hitnim zdravstvenim odgovorima i preventivnim mjerama, u skladu sa propisom o klasifikaciji, označavanju i pakovanju supstanci i smjesa.

(3) Ministarstvo propisuje bliže zahtjeve za:

1) sprovođenje službenih kontrola iz stava 1 ovog člana, koji se odnose na:

a) posebne zahtjeve za sprovođenje tih službenih kontrola kako bi se odgovorilo na identifikovane ujednačene opasnosti i rizike koji bi mogli predstavljati sredstva za zaštitu bilja u vezi sa proizvodnjom, stavljanjem na tržište, unošenjem u Crnu Goru, označavanjem, pakovanjem, prevozom, skladištenjem i upotrebom sredstava za zaštitu bilja sa ciljem da se osigura njihova bezbjedna i održiva upotreba i borba protiv ilegalne trgovine; i

b) slučajeve kada Uprava u vezi sa posebnim neusaglašenostima mora da preduzme jednu ili više mjera iz člana 110 stav 2 i člana 111 st. 2 i 3 ovog zakona.

2) kontrolu proizvoda iz stava 1 ovog člana, koja se odnosi na:

a) ujednačenu minimalnu učestalost tih službenih kontrola kada je minimalni nivo službenih kontrola potreban kako bi se reagovalo na identifikovane ujednačene opasnosti i rizike koje bi mogla predstavljati sredstva za zaštitu bilja u vezi sa proizvodnjom, stavljanjem na tržište, unošenjem u Crnu Goru, označavanjem, pakovanjem, prevozom, skladištenjem i upotrebom sredstava za zaštitu bilja sa ciljem da se osigura njihova bezbjedna i održiva upotreba i borba protiv ilegalne trgovine;

- b) prikupljanje informacija, monitoring i izvještavanje u vezi sa sumnjom na trovanja sredstvima za zaštitu bilja;
- c) prikupljanje informacija, monitoring neautorizovanih sredstava za zaštitu bilja i izvještavanje o njima, uključujući ilegalnu trgovinu sredstvima za zaštitu bilja.

(4) Dozvoljava se povjeravanje određenih poslova službenih kontrola iz ovog člana jednom ili više fizičkih lica u skladu sa članom 37 ovog zakona.

Posebna pravila o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima za organsku proizvodnju i označavanje organskih proizvoda

Član 32

Ministarstvo propisuje bliže zahtjeve o ujednačenom praktičnom uređenju za sprovođenje službenih kontrola za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 9 ovog zakona, koja se odnosi na:

- 1) posebne zahtjeve i dodatne sadržaje uz sadržaj utvrđen u ovom zakonu radi pripreme relevantnih djelova višegodišnjeg plana službenih kontrola iz ovog zakona i posebne dodatne sadržaje izvještaja iz ovog zakona;
- 2) praktično uređenje aktivacije mehanizama administrativne pomoći u skladu sa ovim zakonom, uključujući razmjenu informacija o slučajevima neusaglašenosti ili vjerovatnoći postojanja neusaglašenosti između nadležnih organa i delegiranih tijela;
- 3) metode koje treba primjenjivati za uzorkovanje i za laboratorijske analize i testiranja, isključujući sva pravila koja uključuju uspostavljanje graničnih vrijednosti.

Posebna pravila o službenim kontrolama i drugim službenim aktivnostima nadležnih organa u vezi sa zaštićenim oznakama porijekla, zaštićenim oznakama geografskog porijekla i garantovano tradicionalnim specijalitetima

Član 33

(1) Izuzetno od člana 38 stav 3 ovog zakona, u vezi sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 10 ovog zakona, kada su nadležni organi povjerili odluke o odobravanju upotrebe registrovanog naziva proizvoda, mogu povjeriti i primjenu sljedećih mjera:

- 1) izdavanja naloga da određene aktivnosti subjekta budu podvrgnute sistemskim ili pojačanim službenim kontrolama;
- 2) izdavanja naloga subjektu da poveća učestalost samokontrola;
- 3) izdavanja naloga o izmjeni etikete radi obezbjeđivanja usaglašenosti sa specifikacijama proizvoda i zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 10 ovog zakona.

(2) Ministarstvo propisuje bliže zahtjeve za:

- 1) sprovođenje službenih kontrola za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 10 ovog zakona, koja se odnose na:
 - a) zahtjeve, metode i tehnike iz čl. 19 i 21 ovog zakona za službene kontrole koje se sprovode radi verifikacije usaglašenosti sa specifikacijama proizvoda i zahtjevima u pogledu označavanja;
 - b) posebne metode i tehnike iz člana 21 ovog zakona za sprovođenje službenih kontrola čiji je cilj obezbjeđivanje sledivosti roba i životinja obuhvaćenih područjem primjene zahtjevi iz člana 2 stav 1 tačka 10 ovog zakona u svim fazama proizvodnje, pripreme i distribucije i obezbjeđivanje garancija o usaglašenosti sa tim pravilima;
 - c) slučajevima kada nadležni organi u vezi sa posebnim neusaglašenostima moraju da preduzmu jednu ili više radnji i mjera iz člana 110 st. 1 i 2 ovog zakona.
- 2) ujednačenom praktičnom uređenju za sprovođenje službenih kontrola za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 10 ovog zakona u vezi sa:
 - a) posebnim praktičnim uređenjem aktivacije administrativne pomoći u skladu sa ovim zakonom, uključujući razmjenu informacija o primjerima neusaglašenosti ili mogućnosti postojanja neusaglašenosti između nadležnih organa i delegiranih tijela; i
 - b) posebnim obavezama delegiranih tijela u vezi sa izvještavanjem.
- (3) Određeni poslovi službenih kontrola iz ovog člana povjeravaju se jednom ili više fizičkih lica u skladu sa članom 37 ovog zakona.

Posebna pravila o službenim kontrolama i mjere koje preduzima Uprava u slučajevima novoutvrđenih rizika u vezi sa hranom i hranom za životinje

Član 34

(1) Ministarstvo propisuje bliže zahtjeve za:

- 1) sprovođenje službenih kontrola nad određenim kategorijama hrane ili hrane za životinje za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tač. 1 do 5 ovog zakona i za mjere koje preduzima Uprava nakon tih službenih kontrola koje se odnose na novoutvrđene rizike koji putem hrane ili hrane za životinje mogu uticati na zdravlje ljudi ili životinja ili, u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, i na životnu sredinu, ili bilo koji takvi rizici

koji proizlaze iz novih obrazaca proizvodnje ili potrošnje hrane ili hrane za životinje a koji se ne mogu efikasno riješiti bez takvih zajedničkih pravila uključujući:

a) ujednačene posebne zahtjeve u vezi sa sprovođenjem službenih kontrola kako bi se odgovorilo na posebne opasnosti i rizike u vezi sa svakom kategorijom hrane i hrane za životinje i različite postupke rukovanja; i

b) slučajeve kada Uprava u vezi sa posebnim neusaglašenostima mora da preduzme jednu ili više mjera iz člana 110 stav 2 i člana 111 st. 2 i 3 ovog zakona.

2) ujednačena praktična uređenja za službene kontrole koje se sprovode nad određenim kategorijama hrane ili hrane za životinje za verifikaciju usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tač. 1 do 5 ovog zakona kako bi se odgovorilo na novoidentifikovane rizike koji putem hrane ili hrane za životinje mogu uticati na zdravlje ljudi ili životinja ili, u vezi sa genetički modificiranim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, i za životnu sredinu, ili bilo koje takve rizike koji proizlaze iz novih obrazaca proizvodnje ili potrošnje hrane ili hrane za životinje, i koji se ne mogu efikasno riješiti bez takvih zajedničkih pravila o ujednačenoj minimalnoj učestalosti tih službenih kontrola, kada je minimalni nivo službenih kontrola potreban kako bi se odgovorilo na posebne opasnosti i rizike u vezi sa svakom kategorijom hrane i hrane za životinje i različite postupke rukovanja.

(2) U slučaju kada postoje opravdani, krajnje hitni razlozi povezani sa slučajevima ozbiljnih rizika po zdravlje ljudi ili životinja ili po životnu sredinu, Ministarstvo propisuje hitne mjere koje se odmah primjenjuju.

III. POVJERAVANJE ODREĐENIH POSLOVA OD STRANE NADLEŽNOG ORGANA

Povjeravanje poslova

Član 35

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona mogu da povjeravaju određene poslove službenih kontrola jednom ili više delegiranih tijela ili fizičkim licima u skladu sa čl. 36 i 37 ovog zakona.

(2) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona moraju da obezbijede da delegirano tijelo ili fizičko lice imaju potrebna ovlaštenja za efikasno sprovođenje određenih poslova službene kontrole koji su im povjereni.

(3) Kada nadležni organ za organsku proizvodnju povjerava posebne službene kontrolne zadatke za verifikaciju usaglašenosti sa pravilima za organsku proizvodnju i označavanje organskih proizvoda, jednom ili više delegiranih tijela, tada se svakom delegiranom tijelu dodjeljuje bročana oznaka, a nadležni organ će biti određen kao odgovoran nad tim delegiranim tijelima.

Uslovi za povjeravanje određenih poslova službenih kontrola delegiranim tijelima

Član 36

Povjeravanje određenih poslova službenih kontrola delegiranom tijelu iz člana 35 st 1. i 2 ovog zakona izdaje se u pisanom obliku i mora da sadrži:

1) precizan opis poslova službenih kontrola koje delegirano tijelo može da obavlja i uslove pod kojima može da obavlja te poslove;

2) delegirano tijelo treba da:

- posjeduje stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje poslova službenih kontrola koji su mu povereni;
- raspolaže dovoljnim brojem zaposlenih lica sa odgovarajućim kvalifikacijama i iskustvom;
- je nepristrasno i da nije u nijednom konfliktu interesa i naročito nije u situaciji koja bi mogla direktno ili indirektno uticati na nepristrasno obavljanje profesionalnih dužnosti u odnosu na obavljanje poslova službenih kontrola koji su mu povjereni;
- radi i akreditovano je u skladu sa standardima relevantnim za povjerene poslove, uključujući standard EN ISO/IEC 17020 „Zahtjevi za rad različitih tipova tijela koja sprovode inspekciju”;
- ima odgovarajuća ovlaštenja za obavljanje poslova službenih kontrola koji su mu povjereni;

3) pisano povjeravanje iz stava 1 ovog člana definiše postupke kojima se obezbjeđuje efikasna i efektivna koordinacija između nadležnih organa i delegiranog tijela.

Uslovi za povjeravanje određenih poslova službenih kontrola fizičkim licima

Član 37

(1) Nadležni organ iz člana 7 ovog zakona može rješenjem da povjeri jednom ili više fizičkih lica sprovođenje određenih poslova službenih kontrola u skladu sa zahtjevima iz čl. 25 do 34 ovog zakona.

(2) Povjeravanje iz stava 1 ovog člana izdaje se u pisanom obliku ukoliko su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) precizan opis poslova službenih kontrola koje fizička lica mogu da obavljaju i uslove pod kojima su fizička lica dužna da obavljaju te poslove;

2) fizička lica iz stava 1 ovog člana, treba da:

- posjeduju stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje poslova službenih kontrola koji su im povjereni;
- posjeduju odgovarajuće kvalifikacije i iskustvo;

- su nepristrasna i da su slobodna od bilo kakvog konflikta interesa u odnosu na obavljanje poslova službenih kontrola koji su mu povjereni;

3) u rješenju za povjeravanje poslova iz stava 1 ovog člana definišu se procedure koje obezbjeđuju efikasnu i efektivnu koordinaciju između nadležnog organa i fizičkih lica.

Uslovi za povjeravanje određenih poslova povezanih sa drugim službenim aktivnostima

Član 38

(1) Nadležni organ iz člana 7 ovog zakona može da povjeri specifične poslove vezane za službene aktivnosti jednom ili više delegiranih tijela ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) takvo povjeravanje nije zabranjeno u skladu sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona; i

2) ispunjeni su uslovi utvrđeni u članu 31 ovog zakona osim uslova iz člana 31 tačka 2 alineja 4 ovog zakona.

(2) Nadležni organ može povjeriti određene zadatke koji se odnose na druge službene aktivnosti jednom ili više fizičkih lica ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) takvo povjeravanje je dozvoljeno u skladu sa uslovima iz zahtjeva iz člana 2 ovog zakona; i

2) da su ispunjeni uslovi utvrđeni u članu 37 ovog zakona, primijenjeni *mutatis mutandis*.

(3) Nadležni organ ne smije prenijeti na delegirano tijelo ili na fizičko lice donošenje odluke u vezi sa poslovima predviđenim u članu 111 stav 1 tačka 2 i st. 2 i 3 ovog zakona.

Obaveze delegiranih tijela i fizičkih lica

Član 39

Delegirana tijela ili fizička lica kojima su povjereni određeni poslovi službenih kontrola u skladu sa članom 35 stav 1 ovog zakona ili određeni poslovi povezani sa drugim službenim aktivnostima u skladu sa članom 38 ovog zakona dužna su da:

1) redovno obavještavaju nadležni organ koji im je povjerio poslove, kao i svaki put kada taj organ to zatraži, o rezultatima službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti koje su izvršili;

2) odmah obavijeste nadležni organ koji im je povjerio poslove kada rezultat službenih kontrola ukazuje na neusaglašenost ili sugerise na moguće postojanje neusaglašenosti, osim ako je drugačije predviđeno posebnim aranžmanima uspostavljenim između nadležnog organa i ovlašćenog delegiranog tijela ili fizičkog lica; i

3) omogućiti pristup svojim prostorima i objektima, i da sarađuju i pružaju pomoć nadležnom organu.

Obaveze nadležnog organa za povjeravanje

Član 40

(1) Nadležni organi iz člana 7 ovog zakona koji su povjerali određene poslove službenih kontrola delegiranim tijelima ili fizičkim licima u skladu sa članom 35 stav 1 ovog zakona ili određene poslove službenih kontrola ili određene poslove povezane sa drugim službenim aktivnostima delegiranim tijelima ili fizičkim licima u skladu sa članom 38 ovog zakona moraju da:

1) organizuju revizije ili inspekcije delegiranih tijela ili lica, prema potrebi i izbjegavajući dupliranje, uzimajući u obzir akreditaciju iz člana 36 stav 1 tačka 2 alineja 4 ovog zakona;

2) u potpunosti ili djelimično i bez odlaganja opozovu rješenje o povjeravanju ako:

- postoje dokazi da delegirano tijelo ili fizičko lice ne obavlja pravilno poslove koji su mu povjereni;

- delegirano tijelo ili fizičko lice ne preduzme odgovarajuće i blagovremene aktivnosti za otklanjanje utvrđenih nedostataka; ili

- se nezavisnost ili nepristrasnost ovlašćenog delegiranog tijela ili fizičkog lica pokazala narušenom.

(2) Uslovi iz stava 1 tačka 2 ovog člana ne sprječavaju nadležni organ da opozove rješenje o povjeravanju iz razloga koji nijesu navedeni u ovom zakonu.

IV. UZORKOVANJE, ANALIZA, TESTIRANJE I DIJAGNOSTIKA

Metode za uzorkovanje, analizu, testiranje i dijagnostiku

Član 41

(1) Metode za uzorkovanje, analizu, testiranje i dijagnostiku tokom sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti moraju biti u skladu sa pravilima Evropske unije kojima se utvrđuju te metode ili kriterijumi uspješnosti za te metode.

(2) Ako pravila iz stava 1 ovog člana ne postoje, a tiču se službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti, tada će službene laboratorije koristiti jednu od sljedećih metoda, u skladu sa njihovom prikladnošću za specifične analitičke, testne i dijagnostičke potrebe:

- 1) dostupne metode, u skladu sa međunarodno priznatim pravilima ili protokolima, uključujući i one koje je prihvatio Evropski komitet za standardizaciju (CEN) ili relevantne metode koje su razvile ili preporučile referentne laboratorije Evropske unije i koje su validovane u skladu sa međunarodno priznatim naučnim protokolima;
- 2) ako odgovarajuća pravila ili protokoli iz tačke 1 ovog stava ne postoje, tada službene laboratorije koriste metode koje su u skladu sa relevantnim metodama uspostavljenim na nacionalnom nivou a ako takva pravila ne postoje, relevantne metode koje su razvile ili preporučile nacionalne referentne laboratorije i koje su validovane u skladu sa međunarodno priznatim naučnim protokolima ili relevantne metode koje su razvijene i validirane međulaboratorijskim ili unutarlaboratorijskim studijama za validaciju metoda, a u skladu su sa međunarodno priznatim naučnim protokolima.
- (3) Kada su laboratorijske analize, testiranja ili dijagnostika hitno potrebne, a ne postoji nijedna od metoda iz st. 1 i 2 ovog člana, relevantna nacionalna referentna laboratorija, ili ako takva nacionalna referentna laboratorija ne postoji, bilo koja druga laboratorija određena u skladu sa članom 44 stav 1 ovog zakona, može koristiti druge metode, pored onih iz st. 1 i 2 ovog člana do validacije odgovarajuće metode u skladu sa međunarodno priznatim naučnim protokolima.
- (4) Uzimanje i označavanje uzoraka, i rukovanje uzorcima mora da se vrši na način kojim se obezbjeđuje njihova pravna, naučna i tehnička ispravnost.
- (5) Metode koje se koriste za laboratorijska ispitivanja treba da karakterišu relevantni kriterijumi, kada je to moguće, utvrđeni u st. 6 do 10 ovog člana.
- (6) Metode ispitivanja i rezultati mjerenja treba da budu okarakterisani sljedećim kriterijumima:
- 1) tačnost (istinitost i preciznost);
 - 2) primjenjivost (matrica i raspon koncentracija);
 - 3) granica detekcije;
 - 4) granica kvantifikacije;
 - 5) preciznost;
 - 6) ponovljivost;
 - 7) reproduktivnost;
 - 8) oporavak;
 - 9) selektivnost;
 - 10) osjetljivost;
 - 11) linearitet;
 - 12) mjerna nesigurnost;
 - 13) drugi kriterijumi koji se mogu odabrati prema potrebi.
- (7) Vrijednosti preciznosti iz stava 6 tačka 5 ovog člana dobijaju se ili kroz interlaboratorijsku validaciju (*collaborative trial*) sprovedenu u skladu sa međunarodno priznatim protokolom (npr. ISO 5725 „Accuracy (trueness and precision) of measurement methods and results“) ili, kada su uspostavljeni kriterijumi performansi za analitičke metode, metode se zasnivaju na testovima usklađenosti sa kriterijumima, a vrijednosti ponovljivosti i reproduktivnosti moraju biti izražene u međunarodno priznatom obliku (npr. 95% intervali povjerenja prema ISO 5725), a rezultati interlaboratorijskog ispitivanja moraju biti objavljeni ili slobodno dostupni.
- (8) Metode analize koje se primjenjuju uniformno na različite grupe roba treba da imaju prednost u odnosu na metode koje se primjenjuju samo na pojedinačne robe.
- (9) U situacijama kada metode analize mogu biti potvrđene samo unutar jedne laboratorije, te metode trebaju biti validovane u skladu sa međunarodno prihvaćenim naučnim protokolima ili smjernicama, ili, kada su utvrđeni kriterijumi performansi za analitičke metode, da bude zasnovana na testiranju usklađenosti sa tim kriterijumima.
- (10) Metode analize usvojene ovim zakonom treba da budu uređene u standardizovanom formatu za metode analize, u skladu sa preporukama ISO.
- (11) Ministarstvo propisuje bliža pravila o:
- 1) metodama koje se koriste za uzorkovanje i laboratorijske analize, testiranja i dijagnostiku;
 - 2) kriterijumima performansi, parametrima analiza, testiranja ili dijagnostike, mjernoj nesigurnosti i procedurama za validaciju tih metoda;
 - 3) tumačenju rezultata analitičkih, testnih i dijagnostičkih rezultata.

Drugo stručno mišljenje

Član 42

- (1) Subjekti čije se životinje ili roba uzorkuje, analizira, testira ili dijagnostikuje u okviru službenih kontrola, imaju pravo na drugo stručno mišljenje o sopstvenom trošku.
- (2) Pravo na drugo stručno mišljenje obuhvata pravo subjekta da zatraži pregled dokumentacije o uzorkovanju, analizi, testiranju ili dijagnostikovanju od strane drugog priznatog stručnjaka koji ima odgovarajuće kvalifikacije.
- (3) Kada je to relevantno, odgovarajuće i tehnički izvodljivo, a uzimajući u obzir prevalencu i raširenost opasnosti za životinje ili robu, kvarljivost uzoraka ili robe i količinu raspoloživog supstrata, nadležni organ mora:
- 1) u vrijeme uzorkovanja, i ako to zahtijeva subjekat, da obezbijedi uzimanje dovoljne količine uzorka koja će omogućiti drugo stručno mišljenje za pregled iz stava 4 ovog člana, ako se pokaže kao neophodno; ili
 - 2) kada nije moguće uzeti dovoljnu količinu uzorka iz tačke 1 ovog stava o tome obavijesti subjekta.

(4) Prilikom procjene prisutnosti karantinskih štetnih organizama na bilju, biljnim proizvodima ili drugim objektima u svrhu verifikacije usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona, stav 3 ovog člana se ne primjenjuje.

(5) Kada postoji spor između nadležnog organa i subjekta koji se zasniva na drugom stručnom mišljenju iz st. 1, 2 i 3 ovog člana, subjekat može da zahtijeva o svom trošku, pregled dokumentacije inicijalne analize, testiranja ili dijagnostike i, gdje je primjenjivo, druge analize, testiranja ili dijagnostiku od strane druge službene laboratorije.

(6) Zahtjev subjekta za drugo stručno mišljenje u skladu sa st. 1, 2 i 3 ovog člana ne utiče na obavezu nadležnog organa da brzo preduzme mjere za otklanjanje ili ograničavanje rizika za zdravlje ljudi, životinja ili bilja ili dobrobit životinja ili, u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, rizike za životnu sredinu u skladu sa ovim zakonom i zahtjevima iz člana 2 ovog zakona.

(7) Detaljna pravila za ostvarivanje prava na drugo stručno mišljenje propisuje Ministarstvo.

Uzorkovanje životinja i hrane koji se prodaju putem sredstava za komunikaciju na daljinu

Član 43

(1) U slučaju životinja i roba koje se prodaju putem sredstava za komunikaciju na daljinu za potrebe službene kontrole, nadležni organ će naručiti dva identična uzorka u sklopu iste narudžbe bez otkrivanja svog identiteta.

(2) O uzetim uzorcima nadležni organ iz stava 1 ovog člana sačinjava zapisnik o uzimanju uzoraka, uz koji prilaže foto dokaz o narudžbi životinja ili robe.

(3) Jedan od primljenih uzoraka dostavlja na analizu u određenu službenu laboratoriju ili koristi za drugu analizu ili ocjenu i smatra se službenim uzorkom, dok se drugi se uzorak čuva za potrebe subjekta.

(4) Nakon prispjeća uzoraka nadležni organ obavještava odgovorno lice da ima pravo da preuzme svoj uzorak za potrebe drugog stručnog mišljenja iz člana 42 ovog zakona.

(5) Troškove narudžbe i analize uzorka snosi nadležni organ.

(6) Za dalje vođenje postupka naručeni uzorak se smatra službenim uzorkom.

(7) Odredbe ovog člana primjenjuju se na delegirana tijela i fizička lica kojima su povjereni određeni poslovi službenih kontrola.

Određivanje službenih laboratorija

Član 44

(1) Nadležni organ rješenjem određuje službene laboratorije za obavljanje laboratorijskih analiza, testiranja i dijagnostike uzoraka uzetih tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

(2) U slučaju kada u Crnoj Gori nema službene laboratorije za specifična ispitivanja, testiranja ili dijagnostiku nadležni organi određuju akreditovanu laboratoriju države članice Evropske unije ili treće zemlje koja je ugovorna strana Sporazuma o Evropskom ekonomskom području (u daljem tekstu: Sporazum o EEA) ako su zadovoljeni sljedeći uslovi:

1) da su uspostavljeni odgovarajući sistemi u okviru kojih nadležni organi mogu vršiti revizije i inspekciju iz člana 46 stav 1 ovog zakona ili sprovođenje takvih revizija i inspekcija povjeriti nadležnim organima države članice ili treće zemlje koja je ugovorna strana Sporazuma o EEA u kojoj se laboratorija nalazi; i

2) da je ta laboratorija ovlašćena kao službena od strane nadležnog organa države članice na čijem se državnom području nalazi.

(3) Za određivanje službene laboratorije mora se izdati rješenje u pisanoj formi koje sadrži detaljan opis:

1) poslova koje laboratorija obavlja kao službena laboratorija;

2) uslova pod kojima sprovodi poslove iz tačke 1 ovog stava; i

3) uslova (ugovora i slično) neophodnih za obezbjeđivanje efikasne i efektivne koordinacije i saradnje između laboratorije i nadležnih organa.

(4) Rješenje o određivanju iz stava 1 ovog člana može se izdati laboratoriji čiji je osnivač Vlada i koja:

1) posjeduje stručnost, opremu i infrastrukturu potrebnu za obavljanje analiza, testiranja ili dijagnostike uzoraka;

2) raspolaže dovoljnim brojem odgovarajućeg kvalifikovanog, obučenog i iskusnog osoblja;

3) obezbjeđuje da se poslovi dodijeljeni u skladu sa stavom 1 ovog člana obavljaju nepristrasno i bez konflikta interesa u odnosu na obavljanje njegovih poslova kao službene laboratorije;

4) može blagovremeno dostaviti rezultate analiza, testiranja i dijagnostike obavljene na uzorcima uzetim tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti; i

5) posluje u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 i akreditovana je u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 od strane nacionalnog akreditacionog tijela koje posluje u skladu sa zakonom kojim se uređuje akreditacija.

(5) Obim akreditacije službene laboratorije iz stava 4 tačka 5 ovog člana:

1) mora da obuhvata one metode laboratorijskih analiza, testiranja i dijagnostike koje se koriste za analize, testiranja ili dijagnostiku kada postupa kao službena laboratorija;

2) može da sadrži jednu ili više metoda laboratorijskih analiza, testiranja ili dijagnostike, ili grupe metoda; i

3) može definisati fleksibilan način kako bi se omogućilo da obim akreditacije uključuje modifikovane verzije metoda koje je službena laboratorija koristila u trenutku dodjele akreditacije, ili pored tih metoda i nove metode razvijene na osnovu sopstvene validacije u laboratoriji i bez posebnog ocjenjivanja od strane nacionalnog akreditacionog tijela prije

upotrebe tih modifikovanih ili novih metoda.

(6) Kada nijedna službena laboratorija određena u Evropskoj uniji ili u trećoj zemlji koja je ugovorna strana Sporazuma o EEA, u skladu sa stavom 1 ovog člana ne posjeduje stručnost, opremu, infrastrukturu i osoblje potrebno za obavljanje novih ili posebno neuobičajenih laboratorijskih analiza, testiranja ili dijagnostike, nadležni organi od laboratorija ili dijagnostičkog centra koji ne ispunjava jedan ili više zahtjeva iz navedenih u st. 3 i 4 ovog člana može zatražiti da obave te analize, testiranja ili dijagnostiku.

(7) Listu laboratorija iz stava 1 ovog člana Uprava objavljuje u „Službenom listu Crne Gore” koja se objavljuje na službenoj internet stranici Uprave i na službenim internet stranicama nadležnih organa.

(8) Ministarstvo propisuje bliži postupak za određivanje službenih laboratorija za obavljanje laboratorijskih analiza, testiranja i dijagnostike uzoraka uzetih tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

Obaveze službenih laboratorija

Član 45

(1) Kada rezultati analiza, testiranja ili dijagnostike uzoraka uzetih tokom službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti ukazuju na rizik po zdravlje ljudi, životinja ili biljaka ili, u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, na rizik po životnu sredinu, ili ukazuju na mogućnost neusklađenosti, službena laboratorija odmah obavještava nadležni organ, a gdje je primjenjivo, i delegirana tijela ili fizička lica kojima su povjereni poslovi, osim ako je posebnim sporazumom predviđeno da takve informacije nije potrebno odmah dostaviti, dodatno, posebnim aranžmanima između nadležnog organa, delegiranih tijela ili fizičkih lica kojima su povjereni poslovi i službenih laboratorija može se odrediti da ove informacije nije potrebno odmah dostaviti.

(2) Na zahtjev referentne laboratorije Evropske unije ili nacionalne referentne laboratorije, službene laboratorije učestvuju u međulaboratorijskim uporednim testiranjima ili testiranjima stručnosti organizovanim za analize, testiranje ili dijagnostiku koju obavljaju u svojstvu službenih laboratorija.

(3) Na zahtjev nadležnog organa, službene laboratorije stavljaju na uvid javnosti nazive metoda korišćenih za analize, testiranja ili dijagnostiku za vršenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

(4) Službene laboratorije, na zahtjev nadležnog organa, zajedno sa rezultatima, moraju navesti i metodu koja je korišćena za svaku analizu, testiranje ili dijagnostiku obavljenju u okviru službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

Revizije službenih laboratorija

Član 46

(1) Nadležni organ redovno i uvijek kada smatra da je to potrebno, sprovodi reviziju službenih laboratorija koje su određene u skladu sa članom 44 stav 1 ovog zakona, osim ako te revizije nijesu potrebne uzimajući u obzir sprovedena ocijenjivanja od strane nacionalnog akreditacionog tijela, u skladu sa članom 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona.

(2) Nadležni organ odmah povlači rješenje za određivanje službenoj laboratoriji, u potpunosti ili za specifične poslove, ako službena laboratorija ne preduzme odgovarajuće i blagovremene korektivne mjere nakon što rezultati revizije iz stava 1 ovog člana otkriju bilo šta od sljedećeg:

- 1) službena laboratorija više ne ispunjava uslove propisane članom 44 st. 4 i 5 ovog zakona;
- 2) službena laboratorija ne ispunjava obaveze propisane članom 45 ovog zakona; i
- 3) službena laboratorija nije dovoljno uspješna u međulaboratorijskim uporednim testiranjima iz člana 45 stav 2 ovog zakona.

Odstupanja od uslova obavezne akreditacije određenih službenih laboratorija

Član 47

(1) Izuzetno od člana 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona, nadležni organ može da odredi kao službene laboratorije i laboratorije koje ne ispunjavaju zahtjeve pod sljedećim uslovima:

- 1) laboratorije:
 - vrše detekciju trihinele u mesu kao jedinu aktivnost;
 - koriste samo referentnu i ekvivalentne metode za detekciju trihinele u mesu u skladu sa propisom kojim se uređuju pravila za službene kontrole trihinele u mesu;
 - otkrivanje trihinele obavljaju pod nadzorom nadležnog organa ili službene laboratorije određene u skladu sa članom 44 stav 1 ovog zakona i akreditovane u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 za upotrebu metoda iz stava 1 tačka 1 alineja 2 ovog člana; i
 - redovno učestvuju i imaju zadovoljavajuće rezultate u međulaboratorijskim uporednim testiranjima ili testovima stručnosti koje organizuju nacionalne referentne laboratorije za metode koje se upotrebljavaju za otkrivanje trihinele u mesu;
- 2) laboratorije koje samo obavljaju ispitivanja, testiranja ili dijagnostiku u kontekstu drugih službenih aktivnosti, pod uslovom da:
 - koriste samo metode za laboratorijska ispitivanja, testiranja i dijagnostiku iz člana 41 stav 1 i člana 41 stav 2 tač.1 ili 2

ovog zakona;

- vrše ispitivanja, testiranja ili dijagnostiku pod nadzorom nadležnog organa ili nacionalnih referentnih laboratorija u vezi sa metodama koje koriste;
- redovno učestvuju i imaju zadovoljavajuće rezultate u međulaboratorijskim uporednim testiranjima ili testovima stručnosti (*proficiency tests*) koje organizuju nacionalne referentne laboratorije u vezi sa metodama koje koriste;
- imaju uspostavljen sistem osiguranja kvaliteta kojim se obezbjeđuju tačni i pouzdani rezultati metoda koje se upotrebljavaju za laboratorijske analize, testiranja i dijagnostiku.

(2) Kada metode koje koriste laboratorije iz stava 1 tačka 2 ovog člana zahtijevaju potvrdu rezultata laboratorijske analize, testiranja ili dijagnostike, potvrdu laboratorijsku analizu, testiranja ili dijagnostiku vrši službena laboratorija koja ispunjava zahtjeve iz člana 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona.

(3) Određene službene laboratorije iz st. 1 i 2 ovog člana moraju biti smještene na teritoriji Crne Gore.

Odstupanja od uslova za obaveznu akreditaciju za sve laboratorijske analize i metode testiranja koje koriste službene laboratorije

Član 48

Nadležni organ može, u skladu sa članom 44 stav 1 ovog zakona, odrediti za službene laboratorije one laboratorije koje ne ispunjavaju zahtjeve iz člana 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona u pogledu svih metoda korišćenih za službene kontrole ili druge službene aktivnosti, pod uslovom da takve laboratorije ispunjavaju sljedeće uslove:

1) da rade i akreditovane su u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 za korišćenje jedne ili više metoda koje su slične i reprezentativne za druge metode koje koriste; i

2) redovno i u značajnoj mjeri koriste metode za koje su dobili akreditaciju iz tačke 1 ovog stava osim, u oblastima uređenim zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona, kada validovana metoda za otkrivanje određenih štetnih organizama bilja iz člana 41 st. 1 i 2 ovog zakona ne postoji.

Privremena odstupanja od uslova obavezne akreditacije službenih laboratorija

Član 49

(1) Izuzetno od člana 44 stav 5 tačka 1 ovog zakona, nadležni organ može privremeno da odredi postojeću službenu laboratoriju kao službenu laboratoriju u skladu sa članom 44 stav 1 ovog zakona, za korišćenje određene metode laboratorijskih analiza, testiranja ili dijagnostike za koju ista nije dobila akreditaciju iz člana 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona ako:

1) je upotreba te metode novo zahtijevana po propisima Evropske unije;

2) promjena u metodi koja je trenutno u upotrebi zahtijeva novu akreditaciju ili proširenje obima akreditacije koju službena laboratorija već ima; ili

3) je potreba za upotrebom metode proizašla iz vanredne/krizne situacije ili novog rizika za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i sa životnom sredinom.

(2) Privremeno ovlašćenje iz stava 1 ovog člana može se dati ako su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) službena laboratorija je već akreditovana u skladu sa standardom EN ISO/IEC 17025 za upotrebu metode koja je slična metodi koja nije obuhvaćena obimom njene akreditacije;

2) da je u službenoj laboratoriji uspostavljen sistem obezbjeđenja kvaliteta koji osigurava dobijanje tačnih i pouzdanih rezultata upotrebom metode koja nije obuhvaćena obimom postojeće akreditacije; i

3) da se analize, ispitivanja ili dijagnostika po toj metodi obavljaju pod nadzorom nadležnog organa ili nacionalne referentne laboratorije za tu metodu.

(3) Privremeno ovlašćenje iz stava 1 ovog člana ne može biti duže od jedne godine, a može se produžiti još jednom na dodatnih godinu dana.

(4) Određene službene laboratorije iz st. 1, 2 i 3 ovog člana, moraju biti smještene na teritoriji Crne Gore.

V. SLUŽBENE KONTROLE PRILIKOM UNOSA U CRNU GORU

Službene kontrole životinja i robe koje se unose u Crnu Goru

Član 50

(1) Službene kontrole životinja i roba koje se unose u Crnu Goru moraju biti organizovane na osnovu procjene rizika.

(2) Službene kontrole životinja i roba iz čl. 54 i 55 ovog zakona, sprovode se na osnovu rizika i u skladu sa čl. 54 do 71 ovog zakona.

Službene kontrole životinja i robe osim onih koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 51

(1) Radi verifikacije usklađenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, službene kontrole životinja i roba koje se unose u Crnu Goru, a na koje se ne primjenjuju čl. 54 i 55 ovog zakona, Uprava vrši redovno, na osnovu procjene rizika i sa odgovarajućom učestalošću.

(2) Odgovarajuća učestalost službenih kontrola iz stava 1 ovog člana utvrđuje se uzimajući u obzir:

1) rizike za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobiti životinja ili, u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, kao i rizike za životnu sredinu povezane sa različitim vrstama životinja i robe;

2) sve informacije koje upućuju na mogućnost dovodenja potrošača u zabludu, a koje se odnose na vrstu, identitet, svojstva, sastav, količinu, rok upotrebe, zemlju porijekla ili mjesto porijekla i metodu izrade ili proizvodnje robe;

3) istoriju rezultata ranijih sprovedenih provjera usklađenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona za te životinje i robu:

- za državu i objekat porijekla ili mjesta proizvodnje, gdje je to odgovarajuće;

- za izvoznika; i

- za subjekta koji je odgovoran za pošiljku;

4) kontrole koje su već sprovedene nad tim životinjama i robom; i

5) garancije koje nadležni organ države porijekla daje u vezi usaglašenosti životinja i roba sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona ili sa zahtjevima koji su priznati kao najmanje ekvivalentni tim zahtjevima.

(3) Službene kontrole iz stava 1 ovog člana sprovode se na odgovarajućem mjestu unutar carinskog područja Crne Gore, uključujući:

1) mjesto ulaska u Crnu Goru;

2) granično kontrolno mjesto;

3) mjesto puštanja u slobodan promet u Crnu Goru;

4) skladišta i objekte subjekta odgovornog za pošiljku;

5) mjesto odredišta.

(4) Pored aktivnosti iz st. 1 i 3 ovog člana Uprava na graničnim kontrolnim mjestima i drugim mjestima unošenja u Crnu Goru, mora da sprovodi službene kontrole nad sljedećim, kad god imaju razloga da vjeruju da njihov unos u Crnu Goru može predstavljati rizik po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili, u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, rizik po životnu sredinu:

1) prevoznim sredstvima, uključujući i kada su prevozna sredstva prazna; i

2) pakovanju, uključujući palete.

(5) Službene kontrole mogu se vršiti nad robom pod carinskim postupkom u skladu sa propisima kojim se uređuju postupci carine u Crnoj Gori, a koji se odnose na:

1) puštanje u slobodan promet;

2) posebne postupke;

3) izvoz; i

4) privremeno skladištenje.

Vrste službenih kontrola životinja i robe osim onih koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 52

(1) Službene kontrole koje se vrše u skladu sa članom 51 stav 1 ovog zakona obuhvataju:

1) pregled dokumentacije za svaku pošiljku; i

2) identifikacioni i fizički pregled, u zavisnosti od rizika za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobiti životinja ili, u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, i rizika za životnu sredinu.

(2) Uprava vrši fizički pregled iz stava 1 tačka 2 ovog člana u odgovarajućim uslovima koji omogućavaju njegovo pravilno sprovođenje.

(3) Kada se pregledom dokumentacije, identifikacionim ili fizičkim pregledom iz stava 1 ovog člana utvrdi da su životinje i robe neusaglašene sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, primjenjuju se odredbe člana 72 st. 1, 2, 4 i 9, čl. 73, 74 i 75, člana 77 st. 1 i 2, člana 78 i čl. 110 i 111 ovog zakona.

(4) Bliža pravila, slučajeve i uslove za prijavljivanje prispjeća pošiljke koja se unosi u Crnu Goru od strane subjekta propisuje Ministarstvo.

Uzorkovanje životinja i robe, osim onih koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 53

(1) Kada se uzimaju uzorci životinja i roba, ne dovodeći u pitanje uslove propisane čl. 41 do 49 ovog zakona, Uprava:

1) obavljaštava subjekte na koje se uzorkovanje odnosi i prema potrebi carinske organe; i

2) odlučuje da li će zadržati životinje ili robe do dobijanja rezultata analiza, testiranja ili dijagnostike, ili će staviti pošiljku u promet pod uslovom da je obezbjeđena sledivost životinja ili robe.

(2) Ministarstvo propisuje bliža pravila:

1) potrebna za obezbjeđenje sledljivosti životinja ili robe iz stava 1 tačka 2 ovog člana;

2) za utvrđivanje dokumenata koji moraju pratiti životinje ili robe iz stava 1 ovog člana, kada su uzeti uzorci od strane Uprave.

Pošiljke životinja i roba koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 54

(1) Uprava sprovodi službene kontrole na graničnim kontrolnim mjestima tokom prvog dolaska u Crnu Goru za svaku pošiljku koja sadrži sljedeće kategorije životinja i roba koje se unose u Crnu Goru, u cilju verifikacije usklađenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, i to:

1) životinja;

2) proizvoda životinjskog porijekla, reproduktivnog materijala, nusproizvoda životinjskog porijekla, sijena i slame i prehrambenih proizvoda koji sadrže i proizvode biljnog porijekla i prerađene proizvode životinjskog porijekla (*composite products*);

3) bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata za koje je potreban fitosanitarni sertifikat za unošenje na teritoriju Crne Gore i za koje je potreban fitosanitarni sertifikat za njihovo unošenje u određene zaštićene zone, u skladu sa listama utvrđenim na osnovu propisa o zdravstvenoj zaštiti bilja;

4) robu iz određenih trećih zemalja u Crnu Goru na koju se primjenjuju mjere privremeno povećanog obima službenih kontrola prilikom unošenja, zbog poznatog ili novonastalog rizika ili zato što postoje dokazi da se možda dešava rašireno ozbiljno nepoštovanje zahtjeva iz člana 2 ovog zakona;

5) životinja i roba koji su predmet hitnih mjera u skladu sa propisima o bezbjednosti hrane, o zdravlju životinja i o zaštitnim mjerama protiv štetnih organizama bilja, u kojima su pošiljke takvih životinja ili robe identifikovane prema njihovim kodovima iz Kombinovane nomenklature, i kojima je zahtjevano sprovođenje službenih kontrola prilikom unošenja u Crnu Goru;

6) životinja i roba čije je unošenje u Crnu Goru predmet uslova ili mjera propisanih u skladu sa čl. 107 i 108 ovog zakona ili u skladu sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, za koje je potrebna provjera usklađenosti sa tim zahtjevima ili mjerama prilikom unošenja u Crnu Goru.

(2) Listu životinja i roba koje podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima iz stava 1 tač. 1, 2 i 4 ovog člana, sa navedenim kodovima iz Kombinovane nomenklature donosi Uprava, ažurira je prema potrebi u odnosu na rizike iz stava 1 tačka 4 ovog člana i objavljuje u „Službenom listu Crne Gore“ i svojoj internet stranici.

(3) Kategorije pošiljki iz stava 1 ovog člana mogu se mijenjati kako bi se uključili mješoviti proizvodi, sijeno i slama, kao i drugi proizvodi, strogo ograničeni na one koji predstavljaju novo identifikovan ili značajno povećan rizik po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, ili, u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, kao i rizik po životnu sredinu mijenjaju se propisom Ministarstva.

(4) Ako propisima kojima se utvrđuju mjere ili uslovi iz stava 1 tač. 4, 5 i 6 ovog člana nije drugačije određeno, ovaj član se primjenjuje i na pošiljke koje sadrže kategorije životinja i robe iz stava 1 tač. 1, 2 i 3 ovog člana, kada su nekomercijalne prirode.

(5) Subjekti odgovorni za pošiljku obezbjeđuju da se životinje i roba iz stava 1 ovog člana prezentuje radi službenih kontrola na graničnom kontrolnom mjestu.

Pošiljke životinja i robe koje ne podliježu službenim kontrolama na graničnim kontrolnim mjestima

Član 55

(1) Ministarstvo propisuje bliža pravila, koja dopunjuju ovaj zakon i koja utvrđuju slučajeve kada i pod kojim uslovima sljedeće kategorije životinja i roba podliježu izuzeću od člana 54 ovog zakona, kao i kada je takvo izuzeće opravdano u odnosu na:

1) robu poslatu kao trgovačke uzorke ili kao izložbene predmete za sajmove, koji nijesu namijenjeni za stavljanje na tržište;

2) životinje i robu za naučne svrhe;

3) robu na prevoznim sredstvima koja saobraćaju međunarodno, a koja se ne iskrcava i namijenjena je za potrošnju posade i putnika;

4) robu koja čini dio ličnog prtljaga putnika i namijenjena je za njihovu ličnu potrošnju ili upotrebu;

5) male pošiljke robe koje se šalju fizičkim licima i koje nijesu namijenjene stavljanju na tržište;

6) kućne ljubimce kako su definisani propisom o zaraznim bolestima životinja;

7) robu koja je podvrgnuta posebnom tretmanu koja ne prelazi količine utvrđene usvojenim propisom;

8) kategorije životinja ili robe koje predstavljaju nizak rizik ili ne predstavljaju specifičan rizik i za koje kontrole na graničnim kontrolnim mjestima nijesu neophodne.

Službene kontrole na graničnim kontrolnim mjestima

Član 56

(1) Radi provjere usklađenosti sa primjenjivim zahtjevima utvrđenim pravilima iz člana 2 ovog zakona, Uprava vrši službene kontrole pošiljki kategorija životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona, po dolasku pošiljke na granično kontrolno mjesto, pri čemu službene kontrole obuhvataju pregled dokumentacije, provjeru identiteta i fizičku provjeru.

(2) Fizički pregled iz stava 1 ovog člana, sprovodi se kada se te provjere odnose na:

1) životinje, osim vodenih životinja, ili meso i jestive mesne iznutrice, od strane službenog veterinara kojem, može pomagati osoblje obučeno u skladu sa zahtjevima utvrđenim u stavu 5 ovog člana u veterinarskoj oblasti i koje je Uprava odredila rješenjem za tu svrhu;

2) vodene životinje, proizvode životinjskog porijekla osim onih iz tačke 1 ovog stava, reproduktivni materijal ili nusproizvode životinjskog porijekla od strane službenog veterinara ili od strane osoblja obučenog u skladu sa zahtjevima utvrđenim u stavu 5 ovog člana i koje je Uprava odredila za tu svrhu;

3) bilje, biljne proizvode i druge objekte od strane službenog lica za zaštitu zdravlja bilja.

(3) Uprava na graničnim kontrolnim mjestima sistematski vrši službene kontrole pošiljki životinja koje se prevoze, kao i prevoznih sredstava, radi provjere usklađenosti sa zahtjevima o dobrobit životinja utvrđenim zahtjevima iz člana 2 ovog zakona i uspostavlja aranžmane kako bi se dao prioritet službenim kontrolama životinja koje se prevoze i smanjila kašnjenja u takvim kontrolama.

(4) Uprava može donijeti pravila o praktičnim aranžmanima za predstavljanje pošiljki kategorija životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona, u dijelu transportnih jedinica ili podjedinica koje mogu činiti pojedinačnu pošiljku, kao i o maksimalnom broju takvih transportnih jedinica ili podjedinica u svakoj pošiljci, uzimajući u obzir potrebu da se osigura brzo i efikasno rukovanje pošiljkama i službenih kontrola koje sprovodi Uprava i, gdje je relevantno, međunarodnih standarda.

(5) Bliže zahtjeve za osposobljavanje lica iz stava 2 ovog člana i opis poslova vezanih za sprovođenje fizičkih provjera na graničnim kontrolnim mjestima propisuje Ministarstvo.

Sertifikati i dokumenti koji prate pošiljke i podijeljene pošiljke

Član 57

(1) Subjekt odgovoran za pošiljku dužan je da obezbijedi da original službenog sertifikata ili dokumenta, ili njihov elektronski ekvivalent, koji se zahtjeva u skladu sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, prati pošiljke životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona, i da ga dostavi Upravi na graničnom kontrolnom mjestu, koji se tu i čuvaju, osim ako nije drugačije propisano zahtjevima iz člana 2 ovog zakona.

(2) Uprava na graničnom kontrolnom mjestu izdaje subjektu koji je odgovoran za pošiljku ovjereni papirni ili elektronski primjerak službenog sertifikata ili dokumenata iz stava 1 ovog člana ili ako je pošiljka podijeljena pojedinačno ovjerene kopije takvih sertifikata ili dokumenata u papirnom ili elektronskom obliku.

(3) Pošiljka se ne može dijeliti sve dok se ne izvrši službena kontrola i dok se Zajednički zdravstveni ulazni dokument (u daljem tekstu: ZZUD) iz člana 63 ovog zakona ne finalizira u skladu sa članom 63 stav 5 i članom 64 ovog zakona.

(4) Ministarstvo propisuje bliže uslove i pravila koja dopunjuju ovaj zakon, određujući slučajeve i uslove pod kojima je ZZUD obavezan da prati pošiljke kategorija životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona do mjesta odredišta.

Posebna pravila za službene kontrole na graničnim kontrolnim mjestima

Član 58

(1) Ministarstvo propisuje bliža pravila za:

1) slučajeve i uslove pod kojima Uprava graničnog kontrolnog mjesta može odobriti dalji prevoz pošiljki koje sadrže kategorije životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona do mjesta konačnog odredišta, dok se čekaju rezultati fizičkih provjera, ukoliko su takve provjere potrebne;

2) vremenske rokove i način obavljanja dokumentacijskog pregleda, i gdje je potrebno, identifikacijskih i fizičkih pregleda kategorija životinja i roba koje podliježu službenim kontrolama iz člana 54 stav 1 ovog zakona, koje se unose u Crnu Goru pomorskim ili vazdušnim putem, kada se te životinje i robe premještaju sa brodova ili aviona i koje se pod carinskim nadzorom transportuju do drugog broda ili aviona u istoj luci ili na istom aerodromu radi pripreme za dalje putovanje (pretovarene pošiljke - *transhipped consignments*);

3) slučajeve kada i uslove pod kojima se identifikacijski i fizički pregledi pretovarenih pošiljki i životinja koje prispijevaju vazdušnim ili pomorskim putem i nastavljaju putovanje istim prevoznim sredstvom, mogu obavljati na graničnom kontrolnom mjestu koje nije granično kontrolno mjesto prvog prispjeca u Crnu Goru;

4) slučajeve kada i uslove pod kojima se prevoz (tranzit) pošiljki životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona može odobriti i na njima mogu sprovesti određene službene kontrole na graničnim kontrolnim mjestima, uključujući slučajeve i uslove skladištenja roba u posebno odobrenim carinskim skladištima ili u slobodnim zonama;

5) slučajeve kada i uslove pod kojima se primjenjuju odstupanja od pravila o identifikacionim i fizičkim pregledima za pretovarene pošiljke i prevozne (tranzitne) pošiljke roba iz člana 54 stav 1 tačka 3 ovog zakona;

(2) Ministarstvo može detaljnije propisati slučajeve i uslove pod kojima se mogu primijeniti odstupanja od pravila o

provjeri dokumentacije za preusmjerene pošiljke i tranzitne pošiljke roba iz člana 54 stav 1 tačka 3 ovog zakona.

Detaljna pravila za dokumentacijske, identifikacijske i fizičke preglede

Član 59

Kako bi se obezbijedila jedinstvena primjena čl. 56, 57 i 58 ovog zakona, Ministarstvo propisuje detaljna pravila o postupcima koji se sprovode tokom i nakon dokumentacijskog, identifikacijskog i fizičkog pregleda iz navedenih članova, kako bi se obezbijedilo efikasno sprovođenje tih službenih kontrola.

Službene kontrole koje se ne sprovode na graničnim kontrolnim mjestima

Član 60

(1) Ministarstvo propisuje pravila koja dopunjuju ovaj zakon, utvrđujući slučajeve i uslove:

1) pod kojima identifikacijski i fizički pregled pošiljaka koje sadrže kategorije životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona, Uprava obavlja na kontrolnim mjestima u Crnoj Gori koja nisu granična kontrolna mjesta, pod uslovom da ta kontrolna mjesta ispunjavaju zahtjeve iz člana 70 stav 3 ovog zakona i propisima donesenim u skladu sa članom 70 stav 4 ovog zakona;

2) za određene poslove kontrole koje mogu vršiti carinski ili policijski organi, u slučaju kada ti poslovi nisu iz njihove nadležnosti, nad:

- pošiljkama iz člana 71 stav 2 ovog zakona;
- ličnim prtljagom putnika;
- robom naručenom putem prodaje preko ugovora na daljinu, između ostalog telefonski ili putem interneta;
- kućnim ljubimcima koji ispunjavaju uslove za nekomercijalno kretanje kućnih ljubimaca;

3) dokumentacijski pregled pošiljaka bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata iz člana 54 stav 1 tačka 3 ovog zakona koji se mogu vršiti na lokaciji u Crnoj Gori koja je udaljena od graničnog kontrolnog mjesta.

(2) Odredbe člana 63 stav 3 tačka 2, člana 64 stav 2 tačka 1, člana 65 stav 1, član 66 stav 1 tač. 1 i 4, kao i čl. 68 i 69 ovog zakona primjenjuju se na kontrolnim mjestima iz stava 1 tačka 1 ovog člana.

Učestalosti dokumentacijskog, identifikacijskog i fizičkog pregleda

Član 61

(1) Sve pošiljke koje sadrže kategorije životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona, podliježu dokumentacijskom pregledu.

(2) Učestalost sprovođenja identifikacijskih i fizičkih pregleda nad pošiljkama koje sadrže kategorije životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona, zavisi od rizika koji svaka životinja, roba ili kategorija životinja ili robe predstavlja po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, doborobit životinja, ili u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i rizika za životnu sredinu.

(3) Ministarstvo propisuje ujednačenu primjenu odgovarajuće stope učestalosti iz stava 2 ovog člana koja obezbjeđuju da učestalost bude veća od nulte, a kojima se utvrđuju:

1) kriterijumi i procedure za određivanje i modifikaciju stope učestalosti identifikacijskih i fizičkih pregleda pošiljaka koje sadrže kategorije životinja i robe iz člana 54 stav 1 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona, radi njihovog usklađivanja u odnosu na nivo rizika povezan sa tim kategorijama pri čemu se naročito uzimaju u obzir:

- prikupljene informacije o sistemima kontrole trećih zemalja;
- rezultati prethodnih kontrola u trećim zemljama;
- dosadašnji zapisi subjekta u vezi sa poštovanjem zahtjevi iz člana 2 ovog zakona;
- podaci i informacije prikupljene putem sistema za upravljanje informacijama za službene kontrole o robi koja se unosi u Crnu Goru (gdje je primjenjivo);
- dostupne naučne procjene; i
- sve druge informacije o riziku povezanom sa kategorijama životinja i roba;

2) uslove pod kojima Crna Gora može da poveća učestalost identifikacijskih i fizičkih pregleda pošiljki utvrđenu u skladu sa tačkom 1 ovog stava, radi uzimanja u obzir lokalnih faktora rizika;

3) procedure kojima se obezbjeđuje da se učestalost provjera identifikacijskih i fizičkih pregleda utvrđenih u skladu sa tačkom 1 ovog stava primjenjuje blagovremeno i na dosljedan način;

4) učestalost identifikacijskih i fizičkih pregleda pošiljki roba iz člana 54 stav 1 tačka 4 ovog zakona;

5) učestalost identifikacijskih i fizičkih pregleda za kategorije životinja i roba iz člana 54 stav 1 tač. 5 i 6 ovog zakona, ukoliko to već nije propisano propisima iz tih tačaka.

Odluke o pošiljkama

Član 62

(1) Nakon sprovedenih službenih kontrola, uključujući dokumentacijski i prema potrebi, identifikacijski i fizički pregled, Uprava, o svakoj pošiljci koja sadrži kategoriju životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona, donosi odluku u kojoj se navodi da li je pošiljka usaglašena sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona i gdje je relevantno sa primjenjivim carinskim postupkom.

(2) Odluke o pošiljkama donosi:

1) službeni veterinar, za životinje, proizvode životinjskog porijekla, reproduktivni materijal ili nusproizvode životinjskog porijekla, ili

2) službeno lice za zdravlje bilja za bilje, biljne proizvode i druge objekte.

(3) Izuzetno od stava 2 tačka 1 ovog člana, Uprava može da odluči da odluku o pošiljkama proizvoda ribarstva, živih školjki, živih bodljikaša, živih plaštaša i živih morskih puževa namijenjenih za ishranu ljudi, donosi osoblje koje je odgovarajuće obučeno i određeno od strane Uprave za tu svrhu.

Upotreba zajedničkog zdravstvenog ulaznog dokumenta (ZZUD) od strane subjekta i Uprave

Član 63

(1) Subjekat odgovoran za pošiljku dužan je da za svaku pošiljku koja sadrži kategoriju životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona, ispuni odgovarajući dio ZZUD-a, i na taj način izvrši prethodnu najavu Upravi na graničnom kontrolnom mjestu prije fizičkog dolaska takve pošiljke, u kom se navode informacije potrebne za trenutnu i potpunu identifikaciju pošiljke i njenog odredišta.

(2) ZZUD kao način najave iz stava 1 ovog člana može biti u papirnoj formi ili elektronskom ekvivalentu.

(3) ZZUD iz stava 1 ovog člana je dokument koji koriste:

1) subjekti odgovorni za pošiljke koje sadrže kategorije i robe iz člana 54 stava 1 ovog zakona, kako bi unaprijed obavijestili Upravu na graničnom kontrolnom mjestu o dolasku tih pošiljki; i

2) Uprava na graničnom kontrolnom mjestu radi:

- evidentiranja rezultata sprovedenih službenih kontrola i svih donesenih odluka, uključujući odluku o odbijanju pošiljke; i

- dostavljanju informacija iz prve alineje ove tačke putem informacionih sistema kada je to primjenjivo.

(4) Prije fizičkog prispjeća pošiljke na granično kontrolno mjesto subjekti odgovorni za pošiljku iz stava 3 tačka 1 ovog člana, dužni su da unaprijed obavijeste Upravu na graničnom kontrolnom mjestu ispunjavanjem i podnošenjem odgovarajućeg dijela ZZUD-a.

(5) Uprava na graničnom kontrolnom mjestu finalizira odgovarajući dio ZZUD-a odmah nakon:

1) sprovođenja svih službenih kontrola u skladu sa članom 56 stav 1 ovog zakona;

2) dobijanja rezultata fizičkih pregleda, kada je takav pregled potreban; i

3) donošenja odluke o pošiljci u skladu sa članom 62 ovog zakona i upisivanja u ZZUD i evidentiranja sprovedene službene kontrole i donešene odluke.

(6) Ministarstvo propisuje:

1) format ZZUD-a i uputstva za njegovo predstavljanje i korištenje, uzimajući u obzir relevantne međunarodne standarde; i

2) minimalne vremenske zahtjeve za prethodno obavješćavanje o pošiljkama od strane subjekata odgovornih za pošiljku, iz stava 3 tačka 1 ovog člana, radi omogućavanja Upravi na graničnom kontrolnom mjestu da pravovremeno i efikasno obavi službene kontrole.

Upotreba ZZUD-a od strane carinskih organa

Član 64

(1) Stavljanje pošiljki kategorija životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona u carinski postupak, uključujući njihov unos ili rukovanje u carinskim skladištima ili slobodnim zonama, uslovljeno je podnošenjem ZZUD carinskim organima od strane subjekta odgovornog za pošiljku, kojim se potvrđuje odluka donijeta od strane Uprave, ne dovodeći u pitanje izuzeća iz člana 55 i pravila iz čl. 60 i 61 ovog zakona, a u toj fazi ZZUD mora biti uredno zaključen od strane Uprave na graničnom kontrolnom mjestu.

(2) Carinski organi:

1) ne smiju da stave pošiljku u carinski postupak koji je različit od postupka koji je označila Uprava na graničnom kontrolnom mjestu; i

2) dozvoljavaju stavljanje pošiljke u slobodni promet tek nakon dostavljanja propisno finaliziranog ZZUD-a i odluke kojom se potvrđuje da je pošiljka u skladu sa primjenjivim zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, ne dovodeći u pitanje izuzetke iz člana 55 ovog zakona i pravila iz čl. 60 i 61 ovog zakona.

(3) Pri pripremi carinske deklaracije za pošiljke koje sadrže kategorije životinja i robe iz člana 54 stava 1 ovog zakona, a ZZUD i odluka nijesu prezentovani, carinski organ zadržava pošiljku i odmah obavješćava Upravu na graničnom kontrolnom mjestu koja preduzima mjere u skladu sa članom 72 stav 12 ovog zakona.

Određivanje graničnih kontrolnih mjesta

Član 65

(1) Uprava određuje granična kontrolna mjesta za sprovođenje službenih kontrola nad pošiljkama životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona.

(2) Crna Gora prije određivanja graničnog kontrolnog mjesta iz stava 1 ovog člana, dostavlja Evropskoj komisiji obavještenje koje sadrži sve informacije koje su neophodne Evropskoj komisiji da verifikuje ispunjenje minimalnih zahtjeva utvrđenih u članu 70 ovog zakona za predloženo granično kontrolno mjesto.

(3) Granično kontrolno mjesto iz stava 2 ovog člana može započeti sa radom nakon pozitivnog mišljenja Evropske komisije.

Listing graničnih kontrolnih mjesta

Član 66

(1) Uprava objavljuje na svojoj internet stranici ažurirane liste graničnih kontrolnih mjesta na cjelokupnom državnom području i navodi o svakom graničnom kontrolnom mjestu sljedeće informacije:

- 1) podatke za kontakt;
- 2) radno vrijeme;
- 3) tačnu lokaciju, uz navođenje da li se radi o luci, aerodromu, željeznici ili drumskom mjestu; i
- 4) o kategorijama životinja i robe iz člana 54 stava 1 ovog zakona, za koje je to kontrolno mjesto određeno.

(2) Bliža pravila o obrascu, kategorijama, skraćenicama za označavanje i drugim informacijama koje će se koristiti na listama graničnih kontrolnih mjesta propisuje Ministarstvo.

Povlačenje odobrenja za granično kontrolno mjesto, preimenovanje i ponovno određivanje

Član 67

(1) Uprava može da ukine, preimenuje postojeća ili odredi nova granična kontrolna mjesta.

(2) Način ukidanja, preimenovanja postojećih ili određivanja novih graničnih kontrolnih mjesta propisuje Ministarstvo.

Povlačenje odobrenja graničnim kontrolnim mjestima

Član 68

(1) Uprava uklanja sa liste granično kontrolno mjesto iz člana 66 stav 1 ovog zakona i povlači odobrenje za granično kontrolno mjesto iz člana 65 stav 1 ovog zakona, u celini ili za pojedine kategorije životinja i robe za koje je bilo određeno, kada to mjesto prestane da ispunjava uslove iz člana 70 ovog zakona.

(2) Uprava obavještava Evropsku komisiju i druge države o povlačenju odobrenja graničnog kontrolnog mjesta iz stava 1 ovog člana i o razlozima povlačenja.

(3) Ministarstvo propisuje slučajeve i postupke prema kojima granična kontrolna mjesta, za koje je odobrenje djelimično povučeno u skladu sa stavom 1 ovog člana, mogu biti ponovo odobrena, odstupajući od člana 65 ovog zakona.

(4) Ministarstvo na predlog Uprave može da odluči o ukidanju određenih graničnih kontrolnih mjesta iz člana 66 stav 1 ovog zakona, zbog drugih razloga osim onih koji su navedeni u ovom zakonu.

Suspenzija određenih graničnih kontrolnih mjesta

Član 69

(1) Uprava suspenduje određeno granično kontrolno mjesto i zabranjuje aktivnosti na tom graničnom kontrolnom mjestu, u slučajevima kada postoji ozbiljan rizik po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili, u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, i rizik za životnu sredinu, za sve ili za određene kategorije životinja i robe za koje je to granično kontrolno mjesto bilo određeno.

(2) U slučaju ozbiljnog rizika, suspenzija iz stava 1 ovog člana odmah stupa na snagu.

(3) Uprava obavještava Evropsku komisiju o suspenziji odobrenja graničnih kontrolnih mjesta iz stava 1 ovog člana i o razlozima suspenzije.

(4) Uprava na listi graničnih kontrolnih mjesta iz člana 66 stav 1 ovog zakona navodi suspenziju određenog graničnog kontrolnog mjesta.

(5) Uprava ukida suspenziju iz stava 1 ovog člana:

- 1) kad utvrdi da rizik iz stava 1 ovog člana više ne postoji; i
- 2) obavještava Evropsku komisiju i druge države o informacijama na osnovu kojih je suspenzija ukinuta.

(6) Crna Gora može da odluči o suspenziji određenih graničnih kontrolnih mjesta iz člana 66 stav 1 ovog zakona zbog drugih razloga osim onih koji su navedeni u ovom zakonu.

Minimalni zahtjevi za granična kontrolna mjesta

Član 70

(1) Granična kontrolna mjesta moraju da se nalaze u neposrednoj blizini tačke unosa u Crnu Goru i na mjestu koje određuju carinski organi u skladu sa carinskim propisima ili se nalaze u slobodnoj zoni.

(2) Vlada može da donese pravila u pogledu slučajeva i uslova pod kojima, izuzetno od stava 1 ovog člana, granična kontrolna mjesta mogu da se nalaze na udaljenosti koja nije u neposrednoj blizini tačke unosa u Crnu Goru u slučajevima specifičnih geografskih ograničenja.

(3) Granično kontrolno mjesto treba da ima:

- 1) dovoljan broj odgovarajućih kvalifikovanih lica;
- 2) prostorije ili druge objekte primjerene vrsti i količini kategorija životinja i robe kojima se rukuje na tom graničnom kontrolnom mjestu;
- 3) opremu i prostorije ili druge objekte koji omogućavaju izvođenje službenih kontrola nad svakom kategorijom životinja i robe za koje je granično kontrolno mjesto određeno;
- 4) uspostavljene sisteme kojima se, po potrebi, obezbjeđuje pristup drugoj opremi, prostorijama i uslugama koje su potrebne za primjenu mjera iz čl. 71, 72 i 73 ovog zakona, u slučajevima sumnje na neusaglašenost pošiljke, neusaglašenu pošiljku ili kada pošiljka predstavlja rizik;
- 5) procedure u slučaju kriznih situacija koje obezbjeđuju neometano sprovođenje službenih kontrola i efikasnu primjenu mjera iz čl. 71, 72 i 73 ovog zakona, u slučajevima nepredvidivih i neočekivanih uslova ili događaja;
- 6) tehnologiju i opremu koja je potrebna za računarske sisteme za upravljanje informacijama potrebnih za rukovanje i razmjenu podataka i informacija;
- 7) pristup uslugama službenih laboratorija koje su sposobne da obezbijede rezultate analitike, testiranja i dijagnostike u odgovarajućim rokovima i koje su opremljene alatima informacione tehnologije koja je potrebna za obezbjeđivanje unošenja rezultata obavljenih analiza, testiranja ili dijagnostike u informacione sisteme kada je to primjenjivo;
- 8) odgovarajuće aranžmane za pravilno rukovanje različitim kategorijama životinja i robe i za sprečavanje rizika koji mogu nastati zbog unakrsne kontaminacije; i
- 9) sisteme za obezbjeđivanje usklađenosti sa relevantnim biosigurnosnim standardima za sprečavanje širenja bolesti u Crnoj Gori.

(4) Ministarstvo propisuje:

- 1) detaljnije zahtjeve koji se odnose na karakteristike i logističke potrebe u vezi sa sprovođenjem službenih kontrola i primjenom mjera preduzetih u skladu sa članom 72 st. 4 i 12 i članom 73 ovog zakona, za različite kategorije životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona;
- 2) slučajeve i uslove u kojima granična kontrolna mjesta određena za uvoz neobrađenih trupaca i rezanog i sjeckanog obrađenog drveta, mogu biti izuzeta od jedne ili više obaveza iz stava 3 ovog člana kako bi se u obzir uzele potrebe Uprave zadužene za službene kontrole koja posluje pod specifičnim geografskim ograničenjima, uz istovremeno osiguravanje pravilne primjene kontrola.

Postupci u slučaju sumnje na neusaglašenost sa propisima i pojačane službene kontrole životinja i roba koje se unose u Crnu Goru

Član 71

(1) U slučaju sumnje na neusaglašenost pošiljke životinja i robe iz člana 51 stav 1 i člana 54 stav 1 ovog zakona sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, Uprava sprovodi službene kontrole sa ciljem potvrđivanja ili otklanjanja te sumnje.

(2) Pošiljke životinja i robe koje subjekti ne prijave da sadrže kategorije životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona podliježu službenim kontrolama od strane Uprave kada postoji razlog za vjerovanje da se takve kategorije životinja ili robe nalaze u pošiljci.

(3) Uprava službeno zadržava pošiljke iz st. 1 i 2 ovog člana do završetka službenih kontrola predviđenih tim stavovima, a kada je to potrebno, pošiljke će biti izolovane ili stavljene u karantin, uz osiguravanje da životinjama bude pružena zaštita, hrana, voda i, gdje je neophodno, liječenje sve dok rezultati službenih kontrola ne budu dostupni.

(4) Kada Uprava posumnja na prevarne ili obmanjujuće radnje od strane subjekta odgovornog za pošiljku ili ako službene kontrole daju osnov za vjerovanje da su zahtjevi iz člana 2 ovog zakona ozbiljno ili ponovo prekršena Uprava će, pored mjera iz člana 72 stav 4 ovog zakona kada je to primjereno, pojačati službene kontrole nad pošiljkama istog porijekla ili namjene.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju neusaglašenih pošiljki koje se unose u Crnu Goru

Član 72

(1) Uprava zadržava svaku pošiljku koja nije usaglašena sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona i zabranjuje njen unos u Crnu Goru.

(2) Uprava za svaku pošiljku iz stava 1 ovog člana, naređuje izolaciju ili stavljanje u karantin, pri čemu se životinjama obezbjeđuje zaštita, hrana, voda i, po potrebi, liječenje do donošenja dalje odluke i gdje je moguće, mora uzeti u obzir interes pružanja posebne njege određenim vrstama roba.

(3) Ministarstvo propisuje zahtjeve za praktične aranžmane za izolaciju i karantin iz stava 2 ovog člana.

(4) Uprava bez odlaganja nalaže subjektu odgovornom za pošiljku iz st. 1 i 2 ovog člana da:

1) uništi pošiljku;

2) ponovo otpremi pošiljku van Crne Gore u skladu sa članom 78 ovog zakona; ili

3) pošiljku podvrgne posebnoj obradi u skladu sa članom 77 st. 1 i 2 ovog zakona ili bilo kojoj drugoj mjeri kojom se obezbjeđuje usaglašenost sa pravilima iz člana 2 ovog zakona i gdje je odgovarajuće prenamjenu pošiljke za drugu svrhu u odnosu na prvobitnu namjenu.

(5) Sve mjere iz stava 4 ovog člana sprovode se u skladu sa pravilima navedenim u članu 2 ovog zakona, uključujući posebno pošiljke živih životinja one mjere kojima je namjera da se spriječi svaka bol, stres ili patnja.

(6) Ako se pošiljka sastoji od bilja, biljnih proizvoda ili drugih objekata stav 4 ovog člana primjenjuje se ili na cijelu pošiljku ili na njene serije (lotove).

(7) Prije nego što naloži subjektu odgovornom za pošiljku da preduzme mjere u skladu sa stavom 4 ovog člana, Uprava je dužna da sasluša subjekta odgovornog za pošiljku, osim kada je zbog rizika po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i rizika po životnu sredinu potrebno odmah djelovati.

(8) Kada Uprava naredi subjektu odgovornom za pošiljku da preduzme jednu ili više aktivnosti iz stava 4 ovog člana, izuzetno može odobriti subjektu da se aktivnosti preduzmu samo na dio pošiljke, pod uslovom da djelimično uništavanje, ponovno otpremanje, posebna obrada ili druga mjera:

1) obezbjeđuju usaglašenost;

2) ne predstavljaju rizik po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili, u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, i rizika po životnu sredinu; i

3) ne ometaju aktivnosti službenih kontrola.

(9) Uprava o svakoj odluci o zabrani unosa pošiljke, iz st. 1 i 2 ovog člana i bilo kojem nalogu izdatom u skladu sa st. 4 do 7 i 11 ovog člana i člana 73 ovog zakona, odmah obavještava:

1) carinske organe;

2) nadležni organ zemlje porijekla; i

3) subjekta odgovornog za pošiljku.

(10) Obavještenje iz stava 9 ovog člana dostavlja se putem elektronske pošte ili preko informacionog sistema gdje je to primjenjivo.

(11) Biljke, biljni proizvodi ili drugi objekti koji podležu mjerama iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona, a koji ulaze u Crnu Goru kao dio ličnog prtljaga putnika, ili putem poštanskih usluga, namijenjenih za ličnu potrošnju ili upotrebu, biće izuzeti od obaveze obavještanja utvrđene u stavu 9 ovog člana, ako se neusklađenost odnosi na nedostatak fitosanitarnog sertifikata ili druge službene potvrde u skladu sa zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja, a Uprava vodi evidenciju o tim slučajevima neusklađenosti i jednom godišnje izvještava sažetak tih evidencija.

(12) Uprava bez odlaganja naređuje zadržavanje ili opoziv pošiljke i stavlja je pod službeni nadzor, ako se pošiljka koja sadrži kategorije životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona, ne prijavi za službene kontrole ili se ne prezentuje u skladu sa zahtjevima iz člana 57 st. 1 i 3, člana 63 st. 1, 3 i 4 ovog zakona ili sa zahtjevima propisanim u članu 55, članu 56 stav 4, članu 58, članu 60 stav 1 i članu 64 ovog zakona, a mjere iz st. 1, 2, 4 i 9 ovog člana primjenjuju se i na takve pošiljke.

(13) Troškove za primjenu mjera iz ovog člana snosi subjekat koji je odgovoran za pošiljku.

Mjere koje se preduzimaju u slučaju kada se pošiljke životinja ili roba koje predstavljaju rizik unose na teritoriju Crne Gore

Član 73

(1) Kada službene kontrole ukazuju da pošiljka životinja ili roba predstavlja rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja, ili u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i rizik po životnu sredinu, ta se pošiljka izoluje ili stavlja u karantin i životinje koje pripadaju pošiljaocu budu držane, zbrinute ili tretirane pod odgovarajućim uslovima do donošenja bilo koje daljne odluke.

(2) Uprava mora službeno da zadrži pošiljku i bez odlaganja naredi subjektu koji je odgovoran za pošiljku da:

1) uništi pošiljku u skladu sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona preduzimajući sve mjere za zaštitu zdravlja ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili životnu sredinu, a kada su u pitanju žive životinje uključujući određena pravila kojima se pošteđuju svake boli koja se može izbjeći, stresa ili patnje; ili

2) podvrgne pošiljku posebnoj obradi u skladu sa članom 77 st. 1 i 2 ovog zakona.

(2) Troškove za primjenu mjera iz ovog člana snosi subjekat koji je odgovoran za pošiljku.

Dalje postupanje po odlukama donesenim za neusaglašene pošiljke koje se unose u Crnu Goru

Član 74

(1) Uprava mora da poništi službene sertifikate i gdje je odgovarajuće drugu relevantnu dokumentaciju koja prati pošiljku koja je predmet mjera iz člana 72 st. 4 i 12 i člana 73 ovog zakona.

(2) Uprava mora da nadzire primjenu mjera naređenih u skladu sa članom 72 st. 4 i 12 i članom 73 ovog zakona, da bi se obezbijedilo da pošiljka, tokom sprovođenja ili dok se čeka sprovođenje naređenih mjera, nema štetan uticaj na zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili životnu sredinu.

Neprimjenjivanje mjera koje je Uprava naložila subjektu

Član 75

(1) Subjekt odgovoran za pošiljku dužan je da bez odlaganja sprovede sve mjere naložene od strane Uprave u skladu sa članom 72 st. 4 i 12 i članom 73 ovog zakona, a najkasnije u roku od 60 dana od dana kada Uprava obavijesti subjekat o svojoj odluci u skladu sa članom 72 stav 9 ovog zakona, a Uprava može odrediti i kraći rok od 60 dana.

(2) Ako po isteku roka iz stava 1 ovog člana subjekat nije preduzeo neophodne radnje Uprava naređuje:

1) da se pošiljka uništi ili podvrgne bilo kojoj drugoj odgovarajućoj mjeri;

2) u slučajevima iz člana 73 ovog zakona, da se pošiljka uništi u odgovarajućem objektu koji se nalazi što bliže graničnom kontrolnom mjestu preduzimajući sve neophodne mjere za zaštitu zdravlja ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili životne sredine.

(3) Uprava može produžiti rok iz stava 1 ovog člana za vrijeme koje je potrebno za dobijanje rezultata drugog stručnog mišljenja iz člana 42 ovog zakona, pod uslovom da produženje roka nema štetan uticaj na zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i rizika za životnu sredinu.

(4) Mjere iz ovog člana sprovode se o trošku subjekta koji je odgovoran za pošiljku.

Zahtjevi za granična i kontrolna mjesta

Član 76

Ministarstvo donosi bliža pravila za sva kontrolna mjesta iz člana 60 stav 1 tačka 1 ovog zakona i granična kontrolna mjesta iz člana 65 stav 1 ovog zakona, radi obezbjeđivanja usklađenosti odluka i mjera koje Uprava preduzima, kao i naloga koji se izdaju u skladu sa čl. 72, 73 i 74 ovog zakona, a koje je Uprava dužna da primjenjuje pri rješavanju uobičajenih ili ponovljenih slučajeva neusaglašenosti ili u situacijama rizika.

Posebna obrada pošiljki

Član 77

(1) Posebna obrada pošiljki iz člana 72 stav 4 tačka 3 i člana 73 stav 2 tačka 2 ovog zakona može po potrebi da uključuje:

1) tretman ili preradu, po potrebi i dekontaminaciju, ali ne i razrjeđivanje, da bi pošiljka ispunila zahtjeve iz člana 2 ovog zakona ili zahtjeve druge zemlje u koju se ponovo otprema; ili

2) bilo koja druga forma tretmana odgovarajućeg za bezbjednu ishranu životinja ili ljudi ili za druge namjene.

(2) Poseban tretman iz stava 1 ovog člana:

1) sprovodi se efektivno i na način kojim se obezbjeđuje otklanjanje svih rizika za zdravlje ljudi i životinja ili dobrobit životinja, u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i rizika za životnu sredinu;

2) dokumentuje se i sprovodi pod nadzorom Uprave ili po potrebi, pod kontrolom nadležnog organa druge države na osnovu zajedničkog sporazuma; i

3) ispunjava zahtjeve iz člana 2 ovog zakona.

(3) Zahtjeve i uslove za sprovođenje posebnih tretmana pošiljki propisuje Vlada.

Ponovno otpremanje pošiljki

Član 78

(1) Uprava dozvoljava ponovnu otpremu pošiljki pod uslovom da su ispunjeni sljedeći uslovi:

1) odredište je dogovoreno sa subjektom odgovornim za pošiljku;

2) subjekat odgovoran za pošiljku je u pisanoj formi obavijestio Upravu da su nadležni organi treće države porijekla ili ako je različita treće države odredišta obaviješteni o razlozima i okolnostima odbijanja unosa pošiljke životinja ili robe u Crnu Goru;

3) kada treća država odredišta nije treća država porijekla, a subjekat je dobio saglasnost nadležnih organa treće države odredišta i ti nadležni organi su obavjestili Upravu da su spremni da prihvate pošiljku, i

4) u slučaju pošiljaka životinja, ponovno otpremanje ispunjava zahtjeve za dobrobit životinja.

(2) Uslovi iz stava 1 tač. 2 i 3 ovog člana ne primjenjuju se na pošiljke koje sadrže vrste robe iz člana 54 stav 1 tačka 3 ovog zakona.

Odobranje kontrola prije izvoza u Crnu Goru koje sprovode nadležni organi trećih zemalja

Član 79

(1) Uprava može da odobri, na zahtjev treće države, posebne kontrole prije izvoza koje ta zemlja sprovodi nad pošiljkama životinja i robe prije izvoza u Crnu Goru, radi potvrde usaglašenosti uslova za izvozne pošiljke u skladu sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona.

(2) Odobrenje iz stava 1 ovog člana odnosi se samo na pošiljku porijeklom iz treće države za koju je odobrenje izdato i može se izdati za jednu ili više kategorija životinja ili robe.

(3) Odobrenje iz stava 1 ovog člana, sadrži:

1) najveću učestalost službenih kontrola koje sprovodi Uprava pri unosu pošiljaka u Crnu Goru, ako je obezbjeđeno da nema razloga za sumnju za neusaglašenost za zahtjevima iz člana 2 ovog zakona ili na prevarne ili obmanjujuće prakse;

2) službene sertifikate koji moraju pratiti pošiljke koje se unose u Crnu Goru;

3) primjerke sertifikata iz tačke 2 ovog stava;

4) nadležni organ treće zemlje odgovoran za sprovođenje kontrola prije izvoza;

5) kada je to odgovarajuće, bilo koje delegirano tijelo kojem nadležni organi treće zemlje mogu povjeriti određene zadatke, a takvo povjeravanje može se odobriti samo ako ispunjava kriterijume utvrđene u čl. 35 do 40 ovog zakona ili ekvivalentne zahtjeve.

(4) Odobrenje iz stava 1 ovog člana izdaje se trećoj državi ako su dostupni dokazi, i prema potrebi postoje rezultati kontrole Evropske komisije, koji potvrđuju da sistem službenih kontrola u toj trećoj zemlji može da obezbijedi:

1) da pošiljka životinja ili roba koje se izvoze u Crnu Goru ispunjava zahtjeve iz člana 2 ovog zakona ili ekvivalentne zahtjeve; i

2) da su kontrole koje su sprovedene u trećoj državi prije otpreme u Crnu Goru dovoljno efikasne da zamijene ili smanje učestalost dokumentacijskog, identifikacijskog ili fizičkog pregleda u skladu sa zahtjevima navedenim u članu 2 ovog zakona.

(5) Nadležni organ ili delegirano tijelo države izvoza ili delegirano tijelo navedeno u odobrenju:

1) odgovorno je za kontakt sa Upravom; i

2) obezbjeđuje da službeni sertifikat iz stava 3 tačka 2 ovog člana prati svaku pošiljku koja se kontroliše.

(6) Bliža pravila i kriterijume za odobravanje kontrola prije izvoza koje sprovode treće zemlje u skladu sa stavom 1 ovog člana i za službene kontrole koje sprovodi Uprava nad životinjama i robom koje podliježu odobrenju propisuje Ministarstvo.

Neusaglašenost sa izdatim odobrenjem i povlačenje tog odobrenja za kontrole prije izvoza koje sprovode treće zemlje izvoznice

Član 80

(1) Kada službene kontrole pošiljke životinja ili robe za koje su odobrene posebne kontrole prije izvoza iz člana 79 ovog zakona, otkriju ozbiljnu i ponovljenu neusaglašenost sa zahtjevima navedenim u članu 2 ovog zakona Uprava odmah:

1) elektronskim putem obavještava subjekte odgovorne za pošiljku; i

2) povećava broj službenih kontrola pošiljki iz te treće države i, po potrebi, omogućava pravilna analitička ispitivanja situacije zadržavajući odgovarajući broj uzoraka i čuva ih u adekvatnim uslovima skladištenja radi sprovođenja daljih analiza.

(2) Ministarstvo će povući odobrenje iz člana 79 stav 1 ovog zakona, ukoliko, nakon službenih kontrola iz stava 1 ovog člana, postoje naznake da zahtjevi iz člana 79 st. 4 i 5 ovog zakona više nijesu ispunjeni.

Saradnja nadležnih organa vezano za pošiljke koje se unose u Crnu Goru

Član 81

(1) Uprava, nadležni carinski organi i drugi organi zaduženi za pošiljke životinja i roba koje se unose u Crnu Goru, dužni su da blisko sarađuju kako bi se osiguralo da se službene kontrole sprovode u skladu sa ovim zakonom, obezbjeđujući:

1) uzajamni pristup informacijama neophodnim za organizaciju i sprovođenje njihovih aktivnosti u vezi sa pošiljkama životinja i roba koje se unose u Crnu Goru; i

2) blagovremenu razmjenu tih informacija, između ostalog i elektronskim putem.

(2) Ministarstvo propisuje bliža pravila za usklađene aranžmane saradnje koje Uprava, carinski organi i drugi organi iz stava 1 ovog člana moraju uspostaviti radi osiguranja:

1) pristupa Upravi informacijama potrebnim za neposrednu i potpunu identifikaciju pošiljki životinja i roba koje se unose u Crnu Goru, a koje podliježu službenim kontrolama na graničnom kontrolnom mjestu u skladu sa članom 54 stav 1 ovog zakona;

2) uzajamnog ažuriranja, putem razmjene informacija ili sinhronizacije relevantnih baza podataka, informacija prikupljenih od strane Uprave, carinskih organa i drugih organa o pošiljkama životinja i roba koje se unose u Crnu Goru; i

3) brze komunikacije odluka donesenih od strane tih organa na osnovu informacija navedenih u tač. 1 i 2 ovog stava.

Saradnja nadležnih organa koja se odnosi na pošiljke koje ne podliježu posebnim kontrolama na

granicama

Član 82

(1) U slučaju pošiljaka životinja i robe, osim onih koje podliježu kontrolama prilikom unosa u Crnu Goru u skladu sa članom 54 stav 1 ovog zakona, a za koje je podnesena carinska deklaracija za puštanje u slobodan promet u skladu sa carinskim kodom Crne Gore, primjenjuju se odredbe iz st. 2, 3 i 4 ovog člana.

(2) Carinski organ obustavlja puštanje pošiljke u slobodan promet kada ima razloga da vjeruje da pošiljka može predstavljati rizik za zdravlje ljudi i životinja, za dobrobit životinja ili u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i rizik po životnu sredinu i o obustavi odmah obavještava Upravu.

(3) Pošiljka čije je puštanje u slobodan promet obustavljeno na osnovu stava 2 ovog člana, pušta se u slobodan promet ako, u roku od tri radna dana od početka obustave, Uprava ne zatraži od carinskih organa da nastavi sa obustavom ili obavijesti carinske organe da ne postoji rizik.

(4) Ako Uprava smatra da postoji rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, za dobrobit životinja ili u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, i rizik za životnu sredinu može da:

1) zahtjeva od carinskog organa da ne pusti pošiljku u slobodan promet i da u komercijalnu fakturu koja se prilaže uz pošiljku i uz bilo koje druge relevantne popratne dokumente ili relevantne elektronske ekvivalente unesu sljedeću izjavu: „Proizvod predstavlja rizik“ – puštanje u slobodan promet nije dozvoljeno – Zakon o službenim kontrolama;

2) ne dozvoli da se nijedan drugi carinski postupak sprovede bez odobrenja Uprave; i

3) primijeni član 72 st. 1, 4, 9 i 12 ovog zakona, čl. 73, 74 i 75 ovog zakona, član 77 st. 1 i 2 i član 78 ovog zakona.

(5) U slučaju pošiljki životinja i robe, osim onih koje podliježu kontrolama prilikom unosa u Crnu Goru u skladu sa članom 54 stav 1 ovog zakona, a za koje nije podnešena carinska deklaracija za puštanje u slobodan promet u skladu sa carinskim propisom, carinski organ ako ima razloga da vjeruje da pošiljka može predstavljati rizik po zdravlje ljudi, životinja ili bilja, za dobrobit životinja ili u vezi sa genetički modificovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja i rizik za životnu sredinu, prenosi sve relevantne informacije nadležnim organima koji su krajnja odredišta.

Pravila o posebnim službenim kontrolama i o mjerama koje treba preduzeti nakon sprovođenja takvih kontrola

Član 83

(1) Vlada propisuje pravila za sprovođenje posebnih službenih kontrola i mjera u slučajevima neusaglašenosti koje uzimaju u obzir specifičnost sljedećih kategorija životinja i robe, kao i načina i aranžmane njihovog prevoza:

1) pošiljke svježih proizvoda ribarstva koje se iskrcavaju direktno u lukama koje je Crna Gora odredila u skladu sa propisom o uspostavljanju sistema za sprečavanje ilegalnog, neprijavljenog i neregulisanog ribolova sa ribarskih brodova koji plove pod zastavom treće države;

2) pošiljke divljači sa kožom i krznom;

3) pošiljke koje sadrže kategorije roba iz člana 54 stav 1 tačka 2 ovog zakona i koje su isporučene, sa ili bez skladištenja u za to posebno određenim carinskim skladištima ili slobodnim zonama, brodovima koji isplovljavaju iz Crne Gore, a namijenjene su za snabdijevanje brodova ili potrošnju od strane posade i putnika;

4) drveni materijal za pakovanje;

5) hranu za životinje koja prati životinje i namijenjena je za ishranu tih životinja;

6) životinje i robu naručenu putem prodaje preko ugovora na daljinu i isporučenu iz neke treće države na adresu u Crnoj Gori, kao i zahtjeve za obavještavanje koji su potrebni kako bi se omogućilo pravilno sprovođenje službenih kontrola;

7) biljne proizvode koji zbog svog sljedećeg odredišta mogu dovesti do rizika od širenja infektivnih ili zaraznih bolesti životinja;

8) pošiljke koje sadrže kategorije životinja i robe iz člana 54 stav 1 tačke 1, 2 i 3 ovog zakona porijeklom iz Crne Gore i pri vraćanju u Crnu Goru, nakon zabrane unosa od strane treće države u neku drugu zemlju;

9) rasute robe koja se unosi u Crnu Goru iz neke zemlje, bez obzira na to potiče li sva iz te treće države;

10) životinje i robu koje su izuzete iz člana 54 ovog zakona u skladu sa članom 55 ovog zakona.

(2) Uslove za praćenje prevoza i prispjeća pošiljki određenih životinja i robe, od graničnog kontrolnog mjesta pri prispjeću do objekta u mjestu odredišta u Crnu Goru, ili do izlaznog graničnog kontrolnog mjesta, propisuje Ministarstvo.

(3) Uprava donosi:

1) model službenih sertifikata i pravila za izdavanje takvih sertifikata; i

2) obrazac dokumenata koji moraju pratiti kategorije životinja ili robe iz stava 1 ovog člana.

VI. FINANSIRANJE SLUŽBENIH KONTROLA I DRUGIH SLUŽBENIH AKTIVNOSTI

Generalna pravila finansiranja

Član 84

(1) Crna Gora će obezbijediti odgovarajuća finansijska sredstva za osoblje i druga sredstva potrebna za sprovođenje službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti.

(2) Poglavlje VI. ovog zakona se primjenjuje i u slučaju povjeravanja određenih zadataka službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti u skladu sa čl. 35 i 38 ovog zakona.

Obavezne naknade ili troškovi

Član 85

(1) Za sprovođenje službenih kontrola, u zavisnosti od djelatnosti koje obavljaju, subjekti plaćaju naknade ili troškove (*fees or charges*) za službene kontrole:

1) u objektima za klanje, rasijecanje mesa, preradu divljači, proizvodnju mlijeka i preradu i u objektima za stavljanje na tržište proizvoda ribarstva i proizvoda akvakulture; i

2) životinja i robe iz člana 54 stav 1 tač. 1, 2 i 3 ovog zakona, na graničnim kontrolnim mjestima ili kontrolnim mjestima iz člana 60 stav 1 tačka 1 ovog zakona.

(2) Naknade ili troškovi iz stava 1 ovog člana obračunavaju se:

1) u visini troška obračunatog u skladu sa članom 88 stav 1 ovog zakona ili

2) za službene kontrole:

- pošiljki životinja i robe koje se unose u Crnu Goru: živih životinja, mesa, proizvoda ribarstva, proizvoda od mesa, mesa peradi, mesa divljači, mesa kunića ili mesa uzgojene divljači, drugih proizvoda životinjskog porijekla, različitih od proizvoda od mesa namijenjenih za ishranu ljudi, nusproizvoda životinjskog porijekla i hrane za životinje životinjskog porijekla, životinja i robe iz trećih zemalja u tranzitu ili pretovaru, bilja, biljnih proizvoda i drugih objekata, predmeta i materijala koji mogu sadržavati ili širiti štetne organizme bilja;

- u klanicama, objektima za rasijecanje mesa, objektima za preradu divljači, proizvodnju mlijeka te proizvodnju i stavljanje na tržište proizvoda od ribe i proizvoda akvakulture.

(3) Uprava naplaćuje takse ili naknade radi obezbjeđivanja sredstava za naknadu troškova koji nastaju sprovođenjem službenih kontrola:

1) životinja i robe iz člana 54 stav 1 tač. 4, 5 i 6 ovog zakona;

2) koje se vrše po zahtjevu subjekta, za dobijanje odobrenja za objekte utvrđene propisom o higijeni hrane za životinje;

3) koje nijesu bile prethodno planirane, a koje:

- su neophodne, zbog utvrđivanja neusaglašenosti kod istog subjekta, tokom službene kontrole koja je sprovedena u skladu sa ovim zakonom; i

- se sprovode radi procjene obima i efekta utvrđenih neusaglašenosti ili verifikacije da li je neusaglašenost otklonjena.

(4) Izuzetno od st. 1 i 2 ovog člana, Uprava može, u odnosu na djelatnosti koje se obavljaju u objektima iz stava 1 tačka 1 ovog člana, na objektivnoj i nediskriminatornoj osnovi umanjiti iznos troškova ili naknada, uzimajući u obzir sljedeće:

1) interese subjekata sa malim obimom poslovanja;

2) tradicionalne metode koje se upotrebljavaju u proizvodnji, preradi i distribuciji;

3) potrebe subjekata koji su smješteni u područjima sa specifičnim geografskim ograničenjima;

4) evidencije o usaglašenosti subjekata sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, kako je utvrđeno službenim kontrolama.

(5) Naknade i troškovi koji se obračunavaju u skladu sa članom 88 stav 1 tačka 2 ovog zakona se ne naplaćuju ispod iznosa pri kojem bi, uzimajući u obzir troškove naplate i ukupni prihod očekivan od naknada i troškova, naplata te naknade ili troška bila nerentabilna.

(6) Zahtjevi iz ovog člana ne primjenjuju se na službene kontrole koje se sprovode radi verifikacije usaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 stav 1 tač. 9 i 10 ovog zakona.

(7) Pored naknada i troškova iz st. 1, 2 i 3 ovog člana u slučaju kada se izdaju upravni akti po zahtjevu stranke, plaća se administrativna taksa u skladu sa zakonom koji uređuje administrativne takse.

(8) Visinu, način obračuna i način plaćanja naknada i troškova iz st. 1 i 2 ovog člana propisuje Vlada.

Druge naknade i troškovi

Član 86

Nadležni organi mogu u svrhu pokrivanja troškova službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti naplaćivati naknade i troškove različite od naknada iz člana 85 ovog zakona, osim ako je to zabranjeno propisima u područjima uređenim zahtjevima iz člana 2 stava 1 ovog zakona.

Troškovi

Član 87

Naknade i troškovi iz člana 85 stav 1 tačka 1 i stav 3 ovog zakona utvrđuju se na osnovu sljedećih troškova, u mjeri u kojoj oni nastaju sprovođenjem navedenih službenih kontrola:

1) zarada lica koja vrše službene kontrole, uključujući i lica zaposlena u administraciji i lica koja obavljaju poslove

podrške a koja učestvuju u organizaciji, planiranju i sprovođenju službenih kontrola i troškove njihovog socijalnog i penzijskog osiguranja i osiguranja na radu;

- 2) troška objekata i opreme, uključujući troškove održavanja i osiguranja i druge povezane troškove;
- 3) troška potrošnog materijala i alata;
- 4) troškova usluga koje delegirana tijela naplaćuju od nadležnog organa za vršenje određenih poslova službene kontrole koji su im povjereni;
- 5) troškova osposobljavanja lica iz tačke 1 ovog stava, osim osposobljavanja lica koje je potrebno za sticanje kvalifikacije koja je uslov prilikom zapošljavanja od strane nadležnog organa;
- 6) putnih troškova lica iz tačke 1 ovog stava i sa tim povezanih troškova dnevnica;
- 7) troškova uzorkovanja i laboratorijskih analiza, testiranja i dijagnostike koje službene laboratorije naplaćuju za vršenje tih usluga.

Obračun naknada i troškova

Član 88

(1) Naknade i troškovi naplaćeni u skladu članom 85 stav 1 tačka 1 i stav 3 ovog zakona utvrđuju se u skladu sa jednom od sljedećih metoda obračuna ili kombinacijom metoda:

1) u paušalnom iznosu, na osnovu ukupnih troškova službenih kontrola koje nadležni organi snose u određenom periodu i kada se primjenjuju na sve subjekte, bez obzira da li se bilo koja službena kontrola sprovodi tokom određenog/referentnog perioda u odnosu na svaki subjekat koji podliježe plaćanju pri čemu kod utvrđivanja visine naknada koje se naplaćuju za svaki sektor, djelatnost i kategoriju subjekta, nadležni organi uzimaju u obzir efekat koji vrsta i obim te djelatnosti i relevantni faktori rizika imaju u raspodjeli ukupnih troškova tih službenih kontrola; ili

2) na osnovu obračuna stvarnih troškova svake pojedine službene kontrole i koje se primjenjuju na subjekte koji podliježu takvoj službenoj kontroli.

(2) Putni troškovi iz člana 87 stav 1 tačka 6 ovog zakona, se uzimaju obzir prilikom obračunavanja naknada ili troškova iz člana 85 stav 1 tačka 1 i stav 3 ovog zakona bez diskriminacije među subjektima na osnovu udaljenosti njihovih objekata od lokacije nadležnog organa.

(3) Kada se naknade obračunavaju u skladu sa stavom 1 tačka 1 ovog člana naknade koje naplaćuju nadležni organi ne smiju premašiti ukupne troškove nastale prilikom sprovođenja službenih kontrola tokom navedenog perioda.

(4) Ako se naknade ili troškovi obračunavaju u skladu sa stavom 1 tačka 2 ovog člana, ne smiju premašiti stvarni trošak sprovedene službene kontrole.

Naplata i primjena naknada ili troškova

Član 89

(1) Od subjekta će se naplatiti naknada ili trošak za službenu kontrolu i za drugu službenu aktivnost izvršenu na osnovu žalbe samo ako ta kontrola dovede do potvrde neusklađenosti.

(2) Nema direktnog ili indirektnog povraćaja naknada ili troškova naplaćenih u skladu sa čl. 85 i 86 ovog zakona, osim ako su neosnovano naplaćene.

(3) Vlada propisuje visinu naknada ili troškova koje naplaćuju drugi organi koji nijesu nadležni organi ili delegirana tijela.

Plaćanje naknada ili troškova

Član 90

(1) Nadležni organ obezbjeđuje da subjekat, na zahtjev, dobija dokaz o plaćanju naknada ili troškova ako subjekat nema pristup dokazu o plaćanju.

(2) Naknada ili troškovi naplaćeni u skladu sa članom 85 stav 1 ovog zakona plaća subjekat odgovoran za pošiljku ili njegov zastupnik.

Transparentnost

Član 91

(1) Nadležni organi obezbjeđuju visok nivo transparentnosti u vezi sa:

- 1) naknadama ili troškovima iz člana 85 stav 1 tačka 1 i stav 3 i članom 86 ovog zakona, a naročito u vezi sa:
 - metodom i korištenim podacima za utvrđivanje visine tih naknada ili troškova;
 - iznosom naknada ili troškova koje se primjenjuju na svaku od kategorija subjekata i za svaku od kategorija službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti;
 - raspodjelom troškova kako je navedeno u članu 87 ovog zakona;
- 2) identitetom organa ili tijela koji je odgovoran za naplatu naknada ili troškova.

(2) Svaki nadležni organ iz člana 7 ovog zakona, stavlja na raspolaganje javnosti informacije iz stava 1 ovog člana za svaki referentni period i troškove nadležnog organa za naknade ili troškove naplaćuje u skladu sa članom 85 stav 1 tačka 1 i stav 2 i članom 86 ovog zakona.

(3) Nadležni organi se konsultuju sa zainteresovanim stranama u vezi sa opštom metodom proračuna naknada ili troškova predviđenih članom 85 stav 1 tačka 1 i stav 3 i članom 86 ovog zakona.

Opšti zahtjevi u vezi sa službenom sertifikacijom

Član 92

(1) Službena sertifikacija rezultira izdavanjem:

- 1) službenog sertifikata; ili
- 2) službene potvrde u slučajevima predviđenim u zahtjevima iz člana 2 ovog zakona.

(2) Kada nadležni organi povjeravaju određene poslove koji se odnose na izdavanje službenih sertifikata ili službenih potvrda ili u vezi sa službenim nadzorom iz člana 97 stav 1 ovog zakona, takvo povjeravanje mora biti u skladu sa čl. od 35 do 39 ovog zakona.

Službeni sertifikati

Član 93

(1) Zahtjevi iz čl. 94, 95 i 96 ovog zakona, primjenjuju se:

- 1) kada se zahtjevima iz člana 2 ovog zakona zahtijeva izdavanje službenog sertifikata; i
- 2) kada su službeni sertifikati neophodni za svrhu izvoza pošiljaka životinja i roba u druge zemlje ili kada se to zahtijeva od nadležnog organa države odredišta.

Potpisivanje i izdavanje službenih sertifikata

Član 94

(1) Službene sertifikate izdaje nadležni organ u skladu sa podjelom nadležnosti iz člana 7 ovog zakona.

(2) Organ iz stava 1 ovog člana određuje službena lica za sertifikaciju koja su ovlašćena za potpisivanje službenih sertifikata, istovremeno obezbjeđujući da su ta lica:

1) nepristrasna, slobodna od konflikta interesa i naročito da nijesu u situaciji koja bi mogla direktno ili indirektno da utiče na njihovo nepristrasno obavljanje profesionalnih dužnosti u odnosu na to šta se sertifikuje; i

2) odgovarajuće obučena o pravilima koja potvrđuju tim sertifikatom i o tehničkoj procjeni usaglašenosti sa tim pravilima i o odgovarajućim pravilima utvrđenim ovim zakonom.

(3) Službene sertifikate potpisuje službeno lice za sertifikaciju i izdaje ih na osnovu jednog od sljedećih podataka:

1) direktnog saznanja službenog lica za sertifikaciju o važećim činjenicama i podacima relevantnim za sertifikovanje, a koje su dobijene kroz:

- službene kontrole; ili
- pribavljanje drugog službenog sertifikata izdatog od nadležnog organa;

2) činjenica i podataka relevantnih za sertifikovanje koji su poznati drugom licu koje je u tu svrhu ovlastio nadležni organ i pod čijim nadzorom obavlja djelatnost, uz uslov da službeno lice za sertifikaciju može verifikovati tačnost tih činjenica i podataka;

3) činjenica i podataka relevantnih za sertifikaciju koji su dobijeni iz dokumentacije o samokontroli subjekata, a koji su dopunjeni i potvrđeni rezultatima redovnih službenih kontrola, ako službeno lice za sertifikaciju smatra da su time ispunjeni uslovi za izdavanje službenog sertifikata.

(4) Službeni sertifikati potpisuju se od strane službenog lica za sertifikaciju i izdaju se samo na osnovu stava 3 tačka 1 ovog člana kada je zahtijevano propisanim pravilima u oblastima iz člana 2 ovog zakona.

Garancije pouzdanosti za službene sertifikate

Član 95

(1) Službeni sertifikat:

- 1) mora da sadrži jedinstveni kod;
- 2) ne smije biti potpisan od službenog lica za sertifikaciju ako je prazan ili djelimično popunjen;
- 3) mora biti napisan na crnogorskom ili jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Crnoj Gori ili na jednom od službenih jezika države odredišta;
- 4) treba da bude autentičan i tačan;
- 5) treba da omogući identifikaciju lica koje ga je potpisalo i da sadrži datum izdavanja; i
- 6) treba da omogući jednostavnu verifikaciju povezanosti između sertifikata, nadležnog organa koji ga izdaje i pošiljke, lota ili pojedinačne životinje ili robe obuhvaćene sertifikatom.

(2) Nadležni organ preduzima sve potrebne mjere za sprečavanje izdavanja lažnih ili obmanjujućih službenih sertifikata ili zloupotrebe službenih sertifikata.

Pravila za službene sertifikate

Član 96

(1) Ministarstvo propisuje zahtjeve za ujednačenu primjenu pravila za sertifikate u skladu sa čl. 94 i 95 ovog zakona.

(2) Zahtjevi iz stava 1 ovog člana odnose se na:

1) obrazac službenog sertifikata i pravila za izdavanje tih sertifikata, kada zahtjevi nijesu utvrđeni zahtjevima iz člana 2 ovog zakona;

2) mehanizme i tehničke mjere kojima se obezbjeđuje izdavanje tačnih i pouzdanih službenih sertifikata i sprečava rizik od prevare;

3) postupke koje treba pratiti u slučaju povlačenja službenih sertifikata i pri izdavanju zamjenskih sertifikata;

4) pravila za izradu ovjerenih kopija službenih sertifikata;

5) formate dokumenata koji moraju da prate životinje i robu nakon sprovedene službene kontrole;

6) pravila za izdavanje elektronskih sertifikata i pravila za upotrebu elektronskih potpisa.

Službene potvrde

Član 97

(1) Službene potvrde zahtijevane u skladu sa ovim zakonom ili zahtjevima iz člana 2 ovog zakona izdaju subjekti pod službenim nadzorom nadležnih organa ili nadležni organi u skladu sa st. 2, 3 i 4 ovog člana.

(2) Službena potvrda treba da:

1) bude vjerodostojna i tačna;

2) je napisana na crnogorskom ili jednom od jezika koji su u službenoj upotrebi u Crnoj Gori ili na jednom od službenih jezika države odredišta; i

3) omogućava verifikaciju povezanosti između službene potvrde i te pošiljke ili lota, kada se odnosi na pošiljku ili lot.

(3) Nadležni organ obezbjeđuje da je osoblje koje sprovodi službenu kontrolu radi nadzora izdavanja službenih potvrda ili u slučaju kada službene potvrde izdaju nadležni organi, uključeno u izdavanje tih službenih potvrda i da je:

1) nepristrasno i slobodno od konflikta interesa i naročito da nijesu u situaciji koja bi mogla direktno ili indirektno da utiče na sposobnost nepristrasnog obavljanja profesionalnih dužnosti u odnosu na to što se sertifikuje službenim potvrdama; i

2) dobilo odgovarajuću obuku o:

- pravilima sa kojima se usaglašenost potvrđuje sa tim službenim potvrdama i o tehničkoj procjeni usaglašenosti sa tim pravilima;

- relevantnim pravilima utvrđenim ovim zakonom.

(4) Nadležni organ sprovodi redovne službene kontrole radi verifikacije da:

1) subjekti koji izdaju potvrde postupaju u skladu sa uslovima utvrđenim u zahtjevima iz člana 2 stav 1 ovog zakona;

2) se potvrda izdaje na osnovu relevantnih, tačnih i proverljivih činjenica i podataka

Određivanje nacionalnih referentnih laboratorija

Član 98

(1) Uprava određuje jednu ili više nacionalnih referentnih laboratorija za područja koja su predmet službenih kontrola u skladu sa ovim zakonom za svaku referentnu laboratoriju Evropske unije.

(2) Ako u Crnoj Gori ne postoji nacionalna referentna laboratorija koja ispunjava propisane uslove, Uprava može da odredi laboratoriju, kao nacionalnu referentnu laboratoriju sa teritorije države članice Evropske unije ili sa teritorije zemlje koja je potpisnica ugovora sporazuma Evropske ekonomske oblasti.

(3) Uslovi utvrđeni članom 44 stav 4 tačka 4 i stav 5, članom 46, članom 49 stav 1, stav 2 tač. 1 i 2 i stav 3 ovog zakona primjenjuju se na nacionalne referentne laboratorije u Crnoj Gori.

(4) Izuzetno od člana 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona, za područje uređeno zahtjevima iz člana 2 stav 1 tačka 7 ovog zakona, Uprava može da odredi službene laboratorije na osnovu odstupanja propisanih članom 48 ovog zakona, kao nacionalne referentne laboratorije bez obzira da li ispunjavaju uslove predviđene članom 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona.

(5) Nacionalna referentna laboratorija Crne Gore mora da:

1) bude nepristrasna i da je slobodna od konflikta interesa, i posebno da se ne nalazi u situaciji koja može, direktno ili indirektno, da utiče na nepristrasnost njihovog stručnog postupanja u pogledu obavljanja onih poslova koje obavljaju kao nacionalne referentne laboratorije;

2) ima zaposlene, odnosno lica angažovana putem ugovora sa odgovarajućim kvalifikacijama i odgovarajućom obukom za tehnike laboratorijskih ispitivanja, testiranja i dijagnostiku u svojim oblastima stručnosti, kao i pomoćno osoblje, prema potrebi;

3) ima u vlasništvu infrastrukturu i opremu i proizvode ili pristup istoj, kao i sredstva koja su potrebna da bi se obavili poslovi za koje je određena kao nacionalna referentna laboratorija;

4) obezbjeđuje da zaposleni i bilo koja lica angažovana po ugovoru imaju dobro poznavanje međunarodnih standarda i praksu, kao i da u svom radu uzimaju u obzir najnovije rezultate istraživanja na nacionalnom nivou, nivou Evropske unije i međunarodnom nivou;

5) ima u vlasništvu potrebnu opremu ili pristup istoj, za obavljanje svojih poslova u hitnim slučajevima;

6) ispunjava odgovarajuće standarde biološke sigurnosti, tamo gde je to relevantno.

(6) Uprava se obavezuje da:

1) dostavi naziv i adresu svake nacionalne referentne laboratorije Evropskoj komisiji i odgovarajućoj referentnoj laboratoriji Evropske unije i državama članicama;

2) stavlja na uvid javnosti podatke iz tačke 1 ovog stava;

3) ažurira informacije navedene u tački 1 ovog stava kad god je to potrebno.

(7) Ako se u Crnoj Gori uspostavi više od jedne nacionalne referentne laboratorije za referentne laboratorije Evropske unije, Uprava mora da osigura da takve laboratorije blisko sarađuju, kako bi se osigurala efikasna koordinacija između njih, sa ostalim nacionalnim laboratorijama, kao i sa referentnim laboratorijama Evropske unije.

(8) Pored uslova navedenih u st. 3, 4 i 5 ovog člana, nadležni organ može da propiše dodatne zahtjeve za nacionalne referentne laboratorije, sa ograničenjem na osiguravanje koherentnosti sa svim dodatnim zahtjevima utvrđenim za referentne laboratorije Evropske unije.

Odgovornosti i zadaci nacionalnih referentnih laboratorija

Član 99

(1) Nacionalne referentne laboratorije u području svoje nadležnosti dužne su da:

1) sarađuju sa referentnim laboratorijama Evropske unije i učestvuju u sprovođenju programa osposobljavanja i međulaboratorijskim uporednim ispitivanjima koje organizuju te laboratorije;

2) koordiniraju aktivnosti službenih laboratorija određenih u skladu sa članom 44 stav 1 ovog zakona sa ciljem usklađivanja i unapređivanja metoda za laboratorijska ispitivanja, testiranja i dijagnostiku i njihovu primjenu;

3) po potrebi, organizuju međulaboratorijska uporedna ispitivanja ili provjere stručnosti između službenih laboratorija, obezbjeđuju odgovarajuće praćenje takvih ispitivanja i obavještavaju Upravu o rezultatima takvih ispitivanja i praćenja;

4) obezbjeđuju diseminaciju informacija koje im dostavi referentna laboratorija Evropske unije nadležnim organima i službenim laboratorijama;

5) u okviru svoje misije pružaju naučnu i tehničku pomoć nadležnim organima za sprovođenje višegodišnjeg nacionalnog plana službenih kontrola iz člana 102 ovog zakona i koordinisanih programa kontrola donijetih u skladu sa članom 110 ovog zakona;

6) kada je relevantno, validuju reagense i partije reagenasa, utvrđuju i vode ažurirane liste raspoloživih referentnih supstanci i reagenasa i proizvođača i dobavljača takvih supstanci i reagenasa;

7) po potrebi, sprovode programe osposobljavanja za osoblje službenih laboratorija određenih na osnovu člana 44 stav 1 ovog zakona, i

8) aktivno pomažu Crnoj Gori, koja ih je odredila da za njene potrebe budu nacionalne referentne laboratorije, u dijagnostici pri izbijanju bolesti koje se prenose hranom, zoonoza ili bolesti životinja ili štetnih organizama bilja, a u slučaju neuslaglašenosti pošiljki vrše potvrđne dijagnoze, karakterizaciju i sprovođenje epizootioloških ili taksonomskih studija istraživanja patogenih izolata ili primjeraka štetnih organizama.

(2) Osim detaljnih pravila za zadatke iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo propisuje odgovornosti i zadatke nacionalne referentne laboratorije, koji su ograničeni na osiguravanje usklađenosti sa svim dodatnim odgovornostima i zadacima koje su utvrdile referentne laboratorije Evropske unije.

Opšta pravila pomoći i saradnje

Član 100

(1) Uprava pruža administrativnu pomoć nadležnim organima država članica Evropske unije kako bi se obezbijedila pravilna primjena zahtjeva iz člana 2 ovog zakona, u slučajevima koji su relevantni u više od jedne države.

(2) Administrativna pomoć iz stava 1 ovog člana uključuje saradnju nadležnog organa Crne Gore u skladu sa podjelom nadležnosti iz člana 7 ovog zakona i nadležnih organa država članica Evropske unije.

(3) Zahtjevi utvrđeni u Poglavlju VI. ovog zakona ne dovode u pitanje zahtjeve utvrđene nacionalnim propisima:

1) koji se primjenjuju i koji su namijenjeni za izdavanje isprava i informacija koje su predmet sudskih istraga i sudskih postupaka, uključujući kaznene istrage ili se na njih odnose; i

2) o zaštiti komercijalnih interesa fizičkih ili pravnih lica.

(4) Uprava preduzima mjere radi olakšavanja prenosa informacija od ostalih organa za sprovođenje zakona, javnih tužitelja i pravosudnih organa nadležnim organima o mogućoj neusaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona koje su relevantne za primjenu Poglavlja VI. ovog zakona i koje mogu predstavljati:

1) rizik za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili, u vezi sa genetički modificovanim organizmima i

sredstvima za zaštitu bilja, rizika po životnu sredinu; ili

2) moguće kršenje zahtjeva iz člana 2 stav 1 ovog zakona počinjeno prevarnim ili obmanjujućim praksama.

(5) Komunikacija među nadležnim organima se obavlja pisanim putem, u papirnom ili u elektronskom obliku.

Tijela za vezu

Član 101

(1) Nadležni organ za oblasti iz člana 2 ovog zakona, određuje jedno ili više tijela za vezu koja djeluje kao kontakt tačka odgovorna za olakšavanje razmjene obavještenja između nadležnih organa.

(2) Određivanje tijela za vezu ne isključuje direktne kontakte, razmjenu informacija ili saradnju među nadležnim organima Crne Gore i država članica Evropske unije.

(3) Nadležni organ Crne Gore dostavlja Evropskoj komisiji i državama članicama Evropske unije kontakt podatke o svojim tijelima za vezu, određenim u skladu sa stavom 1 ovog člana i obavještava ih o svakoj promjeni tih podataka.

Višegodišnji nacionalni planovi službenih kontrola i jedinstveno tijelo

Član 102

(1) Službene kontrole se sprovode u skladu sa ovim zakonom, na osnovu VNPSK koji se koordinirano priprema i sprovodi na teritoriji Crne Gore.

(2) Uprava kao jedinstveno tijelo osniva u svom sastavu organizacionu jedinicu koja:

1) koordinira pripremu VNPSK između svih nadležnih organa odgovornih za sprovođenje službenih kontrola prema prodjeli nadležnosti iz člana 7 ovog zakona;

2) obezbjeđuje koherentnost VNPSK;

3) prikuplja informacije o sprovođenju VNPSK u svrhu dostavljanja godišnjeg izvještaja iz člana 105 ovog zakona i preispitivanja i ažuriranja VNPSK, po potrebi, u skladu sa članom 104 stav 2 ovog zakona.

(3) VNPSK iz stava 1 ovog člana donosi Uprava.

(4) Za potrebe pripreme, donošenja, preispitivanja i ažuriranja VNPSK, Vlada osniva komisiju koja se sastoji od predstavnika nadležnih organa uključenih u sprovođenje službenih kontrola prema odredbama ovog zakona.

(5) Za sprovođenje VNPSK Uprava donosi godišnje planove kontrola prema područjima nadležnosti iz člana 7 ovog zakona.

(6) Radi sprovođenja ciljane procjene stanja primjene zahtjeva iz člana 2 ovog zakona i utvrđivanja učestalosti određenih opasnosti u Crnoj Gori, Ministarstvo može doneti pravila o sprovođenju kontrolnih programa i organizovanju, po potrebi, prikupljanja podataka i informacija.

Sadržaj VNPSK

Član 103

(1) U cilju obezbjeđivanja planiranja i sprovođenja službenih kontrola u svim područjima iz člana 2 ovog zakona, u skladu sa pravilima iz člana 16 ovog zakona i posebnim pravilima iz čl. 25 do 34 ovog zakona, nadležni organ priprema VNPSK.

(2) VNPSK sadrži opšte informacije o strukturi i organizaciji sistema službenih kontrola u Crnoj Gori, u svakoj od oblasti obuhvaćenih ovim zakonom, i dodatne informacije naročito o:

1) strateškim ciljevima VNPSK i načinu na koji se ti ciljevi uzimaju u obzir kod određivanja prioriteta službenih kontrola i raspodjele sredstava;

2) kategorizaciji rizika službenih kontrola;

3) određivanju nadležnih organa i utvrđivanju njihovih poslova na centralnom, regionalnom i lokalnom nivou i o sredstvima kojima nadležni organi raspolazu;

4) kada je primjenjivo, povjeravanje određenih poslova službenih kontrola delegiranim tijelima;

5) opštoj organizaciji i upravljanju službenim kontrolama na nacionalnom, regionalnom i lokalnom nivou, uključujući službene kontrole u pojedinačnim objektima;

6) sistemu kontrole koji se primjenjuje na različite sektore i koordinaciju između različitih službi nadležnih organa, odgovornih za službene kontrole u tim sektorima;

7) uspostavljenim procedurama i sistemima radi obezbjeđivanja usaglašenosti i u izvršavanju obaveza nadležnih organa u članu 12 stav 1 ovog zakona;

8) obukama osoblja nadležnih organa;

9) dokumentovanim procedurama predviđenim u članu 19 stavu 1 i 2 ovog zakona;

10) opštoj organizaciji i operativnosti kriznih planova u skladu sa pravilima iz člana 2 ovog zakona;

11) opštoj organizaciji saradnje i uzajamnoj pomoći sa nadležnim organima država članica Evropske unije.

Priprema, ažuriranje i preispitivanje VNPSK

Član 104

(1) Uprava obezbjeđuje da VNPSK iz člana 102 stav 1 ovog zakona bude dostupan javnosti, sa izuzetkom onih djelova plana čije bi objavljivanje moglo da ugrozi efikasnost službenih kontrola.

(2) VNPSK se redovno ažurira sa ciljem prilagođavanja promjenama pravila iz člana 2 ovog zakona i kako bi se uzeli u obzir najmanje sljedeći činioci:

1) pojava novih bolesti, organizama štetnih za bilje ili drugih rizika za zdravlje ljudi, životinja ili bilja, dobrobit životinja ili, u slučaju genetički modifikovanih organizama i sredstava za zaštitu bilja i rizika po životnu sredinu;

2) značajne promjene u strukturi, upravljanju ili funkcionisanju nadležnih organa Crne Gore, upravljanja njima ili njihovim poslovanjem;

3) rezultate sprovedenih službenih kontrola u Crnoj Gori;

4) rezultate audita koje je Evropska komisija sprovedla u Crnoj Gori;

5) naučna saznanja, i

6) po potrebi, rezultate sprovedenih službenih kontrola koje je nadležni organ treće zemlje sproveo u Crnoj Gori.

(3) Na zahtjev Evropske komisije, Uprava dostavlja poslednju ažuriranu verziju VNPSK Crne Gore.

Godišnji izvještaji

Član 105

(1) Uprava dostavlja Vladi i Evropskoj komisiji izveštaj o VNPSK do 31. avgusta tekuće za prethodnu godinu, a koji sadrži:

1) bilo koje izmjene koje je nadležni organ unio u VNPSK da bi uzeo u obzir činioce navedene u članu 104 stav 2 ovog zakona;

2) rezultate službenih kontrola sprovedenih u prethodnoj godini;

3) vrstu i broj slučajeva neusaglašenosti sa zahtjevima iz člana 2 ovog zakona, koje je u svakoj oblasti plana u prethodnoj godini nadležni organ otkrio;

4) mjere preduzete da bi se obezbijedilo efikasno funkcionisanje VNPSK, uključujući mjere sprovođenja i rezultate takvih mjera; i

5) link za internet stranicu nadležnog organa koja sadrži javne informacije o naknadama iz člana 91 stav 2 ovog zakona.

(2) Da bi se obezbijedila ujednačena forma godišnjih izvještaja iz stava 1 ovog člana, Ministarstvo propisuje obrazac za dostavljanje informacija i podataka o službenim kontrolama.

(3) Forme iz stava 2 ovog člana uskladiće se sa formama utvrđenim od strane Evropske komisije za slanje godišnjih izvještaja od strane država članica Evropske unije.

Krizni planovi za hranu i hranu za životinje

Član 106

(1) Za primjenu kriznih planova za hranu i hranu za životinje (u daljem tekstu: krizni plan) predviđenog pravilima o bezbjednosti hrane, Uprava će razviti i sprovesti krizne planove u oblasti bezbjednosti hrane i hrane za životinje kojima se utvrđuju mjere koje se moraju sprovesti bez odlaganja kada se utvrdi da hrana ili hrana za životinje predstavlja ozbiljan rizik po zdravlje ljudi ili životinja, bilo direktno ili posredno kroz životnu sredinu.

(2) Kriznim planovima iz stava 1 ovog člana, definišu se:

1) nadležni organi uključeni u plan;

2) ovlašćenja i odgovornosti organa iz tačke 1 ovog stava; i

3) kanali i postupci za razmjenu informacija između nadležnih organa i, po potrebi, drugih uključenih strana, kako je primjenjivo.

(3) Uprava preispituje redovno krizne planove kako bi se uzele u obzir promjene u organizaciji nadležnih organa i iskustva dobijenog tokom njegove primjene i tokom organizacije simulacijskih vježbi.

(4) Ministarstvo donosi krizne planove, određuje zainteresovane strane prilikom uspostavljanja i sprovođenja tih planova, i utvrđuje način uspostavljanja i funkcionisanja takvih planova.

Uspostavljanje dodatnih uslova za unos u Crnu Goru životinja i robe

Član 107

(1) Ministarstvo utvrđuje uslove koje moraju ispunjavati životinje i roba koje se unose u Crnu Goru iz trećih zemalja, a koji su neophodni da se obezbijedi usklađenost životinja i robe sa odgovarajućim zahtjevima iz člana 2 stav 1 tač. 1, 2, 3, 6, 9 i 10 ovog zakona ili sa zahtjevima koji se priznaju kao najmanje ekvivalentni njima.

(2) Uslovi utvrđeni u skladu sa stavom 1 ovog člana mogu identifikovati životinje i robu pozivanjem na njihove šifre iz kombinovane nomenklature i mogu uključivati:

1) zahtjev da se određene životinje i roba mogu unositi u Crnu Goru samo iz treće zemlje ili regiona treće zemlje koje se nalaze na listi koju je u tu svrhu sastavila komisija;

2) zahtjev da pošiljke određenih životinja i robe iz trećih zemalja budu otpremljene iz, i dobijene ili pripremljene u, objektima koji ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve iz stava 1 ovog člana ili zahtjeve koji se priznaju kao najmanje ekvivalentni njima;

3) zahtjev da pošiljke određenih životinja i robe budu praćene službenim sertifikatom, službenom potvrdom ili bilo kojim drugim dokazom da pošiljke ispunjavaju odgovarajuće zahtjeve iz stava 1 ovog člana ili zahtjeve koji se priznaju kao najmanje ekvivalentni njima, uključujući rezultate analiza sprovedenih u akreditovanoj laboratoriji;

4) obaveza da se dokazi iz tačke 3 ovog člana dostave u skladu sa određenim formatom;

5) svaki drugi zahtjev neophodan da se obezbijedi da određene životinje i roba pružaju nivo zaštite zdravlja i, u slučaju genetički modifikovanih organizama i životne sredine, ekvivalentan zahtjevima iz stava 1 ovog člana.

(3) Ministarstvo utvrđuje pravila o formatu i vrsti službenih sertifikata, službenih potvrda ili dokaza zahtjevanih u skladu sa zahtjevima iz stava 2 tačka 3 ovog člana, koji moraju biti usklađeni sa službenim sertifikatima, službenim potvdama ili dokazima koji se zahtjevaju u Evropskoj uniji.

(4) U smislu ovog zakona, države članice EU se ne smatraju trećim zemljama.

(5) Crna Gora prestaje sa primjenom bilateralnih i multilateralnih sporazuma povezanim sa oblastima iz člana 2 ovog zakona na dan pristupanja Evropskoj uniji.

Posebne mjere za unosom određenih životinja i robe u Crnu Goru

Član 108

(1) U slučajevima koji nijesu hitne mjere za hranu i hranu za životinje i nekomercijalna kretanja kućnih ljubimaca (pasa, mačaka i tvorova), kada postoje dokazi da unos u Crnu Goru određenih životinja ili robe prijelom iz treće zemlje, njenog regiona ili grupe trećih zemalja predstavlja rizik po zdravlje ljudi, životinja ili bilja ili u slučaju genetički modifikovanih organizama, i rizik za životnu sredinu, ili kada postoje dokazi o rasprostranjenom ozbiljnom nepoštovanju zahtjeva iz člana 2 ovog zakona, Ministarstvo preduzima neophodne mjere za ograničavanje takvog rizika ili za otklanjanje utvrđenog nepoštovanja zahtjeva.

(2) Mjere iz stava 1 ovog člana identifikuju životinje i robu pozivanjem na njihove šifre iz kombinovane nomenklature i mogu uključivati:

1) zabranu ulaska u Crnu Goru životinja i robe iz stava 1 ovog člana koje potiču iz ili su otpremljene iz relevantnih trećih zemalja ili njihovih regiona;

2) zahtjev da životinje i roba iz stava 1 ovog člana, porijeklom iz ili otpremljene iz određenih trećih zemalja ili njihovih regiona, budu podvrgnute posebnom tretmanu ili kontrolama prije otpreme;

3) zahtjev da životinje i roba iz stava 1 ovog člana, porijeklom iz ili otpremljene iz određenih trećih zemalja ili njihovih regiona, budu podvrgnute posebnom tretmanu ili kontrolama prilikom unosa u Crnu Goru;

4) zahtjev da pošiljke životinja i robe iz stava 1 ovog člana, projeklom iz ili otpremljene iz određenih trećih zemalja ili njihovih regiona, budu praćene službenim sertifikatom, službenom potvrdom ili bilo kojim drugim dokazom da pošiljka ispunjava zahtjeve utvrđene zahtjevima iz člana 2 ovog zakona ili zahtjeve koji se priznaju kao najmanje ekvivalentni njima;

5) zahtjev da se dokazi iz tačke 4 ovog stava dostave u određenom formatu;

6) druge mjere neophodne za ograničavanje rizika.

Obuka osoblja nadležnog organa i drugih organa i razmena osoblja

Član 109

(1) Nadležni organi obezbjeđuju da se znanje stečeno kroz obuke koje organizuje Evropska komisija, prenosi po potrebi i odgovarajuće koristi za obuke osoblja iz člana 12 stav 4 ovog zakona.

(2) Obuke usmjerene na prenos znanja iz stava 1 ovog člana uključuju se u programe obuka iz člana 12 stav 4 ovog zakona.

(3) Nadležni organi mogu, u saradnji sa državama članicama i trećim zemljama, organizovati programe razmjene osoblja nadležnih organa koji obavljaju službene kontrole ili druge službene aktivnosti između dvije ili više zemalja.

(4) Ministarstvo može donijeti pravila o organizaciji obuka iz stava 1 ovog člana, kao i o organizaciji programa razmjene iz stava 4 ovog člana.

Opšte obaveze nadležnih organa u vezi sa sprovođenjem kontrolnih mjera

Član 110

(1) Prilikom sprovođenja aktivnosti iz ovog do člana 118 ovog zakona, nadležni organi daju prioritet mjerama koje treba preduzeti radi otklanjanja ili ograničavanja rizika po zdravlje ljudi, životinja i biljaka, dobrobit životinja, ili u slučaju genetički modifikovanih organizama i proizvoda za zaštitu bilja i po životnu sredinu.

(2) U slučaju sumnje na nepoštovanje propisa, nadležni organi sprovode istragu radi potvrđivanja ili otklanjanja te sumnje.

(3) Po potrebi, mjere preduzete u skladu sa stavom 2 ovog člana mogu obuhvatiti:

- 1) sprovođenje pojačanih službenih kontrola životinja, robe i subjekata u odgovarajućem vremenskom periodu;
- 2) službeno zadržavanje životinja i robe, kao i bilo kojih neovlašćenih supstanci ili proizvoda, prema potrebi.

Mjere u slučaju utvrđenog nepoštovanja propisa

Član 111

(1) Kada se utvrdi neusaglašenost sa propisima, nadležni organ preduzima:

- 1) sve radnje neophodne za utvrđivanje porijekla i obima neusaglašenosti i za utvrđivanje odgovornosti subjekta; i
- 2) odgovarajuće mjere kako bi se obezbijedilo da subjekat otkloni neusaglašenosti i spriječi dalje pojave takvih neusaglašenosti.

(2) Prilikom odlučivanja o mjerama, nadležni organ uzima u obzir prirodu neusaglašenosti i dosadašnje poštovanje propisa od strane subjekta.

(3) Prilikom delovanja u skladu sa stavom 1 ovog člana, nadležni organ može preduzeti sve mjere koje smatra odgovarajućim radi obezbjeđenja poštovanja zahtjeva iz člana 2 ovog zakona, uključujući, ali ne ograničavajući se na sljedeće:

- 1) narediti ili sprovesti tretmane nad životinjama;
- 2) narediti istovar, prevoz na drugo sredstvo transporta, zadržavanje i njegu životinja, karantin, odlaganje klanja životinja i, po potrebi, narediti pribavljanje veterinarske pomoći;
- 3) narediti tretmane nad robom, izmjenu oznaka ili pružanje korektivnih informacija potrošačima;
- 4) ograničiti ili zabraniti stavljanje na tržište, promet, unos u Crnu Goru ili izvoz životinja i robe; zabraniti njihov povratak u zemlju otpreme ili narediti njihov povratak;
- 5) narediti subjektu povećanje učestalosti samokontrola;
- 6) narediti da određene aktivnosti subjekta budu podvrgnute pojačanim ili sistematskim službenim kontrolama;
- 7) narediti opoziv, povlačenje, uklanjanje i uništavanje robe, uz ovlašćenje, gde je primjenjivo, da se roba koristi u druge svrhe od prvobitno predviđenih;
- 8) narediti izolaciju ili zatvaranje, na odgovarajući period, cijelokupnog ili dijela poslovanja subjekta, njegovih objekata, objekata za držanje životinja ili drugih prostorija;
- 9) narediti obustavu, na odgovarajući period, cijelokupnih ili dijela aktivnosti subjekta i, gde je primjenjivo, internet stranica koje on koristi;
- 10) narediti suspenziju ili povlačenje odobrenja ili odobrenja za rad objekata, postrojenja, objekata za držanje životinja ili sredstva prevoza, odobrenja prevoznika ili sertifikata stručnosti vozača;
- 11) narediti klanje ili eutanaziju životinja, pod uslovom da je to najprikladnija mjera za zaštitu zdravlja ljudi, kao i zdravlja i dobrobiti životinja.

(4) Nadležni organ obezbjeđuje subjektu ili njegovom predstavniku:

- 1) pisano obavještenje o odluci u vezi sa radnjom ili mjerom koja se preduzima u skladu sa st. 1 i 2 ovog člana, zajedno sa obrazloženjem odluke; i
 - 2) informacije o pravu na žalbu protiv takve odluke, uključujući postupak i rokove za podnošenje žalbe.
- (5) Sve troškove nastale primjenom ovog člana snose odgovorni subjekti.
- (6) U slučaju izdavanja lažnih ili obmanjujućih službenih sertifikata ili zloupotrebe službenih sertifikata, nadležni organ preduzima odgovarajuće mjere, uključujući:
- 1) privremeno udaljavanje službenika ovlašćenog za sertifikate sa dužnosti;
 - 2) povlačenje ovlašćenja za potpisivanje zvaničnih sertifikata;
 - 3) bilo koju drugu mjeru koja sprečava ponavljanje prekršaja iz člana 95 stav 2 ovog zakona.

Prijavljivanje povreda propisa

Član 112

(1) Država Crna Gora obezbjeđuje da nadležni organ ima djelotvorne mehanizme za omogućavanje prijavljivanja stvarnih ili potencijalnih povreda ovog zakona.

(2) Mehanizmi iz stava 1 ovog člana uključuju najmanje:

- 1) postupke za prijem prijava povreda i njihovo dalje postupanje;
- 2) odgovarajuću zaštitu lica koja prijavljuju povredu od odmazde, diskriminacije ili drugih oblika nepravilnog postupanja; i
- 3) zaštitu ličnih podataka lica koje prijavljuje povredu, u skladu sa pravilima Evropske unije i nacionalnim zakonodavstvom.

Usklađivanje sa tehničkim napretkom i naučnim dostignućima

Član 113

- (1) Radi usklađivanja zahtjeva iz člana 2 ovog zakona sa tehničkim napretkom i naučnim dostignućima mijenjaju se i

procedure iz člana 19 stav 2 ovog zakona kao i upućivanja na evropske standarde iz člana 36 stav 1 tačka 2 alineja 4 i člana 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona, u slučaju da ISO izmijeni te standarde.

(2) Izmijenjena zahtjeva iz člana 2 ovog zakona, u skladu sa tehničkim napretkom i naučnim dostignućima, izmijenjeni postupci iz člana 19 stav 2 ovog zakona kao i izmijenjena upućivanja na evropske standarde iz člana 36 stav 1 tačka 2 alineja 4 i člana 44 stav 4 tačka 5 ovog zakona, utvrđuje Ministarstvo.

Zaštita podataka

Član 114

Prilikom vršenja službenih i drugih kontrola u skladu sa ovim zakonom obrada ličnih podataka vrši se u skladu sa zakonom kojim se uređuje zaštita podataka o ličnosti.

Prava i dužnosti nadležnog inspektora

Član 115

Tokom sprovođenja službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti nadležni inspektor ima pravo i dužnost u skladu sa ovim zakonom i propisima koji uređuju oblasti iz člana 2 ovog zakona da:

- 1) kontroliše da li svi subjekti na koje se zakon odnosi preduzimaju mjere u skladu sa ovim zakonom i propisima u oblastima na koje se ovaj zakon primjenjuje;
- 2) provjerava da li pravno lice, odnosno preduzetnik, sprovodi delegirane poslove u skladu sa članom 36 ovog zakona i posebnim uslovima propisanim u oblastima na koje se ovaj zakon primjenjuje;
- 3) provjerava da li ovlašćena tijela postupaju u skladu sa odredbama člana 38 ovog zakona;
- 4) provjerava da li zaposleni, u objektima u kojima se vrši klanje živine ili lagomorfa, odnosno u objektima u kojima se vrši klanje životinja drugih vrsta ispunjavaju zahtjeve u skladu sa članom 25 stav 4 ovog zakona;
- 5) kontroliše ispunjenost dodatnih zahtjeva u skladu sa čl. 25 do 28 ovog zakona;
- 6) kontroliše pošiljku koja se unosi, odnosno koja je u tranzitu u skladu sa ovim zakonom i posebnim propisima na koje se ovaj zakon primjenjuje;
- 7) provjerava uslove i način da li je posebna obrada pošiljki sprovedena u skladu sa članom 77 ovog zakona;
- 8) provjerava da li službene laboratorije i referentne laboratorije ispunjavaju zahtjeve u skladu sa članom 44 ovog zakona;
- 9) kontroliše izvršavanje mjera po ovom zakonu;
- 10) preduzima druge mjere i radnje u skladu sa ovim zakonom.

VII. KAZNENE ODREDBE

Član 116

(1) Novčanom kaznom u iznosu od 2.500 eura do 20.000 eura kazniće se za prekršaj pravno lice ako:

- 1) radi sprovođenja službenih kontrola ili drugih službenih aktivnosti, na zahtjev nadležnog organa, ne omogući pristup svojoj opremi, prevoznim sredstvima, prostorijama i drugim mjestima pod kontrolom subjekta, kao i njihovoj okolini, informacionim upravljački kompjuterski sistem, životinjama i robi pod svojom kontrolom, dokumentima i bilo kojim drugim relevantnim informacijama (član 22 stav 1);
- 2) ne sarađuje i ne pruža asistenciju osoblju nadležnih organa iz člana 7 ovog zakona i nadležnih organa za organsku proizvodnju pri obavljanju njihovih zadataka (član 22 stav 2);
- 3) sve informacije koje se tiču pošiljke ne stavlja bez odlaganja na raspolaganje, u papirnom ili elektronskom obliku (član 22 stav 3);
- 4) ne dostavi najmanje sljedeće ažurirane podatke: naziv i pravni oblik, kao i specifične aktivnosti koje obavlja, uključujući aktivnosti koje se preduzimaju putem komunikacije na daljinu, i mjesta pod njihovom kontrolom (član 22 stav 4);
- 5) redovno ne obavještava nadležni organ koji mu je povjerio poslove, niti na njegov zahtjev dostavlja informacije o rezultatima sprovedenih službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti (član 39 stav 1 tačka 1);
- 6) odmah ne obavijesti nadležni organ kada rezultati službenih kontrola ukazuju na neusaglašenost ili na mogućnost njenog postojanja, osim ako posebnim aranžmanima nije drugačije uređeno (član 39 stav 1 tačka 2);
- 7) ne omogući pristup svojim prostorijama i objektima, ne sarađuje i ne pruži pomoć nadležnom organu (član 39 stav 1 tačka 3);
- 8) kada rezultati laboratorijskih ispitivanja, testiranja i dijagnostike uzoraka ukazuju na rizik po zdravlje ljudi, životinja ili bilja ili u vezi sa genetički modifikovanim organizmima i sredstvima za zaštitu bilja, na rizik po životnu sredinu, odnosno ukazuju na mogućnost neusaglašenosti, a službena laboratorija odmah ne obavijesti nadležni organ, a gdje je primjenljivo i delegirana tijela ili fizička lica kojima su povjereni poslovi, osim ako posebnim sporazumom nije drugačije propisano (član 45 stav 1);
- 9) na zahtjev referentne laboratorije Evropske unije, druge države ili nacionalne referentne laboratorije, službena laboratorija ne učestvuje u međulaboratorijskim uporednim ispitivanjima ili testovima stručnosti (član 45 stav 2);

10) na zahtjev nadležnog organa, službena laboratorija javno ne objavi nazive metoda koje koristi za laboratorijska ispitivanja, testiranja i dijagnostiku u okviru službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti (član 45 stav 3);

11) na zahtjev nadležnog organa, uz rezultate laboratorijskih ispitivanja, testiranja i dijagnostike ne navede metodu koja je korišćena (član 45 stav 4);

12) ne obezbijedi da original službenog sertifikata ili dokumenta, ili njihov elektronski ekvivalent, koji se zahtijeva u skladu sa pravilima iz člana 2 ovog zakona, da prati pošiljke životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona i ne dostavi ga Upravi na graničnom kontrolnom mjestu, koji se tu i čuvaju, osima ako nije drugačije propisano pravilima iz člana 2 ovog zakona (član 57 stav 1);

13) pošiljku podijeli prije sprovođenja službene kontrole i finalizacije Zajedničkog zdravstvenog ulaznog dokumenta (ZZUD) u skladu sa članom 63 stav 5 i članom 64 ovog zakona (član 57 stav 3);

14) ne ispunji odgovarajući dio ZZUD-a, za svaku pošiljku koja sadrži kategoriju životinja i robe iz člana 54 stav 1 ovog zakona i na taj način ne izvrši prethodnu najavu Upravi na graničnom kontrolnom mjestu prije fizičkog dolaska takve pošiljke, u kom se navode informacije potrebne za trenutnu i potpunu identifikaciju pošiljke i njenog odredišta (član 63 stav 1);

15) unaprijed ne obavijesti Upravu na graničnom kontrolnom mjestu ispunjavanjem i podnošenjem odgovarajućeg dijela ZZUD-a (član 63 stav 4);

16) stavi pošiljku kategorija životinja i roba iz člana 54 stav 1 ovog zakona u carinski postupak, uključujući njihov unos ili rukovanje u carinska skladišta ili slobodne zone, a ne podnese ZZUD carinskim organima, kojim se potvrđuje odluka donijeta od strane Uprave, ne dovodeći u pitanje izuzeća iz člana 55 i pravila iz čl. 60 i 61 ovog zakona, pri čemu ZZUD mora biti uredno zaključen od strane Uprave (član 64 stav 1);

17) bez odlaganja ne sprovede sve mjere naložene od strane Uprave u skladu sa članom 72 st. 4 i 12 i članom 73 ovog zakona, a najkasnije u roku od 60 dana od dana kada Uprava obavijesti subjekat o svojoj odluci u skladu sa članom 72 stav 9 ovog zakona, ako Uprava ne odredi kraći rok od 60 dana (član 75 stav 1).

(2) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se i odgovorno lice u pravnom licu i fizičko lice novčanom kaznom od 100 eura do 2.000 eura.

(3) Za prekršaj iz stava 1 ovog člana kazniće se preduzetnik novčanom kaznom od 300 eura do 6.000 eura.

(4) Za ponovljeni prekršaj iz stava 1 ovog člana, pored novčane kazne, privrednom društvu, odnosno drugom pravnom licu i preduzetniku, može se izreći i zaštitna mjera zabrane vršenja djelatnosti u trajanju od jednog do šest mjeseci.

Obavješćavanje o izrečenim kaznama

Član 117

(1) Kaznene odredbe koje se primjenjuju na povrede ovog zakona uz preduzimanje svih neophodnih mjera kako bi se obezbijedila njihova primjena, moraju biti djelotvorne, srazmjerne i odvraćajuće.

(2) Uprava o odredbama iz stava 1 ovog člana obavješćava Evropsku komisiju bez odlaganja o svakoj njihovoj izmjeni.

(3) Novčane kazne za povrede ovog zakona i zahtjeva iz člana 2 ovog zakona, izvršene putem prevarnih ili obmanjujućih praksi naplaćuju se u skladu sa zakonom kojim se uređuju prekršaji, a odražavaju najmanje ekonomsku korist ostvarenu od strane subjekta ili, prema potrebi, određeni procenat njegovog godišnjeg prometa.

(4) Bliži način obračuna visine novčanih kazni u odnosu na ekonomsku korist i procenat godišnjeg prometa, propisuje Vlada.

VIII. PRELAZNE I ZAVRŠNA ODREDBA

Član 118

Podzakonski akti za sprovođenje ovog zakona donijeće se u roku od dvije godine od dana stupanja na snagu ovog zakona.

Do donošenja propisa iz stava 1 ovog člana primjenjivaće se propisi donijeti na osnovu Zakona o bezbjednosti hrane („Službeni list CG”, broj 57/15), ako nijesu u suprotnosti sa ovim zakonom.

Član 119

Do određivanja službenih laboratorija u skladu sa ovim zakonom obavljanje laboratorijskih analiza, testiranja i dijagnostike uzoraka uzetih tokom službenih kontrola i drugih službenih aktivnosti vršiće ranije ovlašćene laboratorije.

Član 120

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u „Službenom listu Crne Gore”.

Broj: 12/26-1/8

EPA 966 XXVIII

Podgorica, 19. maj 2026. godine

Skupština Crne Gore 28. saziva

Predsjednik,

